

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MAO ÇETUNG

TEORİ
VE
PRATİK

İNÜTÜÇ ÖVİ • TEORİ VE PRATİK

ONUNCU BASKI

TEORİ VE PRATİK

MAO ÇE-TUNG

ÇEVİREN
N. SOLUKÇU

Mao Çe-tung'un

"On Practice", "On Contradiction",

"On the Correct Handling of Contradictions Among the People",

"Where Do Correct Ideas Come From?"

(Mao Tse-tung, *Four Essays on Philosophy*, FLP, Peking 1966),

"Analysis of the Classes in Chinese Society"

(*Selected Works of Mao Tse-tung*, v. I, FLP, Peking 1965),

"Bankruptcy of Idealist Conception of History"

(*Selected Works of Mao Tse-Tung*, v. IV. FLP, Peking 1962)

adlı yazılarını,

İngilizcesinden

N. Solukçu

dilimize çevirdi,

ve bu yazılardan derlenen kitap,

Teori ve Pratik

adı ile,

Sol Yayınları

tarafından

Kasım 1992

(Birinci Baskı: Kasım 1966; İkinci Baskı: Şubat 1969; Üçüncü Bas-

kı: Ocak 1971; Dördüncü Baskı: Ekim 1974; Beşinci Baskı: Tem-

muz 1975; Altıncı Baskı: Nisan 1977; Yedinci Baskı: Mart 1978; Se-

kizinci Baskı: Aralık 1978; Dokuzuncu Baskı: Ocak 1990)

tarihinde,

Ankara'da *Şahin Matbaası*'nda bastırıldı.

ISBN 975-7399-15-9

İÇİNDEKİLER

7	Pratik Üzerine
23	Çelişki Üzerine
24	I. İki Dünya Görüşü
28	II. Çelişkinin Evrenselliği
32	III. Çelişkinin Özgüllüğü
45	IV. Baş Çelişki ve Bir Çelişkinin Ana Yönü
51	V. Bir Çelişkinin Yönlerinin Özdeşliği ve Savaşımı
58	VI. Çelişkide Uzlaşmaz Karşıtlığın Yeri
60	VII. Sonuç
62	Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine
62	I. Çelişkinin Farklı İki Tipi
75	II. Karşı-Devrimcilerin Bastırılması Sorunu
78	III. Tarım Kooperatifleri Sorunu
82	IV. Sanayiciler ve Tüccarlar Sorunu
84	V. Aydınlar Sorunu
86	VI. Azınlıktaki Milliyetler Sorunu
87	VII. Baştansona Planlama, Uygun Düzenleme
88	VIII. "Yüz Çiçek Yanyana Açsın", "Yüz Fikir Akımı Tartışsın" İlkesi Üzerine
95	IX. Bir Avuç İnsanın Yarattığı Karışıklıklar Sorunu Üzerine
96	X. Kötü Şeyler İyi Şeylere Çevrilebilir mi?
98	XI. Tutumlu Olmak Üzerine
99	XII. Çin'in Sanayileşme Yolu
102	Doğru Fikirler Nereden Gelir?
105	Çin Toplumundaki Sınıfların Tahlili
115	İdealist Tarih Anlayışının İflası

MAO ÇE-TUNG

1893 yılında, Hunan eyaletinin Kao-kan köyünde doğdu. Babası bir köylüydü. Öğrenimine, sekiz yaşında, çevredeki bir ilkokulda başladı. Onüç yaşında ilkokuldan ayrıldı; bir yandan çiftlik işlerinde çalıştı, bir yandan okudu. 1912'de Hunan Öğretmen Okuluna girdi ve 1918'de bitirdi. Mao, bu dönemini, düşünce ve görüşlerini, liberalizmin, demokratik reformizmin ve ütöptik sosyalizmin garip bir karışımı olarak niteler.

4 Mayıs 1919'da, Pekin Üniversitesi öğrencileri, Versailles Antlaşmasını protesto için büyük bir gösteri yaptılar. Bu hareket, Çin halkının emperyalizme ve feodalizme karşı girişeceği savaşın başlangıcı sayılır. Mao Çe-tung, 4 Mayıs hareketinden sonra zamanının büyük kısmını üniversiteliler arasında siyasal eylemlere ve bu eylemleri örgütlemeye ayırdı. 1920 kışında, Rus devrim tarihini ve marksist teorileri kılavuz alarak, işçileri siyasal planda örgütleme çabasına girişti. Özellikle üç kitap, marksist inancını geliştirmiş, üzerinde derin bir iz bırakmıştır: Marx ve Engels'in *Komünist Parti Manifestosu*; Kautsky'nin *Sınıflar Savaşımı* ve Kirkupp'un *Sosyalizmin Tarihi*. Mao Çe-tung, 1920 yazında, teoride ve bir ölçüde de pratikte marksist olduğunu ve kendisini o zamandan bu yana marksist saydığını belirtiyordu.

1921 Mayısında Komünist Partisinin kuruluş toplantısı için Şanghay'a gitti. Hunan Parti sekreteri olarak bu eyalette yirmiden fazla sendikayı örgütledi. Komünist Partisinin 1923'te Kanton'da toplanan III. Kongresinde, Kuomintang ile ortak bir cephe kurmak kararı alınmıştı. Mao Çe-tung, ortak cephenin yayınladığı *Siyaset Haftası* dergisinin başyazarı oldu. Gün geçtikçe daha çok yazdı ve köylülerin siyasal bir örgüt içinde birleşebilmesi için büyük çaba harcadı. Kuomintang ile ortak cephenin bozulmasından sonra, 1928 yılında, Mao Çe-tung ve Çu Teh, birliklerini biraraya toplayarak 4. İşçi ve Köylü Ordusunu kurdular; komutanlığa Çu Teh, siyasal komiserliğe Mao Çe-tung getirildi. 7 Kasım 1931'de toplanan Çin sovyetleri kongresi, Mao Çe-tung'u, hükümet başkanlığına getirdi. 18 Eylülde Japonlar Mançurya'yı işgale başladılar. Çan Kay-şek'in Nankin'de kurmuş olduğu hükümet bu işgale karşı koymadı. 1935'te toplanan Merkez Komitesi, Mao Çe-tung'u parti başkanı seçti ve yeni kurulan Çin Sovyet Cumhuriyeti, bir yandan Çan Kay-şek'in ihanetiyle, öte yandan da Japonların saldırılarıyla uzun yıllar uğraşmak zorunda kaldı. 1945'te Japonların ve 1949'da emperyalist ülkelerin desteklediği Çan Kay-şek'in yenilgisi üzerine 1 Ekim 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti kuruldu ve Mao Çe-tung başkanlığa seçildi. 1976'da öldü.

Mao Çe-tung, 1921 yılından bu yana, siyaset, askerlik, toplum, sanat ve sefsfe konularında yazdı. 1926-1949 yılları arasındaki yazılarının başlıcaları, dört cilt halinde *Seçme Yapılar* adı altında yayımlandı. Konularına göre yapılan derleme kitapları yanında, şiirleri de yer almaktadır.

PRATİK ÜZERİNE*

BİLGİ İLE PRATİK ARASINDAKİ, BİLME İLE YAPMA ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE

TEMMUZ 1937

MARX'TAN önce materyalizm, bilgi sorununu, insanın toplumsal yaratılışından ve tarihsel gelişiminden ayrı ola-

* Çin Komünist Partisinde, Çin devriminden kazanılan deneyim ve görgüyü umursamayan, "marksizmin bir dogma olmayıp eylem için bir klavuz" olduğu gerçeğini yadsıyan dogmacı yoldaşlar vardı. Bunlar, uzun süre, halkı, marksist yapıtların özünden kopartılıp ayrılmış sözler ve tümcelerle şaşkına çevirmişlerdir. Bir de görgücüler (ampiristler) grubu vardı. Kırık-dökük deneyimlerine sıkı sıkıya sarılmış olan bu grup da, uzun süre, ne devrimci pratik için gerekli teorinin önemini kavramışlar, ne de devrimci durumu bütünüyle görebilmişlerdir; körükörüne çırpınıp durmuşlardır. 1931-1934 Çin devrimi, başta marksist kılıfına bürünmüş dogmacılar olmak üzere, bu iki grup yoldaşın yanlış fikirleri yüzünden epey zarar görmüştür. Bunlar, birçok yoldaşı yanlış yollara saptırmışlardır. Bu yazı, dogmacılık başta olmak üzere, dogmacılık ve görgücülük (ampirizm) gibi parti-çi öznel (sübjektif) yanlışları, marksist bilgi teorisi açısından gözler önüne

rak incelediği için, bilginin toplumsal pratiğe bağlılığını, yani bilginin üretime ve sınıf savaşımına bağımlılığını anlayamamıştır.

Her şeyden önce, marksistler, insanın üretim faaliyetini, onun bütün öteki faaliyetlerinin belirleyicisi olarak görür. İnsan bilgisi, aslında, onun maddi üretim faaliyetine bağımlıdır; bu maddi üretim faaliyeti içinde insan, doğa olaylarını, doğanın özelliklerini ve yasalarını, kendisi ile doğa arasındaki ilişkileri yavaş yavaş anlamaya başlar; gene bu üretim faaliyeti sırasında, insan ile insan arasındaki belli ilişkileri de, değişik derecelerde kavramaya başlar. Üretim faaliyeti olmaksızın, bu bilgilerin hiçbirisi elde edilemez. Sınıfsız bir toplumda, herkes, toplumun öbür üyeleri ile birlikte ortak çabaya katılır, onlarla belirli üretim ilişkilerine girer ve insanın maddi gereksinmelerini karşılamak için üretime katılır. Bütün sınıflı toplumlarda çeşitli toplumsal sınıfların üyeleri de, çeşitli yollardan belirli üretim ilişkilerine girerler ve kendi maddi gereksinmelerini karşılamak için üretime katılırlar. İşte bu, insan bilgisinin geliştiği asıl kaynaktır.

İnsanın toplumsal pratiği, yalnızca üretim faaliyeti değildir. Başka pek çok çeşit faaliyet vardır: sınıf savaşımı, siyasal yaşam, bilim ve sanat faaliyetleri gibi. Kısacası, toplumsal bir varlık olarak insan, toplumdaki pratik yaşamın bütün alanlarına katılır. Böylece insan, insanlar arasındaki çeşitli ilişkileri, yalnızca kendi maddi yaşamı aracılığı ile değil, (her ikisi de sıkı sıkıya maddi yaşamla bağlı bulunan) siyasal ve kültürel yaşam yoluyla da derece derece öğrenir. Bunlar arasında, çeşitli biçimlerdeki sınıf savaşımı, insan bilgisinin gelişmesi üzerinde özellikle derin etkiler yapar. Sınıflı toplumda, herkes, belli bir sınıfın üyesi olarak yaşar ve her düşünce biçimi, istisnasız, bir sınıfın damgasını taşır.

Marksistler, toplumdaki üretim faaliyetinin basamak basamak yükselerek geliştiği; doğa üzerine olsun, toplum üzerine olsun, insan bilgisinin de buna uygun olarak gitgide

sermek için yazılmıştır. Pratiği küçümseyen dogmacı öznelcilik üzerinde özellikle durulduğu için, yazıya "Pratik Üzerine" başlığı konulmuştur. Bu denemede ki fikirleri, Mao Çe-tung, Yen'an'daki Anti-Japon Askeri ve Siyasal Kolejinde yaptığı bir konuşmada ortaya atmıştır.

yükseldiğini; yüzeyden derine, tek yanlılıktan çok yanlılığa eriştiği düşüncesindedir. Tarihte uzun bir dönem, insan, bir yandan sömürücü sınıfların kasıtlı taraf tutmaları ve toplum tarihini yalan-yanlış yorumlamaları, öte yandan küçük ölçüdeki üretimin, insanın görüşünü daraltması nedeniyle, toplum tarihini, tek yanlı anlamaya mahkûm edilmiştir. Büyük üretim güçleriyle (büyük sanayi ile) birlikte, modern proletaryanın ortaya çıkması sonucu, insan, toplumun gelişmesini geniş olarak, ve tarihsel akışı içinde kavrayabilmiş ve bu bilgisini bir bilim haline, yani marksist bilim haline getirebilmiştir.

Marksistler, insanın toplumsal pratiğinin, dış dünya üzerinde olan bilgisinin doğruluğunun tek ölçütü olduğu düşüncesindedir. Gerçekte de insan bilgisinin doğruluğu, toplumsal pratikte (maddi üretim sürecinde, sınıf savaşımında, bilimsel deneylerde) beklenen sonuca ulaşırsa anlaşılır. İnsan, işinde başarıya ulaşmak, yani beklenen sonuca varmak istiyorsa, düşüncesinin, kendisini çevreleyen nesnel dünyanın yasalarına aynen uymasını sağlaması gerekir. Bunlar birbirine uymazsa, pratikte başarıya ulaşamayacaktır. Başarıya ulaşamayınca, bundan ders alacak, nesnel dünyanın yasalarına uyacak biçimde düşüncelerini değiştirecek ve böylece başarısızlığı başarı haline getirecektir. "Başarısızlık başarının anasıdır", ya da "bir musibet bin nasihatten iyidir" derken, işte bunu demek isteriz. Diyalektik materyalizmin bilgi teorisi, pratiğe ilk yeri verir ve insan bilgisinin pratikten hiç ayrılamayacağına inanır. Pratiğin önemini yadsıyan ya da bilgiyi pratikten ayırmak isteyen bütün yanlış teorileri reddeder. Bu konuda Lenin şöyle der: "*Pratik, teorik bilgiden daha üstündür*; çünkü yalnız evrensel olmakla kalmaz, aynı zamanda gerçeklik ile içiçedir."* Marksist felsefenin, diyalektik materyalizmin, iki belirli özelliği vardır: biri, sınıfsal oluşu, diyalektik materyalizmin proletaryanın hizmetinde bulunduğunu açıkça ilan etmesi; öteki uygulanabilir oluşu, teorinin pratiğe bağlılığı üzerinde durması, dö-

* Hegel'in *Mantık Bilimi*, Kitap III, Bölüm 3'te, Lenin'in "İdea" üzerine notlarından. Bkz: V. İ. Lenin, "Hegel'in *Mantık Bilimi*'nin Taslağı" (Eylül-Aralık 1914), *Collected Works*, Moscow 1958, Vol. XXXVII, s 205.

nüp dolaşıp pratiğe hizmet edecek teoriye temel olarak, pratik üzerinde durması. Bir bilginin ya da teorinin doğruluğunu araştırırken, insan, kendi öznel duygularına değil, bilgi ya da teorinin toplumsal pratikteki nesnel sonuçlarına dayanabilir. Doğrunun tek ölçütü, yalnız toplumsal pratik olabilir. Pratik, diyalektik materyalizmin bilgi teorisinde baş ve temel görüş noktasıdır.*

Nasıl oluyor da pratikten gelen insan bilgisi, dönüp dolaşıp pratiğe hizmet ediyor? Bilginin gelişme sürecine göz atmak, bunu aydınlatır.

Gerçekten de insan, pratik sürecin başlangıcında, çeşitli olguları, bunların tek tek aşamalarını ve dış ilişkilerini görür. Örneğin, Yenan'ı gezmeye gelen ziyaretçiler, ilk bir-iki gün kentin sokaklarını, evlerini görür, bazı kimselerle tanışır, ziyaretlere, partilere, toplantılara giderler, çeşitli konuşmalar dinler, çeşitli belgeleri okurlar. Bütün bunlar, birtakım olgular, şeylerin tek tek aşamaları ve bu şeyler arasındaki dış ilişkilerdir. Biz, buna, bilginin algı aşaması, yani algılar ve izlenimler aşaması diyoruz. Yenan'daki çeşitli şeyler, ziyaretçilerin duyu organları üzerinde etkide bulunur, bazı algılamalara neden olur ve bu izlenimler arasındaki genel dış ilişkiler üzerine bir fikirle birlikte, zihinlerinde birçok izlenimler bırakır. İşte bu, bilginin ilk aşamasıdır. Bu aşamada insan, daha derin kavramlar oluşturamaz ya da mantığa uygun sonuçlara varamaz. Toplumsal pratik sürüp gittikçe, pratiğin seyrinde insanda algılar ve izlenimler uyandıran şeyler, birçok kez yinelenir ve insan zihnindeki bilgi sürecinde, sonucu kavram kurulmasına varan, ani bir değişme, bir sıçrama olur. Bu haliyle kavram, artık, şeylerin olgusunu, bunların birleşimden kopuk aşamalarını ya da dış ilişkilerini değil, bunların özlerini, bütünlüklerini, iç ilişkilerini kapsar. Kavram ve algı, yalnızca nicelik yönünden değil, nitelik yönünden de birbirinden farklıdır. Daha ileri giderek, yargılama ve usavurma yöntemlerini kullanarak, mantığa

* Karl Marx, "Feuerbach Üzerine Tezler", Friedrich Engels, *Ludwig Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu*, Sol Yayınları, Ankara 1992, s. 61-63; ve V. İ. Lenin, *Materyalizm ve Ampiryokritisizm*, Sol Yayınları, Ankara 1988, s. 145-152'ye bakınız.

uygun sonuçlar çıkartabiliriz. Üç Krallığın Öyküsü'ndeki* "kaşlarını çat, aklına bir savaş hilesi gelsin" sözü, ya da her gün kullandığımız, "dur, bir düşüneyim" sözleri, insanın, yargılama ve çıkarsama yapmak için kavramları kafasının içinde evirip-çevirmesinden başka bir şey değildir. Bu, bilginin ikinci aşamasıdır. Yukarda sözünü ettiğimiz ziyaretçi gözlemci grubun üyeleri, çeşitli bilgiler topladıktan ve "düşünüp taşındıktan" sonra, şu yargılara varabilirler: "Komünist Partisinin Japonlara karşı güttüğü Ulusal Birlik Cephesi siyaseti, tutarlı ve içtendir." Bu yargılamayı yaptıktan sonra, eğer ulusal kurtuluş için bir birlik kurulmasını içtenlikle istiyorlarsa, bir adım daha atarak şu sonuca ulaşırlar: "Japonlara karşı kurulan bu Ulusal Birlik Cephesi, başarıya ulaşabilir." Bir şey üzerine insanın bilgi edinme sürecinde kavram, yargı ve çıkarsama daha önemli bir aşamayı, akla uygun bilgi aşamasını oluşturur. Bilginin gerçek amacı, algılama yoluyla düşünceye ulaşma; nesnel şeylerin iç çelişkilerini, yasalarını, çeşitli süreçlerin iç ilişkilerini yavaş yavaş anlayarak mantıklı bilgiye varmaktır. Mantıklı bilgi ile algılarımızla elde edilen bilgi arasındaki fark, algısal bilginin tek tek olaylarla, şeylerin dış ilişkileriyle ilgilenmesine karşılık, mantıksal bilginin büyük bir adım atarak bütüne varması, şeylerin özünü, iç ilişkilerini kavraması ve bizi çevreleyen âlemin iç çelişkilerini açıklamasıdır. Böylece o, çevremizdeki âlemin gelişmesini, bütün aşamalar arasındaki iç ilişkileri içinde kavrayabilir.

İşte bu, pratiğe dayanan ve yüzeyden derine doğru inen bilginin gelişme sürecinin diyalektik materyalist teorisi, marksizmin doğuşundan önce hiç kimse tarafından ortaya atılmamıştır. İlk olarak marksist materyalizm, bilginin gelişme süreci sorununu doğru olarak çözmüş, bilginin derinleşmesi sürecini hem materyalist, hem de diyalektik olarak göstermiş, algısal bilginin, toplum içindeki insanın karmaşık ve düzenli üretme pratiği ve sınıf savaşımı yoluyla mantıksal bilgi haline gelişini açıklamıştır. Lenin "*Maddenin soyut-*

* 14. yüzyılın sonunda yaşamış olan Lo Kuan-çung'un yazdığı tanınmış bir tarihsel öykü.

lanması, bir doğa yasasının, bir degerin vb. soyutlanması, kısacası *bütün* bilimsel (doğru, ciddi, saçma olmayan) soyutlamalar, doğayı, daha derinden, daha doğru ve daha *tam* yansıtır."* diyor. Marksizm-leninizm, bilgi sürecinin iki aşamasının ayırdedici niteliklerinin, alt aşamada bilginin algısal biçimde, üst aşamada ise mantıklı biçimde ortaya çıktığını, ama her iki aşamanın da bilginin tek bir sürecine ait olduğunu kabul eder. Algısal ile akla uygun, nitelikçe birbirinden farklıdır, ama birbirinden ayrı değildir. Bunlar, pratiğin temelinde birleşmişlerdir.

Deneyimlerimiz, algıladığımız şeylerin kolayca anlaşılmadığını, yalnızca, anlaşılan şeylerin daha derinden algılanabildiğini göstermiştir. Algılama, yalnız olgu (*phenomen*) sorununu çözer; öz sorununu ancak teori çözebilir. Her iki sorunun çözülmesi de pratikten en ufak bir ölçüde ayrılmaz. Bir şeyi bilmek isteyen insan, onunla temasa gelmeksizin, onun çevresinde yaşamaksızın, onu uygulamaksızın bu işi başaramaz. Feodal toplumda, kapitalist toplum yasalarını önceden bilmeye, kapitalizm henüz sahneye çıkmadan pratiği de bulunamayacağı için, olanak yoktu. Marksizm, ancak kapitalist toplumun ürünü olabilirdi. Serbest rekabetçi kapitalizm çağında Marx, emperyalizm döneminin bazı özel yasalarını, önceden, somut olarak bilemezdi; çünkü — kapitalizmin son aşaması— emperyalizm henüz ortaya çıkmamıştı ve buna ilişkin pratik yoktu. Bu görevi ancak Lenin ve Stalin üstlenebildi.

Dâhi olmaları bir yana, Marx'ın, Engels'in, Lenin'in ve Stalin'in teorilerini kurabilmelerinin ana nedeni, kendilerinin, çağdaş sınıf savaşımına ve bilimsel denemelere bizzat katılmalarıdır. Bu denemeler olmaksızın, dehaları ne kadar büyük olsa da, başarıya ulaşamazlardı. "Bilge kişi, kapısından dışarı adımını atmaksızın, güneşin altındaki bütün olup bitenleri bilir" sözü, teknolojinin gelişmediği eski zamanların boş sözüdür. Gerçi bu söz günümüzün gelişmiş teknoloji çağında gerçekleşebilirse de, ilk elden bilgisi olan-

* "Hegel" in *Mantık Bilimi*, Kitap III, Bölüm 3'te, Lenin'in "Öznel Mantık ya da Tasım Öğretisi" notlarından, Bkz: V. İ. Lenin, "Hegel'in *Mantık Bilimi*'nin Taslağı", *Collected Works*, Moscow 1958, Vol. XXXVII. s. 161.

lar, gene de pratiğe katılanlardır ve ancak bunların pratik ile elde ettiği bilgiler, yazı ya da teknolojik araçlarla, "bilgilere" ulaşabilir ve böylece bilgiler de "güneşin altında olup bitenleri" dolaylı olarak bilebilirler. Eğer insan, belirli birşeyi ya da belirli bir sınıftan olan şeyleri bilmek isterse, gerçeği, o şeyi ya da o çeşit şeyleri değiştirmek için savaşıma girerse, o şeyin ya da o çeşit şeylerin olgularıyla temasa gelebilir ve, ancak, gerçeği değiştirmek için katıldığı bu savaş sırasında, o şeyin ya da o çeşit şeylerin özüne varabilir ve onları anlayabilir. Herkesin fiilen yürüdüğü, ama bazılarının bile bile tahrif ederek, tersini iddia ettikleri bilgi yolu budur. Dünyanın en gülünç insanları, kulaktan dolma bazı ham bilgilerle kendisini "allame-i cihan" sanan, "çokbilmiş"lerdir. Bu, bu insanların boylarının ölçüsünü pek iyi bilmediklerini gösterir. Bilgi sorunu bilimsel bir sorundur, bu konuda ne içtensizliğe, ne de böbürlenmeye yer vardır. Asıl gerekli olan, tersine, içtenlik ve alçakgönüllülüktür. Bilgi edinmek isteyen, dünyayı, yani gerçeği değiştirme pratiğine bizzat katılmalıdır. Armudun tadını bilmek isteyen, armudu yiyerek, değiştirmek zorundadır. Atomun yapısını ve özelliklerini bilmek isteyen, atomun durumunu değiştirmek için, fizik ve kimya deneyleri yapması gerekir. Devrimin teorisini, yöntemlerini bilmek isteyen, devrime katılmak zorundadır. Bütün gerçek bilgi doğrudan deneyimlerden doğar. Ama insan, her şeyi doğrudan doğruya deneyemez. Gerçekten de, bilgilerimizin çoğunu, dolaylı deneyimlerden elde ederiz. Eski çağlar ya da yabancı ülkeler üzerine olan bilgiler gibi. O çağda yaşayanlara ya da yabancılara, bu bilgi, doğrudan deneyimden gelmiştir. Eğer bunların doğrudan deneyimleri, Lenin'in söylediği "bilimsel soyutlama" koşullarına uygunsa ve nesnel şeyleri bilimsel olarak yansıtıyorsa, bunlara güvenilebilir, yoksa güvenilemez. Demek ki, insan bilgisi, doğrudan ve dolaylı deneyimlerden oluşuyor. Ve benim için dolaylı olan, başkaları için dolaysız deneyim olabiliyor. Sonuç olarak, bilgiyi bütünü ile ele alırsak, ne çeşit bilgi olursa olsun, doğrudan deneyimden ayrılamaz. Bütün bilginin kaynağı, kendisini çevreleyen nesnel dünyayı, insanın, duyu organları ile algılamasında yatar. Bu gibi algıları yadsıyan insan,

doğrudan deneyimi, gerçeği değiştirmeye katılmayı yadsırmaktadır, ve o insan, materyalist değildir. İşte bu nedenle "çokbilmişler" gülünçtür. Eski bir Çin atasözü, "kaplan inine girmeden, kaplan yavrusu tutulmaz" der. Bu söz, insanın pratiği için olduğu kadar, bilgi teorisi için de doğrudur. Pratikten ayrı bilgi olamaz.

Gerçeği değiştirme pratiğinden doğan diyalektik materyalist bilgi sürecini ve bilginin yavaş yavaş derinleşmesi sürecini aydınlatmak için, birkaç somut örnek verebiliriz.

Kapitalist toplum üzerine, kendi pratiğinin ilk döneminde —makinaları parçalama ve ani kavgalar döneminde— bilgi edinen proleterler, henüz algılama aşamasında idiler ve yalnızca kapitalizmin çeşitli olgularını, ayrı ayrı yönlerini ve dış ilişkilerini bilebiliyorlardı. Bu sırada proletarya, "kendiliğinde bir sınıf" idi. Bu sınıf, pratiğinin ikinci dönemine —bilinçli, örgütlü, ekonomik ve siyasal savaşım dönemine— ulaşınca, uzun süreli savaşımarda kazandığı deneyimlere ve pratiğe dayanarak Marx ve Engels'in bu deneyimleri bilimsel yönetime göre derleyip toparlamaları, özetlemeleri olan marksist teori için de eğitilmeleri yoluyla, kapitalist toplumun aslını, toplum sınıfları arasındaki sömürü ilişkilerini ve kendi tarihsel görevini anlamaya başladı ve böylece "kendisi için bir sınıf" haline geldi.

Çin halkının emperyalizm üzerine olan bilgisi için de aynı şeyleri söyleyebiliriz. İlk aşama, Taiping hareketi,* Yi Ho Tuan hareketi** gibi, yabancılara karşı, iyiyi kötünden ayır-

* Taiping hareketi, 19. yüzyılın ortasında Çing hanedanının feodal yönetimine ve halkı ezmesine karşı girişilen devrimci bir köylü savaşıdır. Ocak 1851'de birkaç halk lideri biraraya gelerek, Kvangsi eyaletinin bir köyünde isyan bayrağını açtılar ve Taiping hükümdarlığının kurulduğunu ilan ettiler. Kuzeye doğru harekete geçen köylü ordusu, 1852'de, Hunan ve Hupeh'i ele geçirdi ve yürüyüşüne devam ederek 1853'te Nankin'i işgal etti. Ne var ki, Taiping ordusu, işgal ettiği bölgelerde, kararlı bir yönetim kurmayı ihmal ediyordu. Nankin'i başkent yapan köylü ordusu liderleri, ayrıca birçok siyasal ve askerî yanlışlara düştüler ve bu yüzden de, İngiliz, Amerikan ve Fransız işgal kuvvetleri ile işbirliği yapan Çing hükümetinin saldırısına dayanamayarak, 1864'te yenildiler.

** Yi Ho Tuan hareketi, 1900 yılında, Kuzey Çin'de meydana gelen anti-emperyalist silahlı bir savaşıdır. Büyük köylü kitleleri ile zanaatçılar ve halk bu harekete katıldı. Bazı tarikatlar biraraya gelerek geniş bir gizli

detmeksizin girişilmiş hareketlerde görülen, algısal bilgi aşamasıdır. Ancak ikinci döneminde, Çin halkı akla-uygun bilgiye ulaştı. Bu aşamaya, Çin halkı, emperyalizmin iç ve dış çelişkilerini gördüğü, Çin'deki geniş halk kitlelerini emperyalizm ve onunla elele veren kompradorlar ve feodal sınıflar tarafından nasıl ezildiğini ve sömürüldüğünü anladığı anda ulaştı. Bu bilgi aşaması, aşağıyukarı 4 Mayıs 1919 hareketi* sırasında başlar.

Şimdi bir de savaşa gözatalım. Savaşı, savaş üzerine deneyimi az olanlar yönetirse, ilk aşamada, (bizim son on yıldır verdiğimiz Tarımsal Devrim savaşı gibi) özel bir savaşın yönetimi için gerekli yasaları anlamayacaklardır. İlk aşamada epeyce bir savaş deneyiminden geçecekler ve birçok yenilgilere uğrayacaklardır. Ama bu gibi görgü ve deneyimlerden (kazanılan savaşlardan ve özellikle yitirilen savaşlardan elde ettikleri görgü ve deneyimlerden) sonra bütün savaşın gizli düğüm noktalarını, o özel savaşın yasalarını, strateji ve taktığını anlayabilecekler ve bunun sonucu olarak, bir savaş güvenle yönetebileceklerdir. Böyle bir anda yeterli deneyimi olmayan biri komutayı alırsa, birçok yenilgiye uğramadan (deneyim kazanmadan) savaşın doğru yasalarını anlayamayacaktır.

örgüt kurdular ve sekiz emperyalist devletin (Amerika, İngiltere, Japonya, Almanya, Rusya, Fransa, İtalya ve Avusturya) kuvvetlerine karşı kahramanca bir savaşım verdiler. Hareket, biraraya gelen emperyalist güçlerin Tiensin ve Nankin'i işgal etmelerinden sonra görülmemiş bir vahşet ve kıvrımla bastırıldı.

* 4 Mayıs 1919 hareketi, emperyalizme ve feodalizme karşı girişilmiş devrimci bir harekettir. Birinci Dünya savaşının galip devletleri, Fransa, İngiltere, Amerika, Japonya, İtalya ve öteki emperyalist ülkeler, ganimeti paylaşmak için Paris'te toplandılar ve bu arada Şantung eyaletini, Japonlara peşkeş çektiler. Buna karşı ilk tepki Pekin'deki öğrencilerden geldi ve 4 Mayıs'ta büyük yürüyüşler ve gösteriler düzenlediler. Savaşta keselerini doldurmuş olan kuzeydeki Çin askerî hükûmeti, hareketi bastırmak için 30'dan fazla öğrenciyi tutukladı. Buna karşılık Pekinli öğrenciler boykotta gittiler ve bu boykot başka kentlerdeki öğrencilere de yayıldı. 3 Haziranda, hükûmet, bu sefer binlerce öğrenciyi tutukladı ise de bu, ülkedeki öfkeyi büsbütün kamçıladı. Şanghay işçileri grev yaptılar ve birçok kentlerde dükkanlar kapandı. Böylece bir aydın hareketi olarak başlayan ayaklanma, proletaryayı, küçük-burjuvaziyi ve burjuvaziyi içine alan geniş bir hareket halini aldı.

Bu görevi kabul etmeye cesareti olmayan bir yoldaşın "kendime güvenemiyorum" dediğini sık sık duyarız. Niçin güveni yoktur? Çünkü işin niteliği ve koşulları üzerine sistemli bir anlayışı yoktur; ya da, bu çeşit işle teması ya pek az olmuştur, ya hiç olmamıştır. Yani o işi yöneten yasaları bilmemektedir. İşin niteliği ve koşullarını inceden inceye tahlil edince, kendisine daha fazla güvenecek ve görevi gönüllü olarak alacaktır. Bu işi bir zaman yaptıktan sonra da bazı deneyimler kazanacak, ve hele bir de olaylara geniş bir görüşle bakar, sonuçları öznel, tek yanlı ve üstünkörü görmezse, işini nasıl yürütmesi gerektiği konusunda sonuçlar çıkartacak, kendine güveni sağlamlaşacaktır. Buna karşılık, sorunlara, öznel, tek yanlı, üstünkörü bakanlar tökezleyecekler, sırası gelince de koşulları incelemeyen, her şeyi bütünü ile (tarihini ve o günkü durumunu bütünü ile) gözönüne almadan, şeylerin özü ile (nitelikleri, bir şey ile öteki arasındaki iç ilişkileri ile) temasa gelmeden, kendini beğenmiş bir tavırla emirler, buyruklar vereceklerdir.

Yani, bilgi sürecinin ilk adımı, dış dünyanın şeyleri ile temasa gelmektir ve bu, algılama aşamasıdır. İkinci adım, yeniden düzenleme ya da kurma (inşa) yaparak algı verilerinin sentezine ulaşmaktır. Bu ise, kavram kurma, yargılama ve çıkarsama aşamasıdır. Algılarla elde edilen veriler zenginse (bölük-pörçük değilse) ve gerçeğe uygunluk halindeyse (hayali değilse), ancak o zaman bu gibi verilere dayanarak geçerli kavramlar ve teoriler kurabiliriz.

Burada, iki önemli nokta belirtilmelidir. İlki, daha önce söylediğimiz, ama burada yinelenmesinde yarar bulunan, akla-uygun bilginin algısal bilgiye bağlılığı noktasıdır. Akla-uygun bilginin, algısal bilgiden çıkarılmasına gerek olmadığını söyleyen kimse, idealisttir. Felsefe tarihinde yalnızca aklın geçerliğini kabul edip deneyimin geçerliğini kabul etmeyen "akılcı" bir okul vardır. Yalnızca akli güvenilir diye kabul edip algısal deneyimleri güvenilir saymayan bu okulun yanılgısı, herşeyi tepe-taklak etmesidir. Akla-uygun olan şeye, kaynağı algıda olduğu için güvenilir; yoksa o, kaynağı olmayan suya, köksüz ağaca benzerdi ve, öznel, içten geldiği gibi ve güvenilmez olurdu. Bilgi sürecindeki sıraya gelince,

deneyim önce gelir. Bilgi sürecinde toplumsal pratiğin önemi üzerinde durmamızın nedeni, yalnız toplumsal pratiğin insan bilgisini yükseltebilmesinden ve, onu çevreleyen nesnel dünyadan algısal deneyimleri kazanabilmesindendir. Gözlerini kapayan, kulaklarını tıkayan ve kendisini nesnel dünyadan bütünü ile ayıran insanın, sözkonusu edilecek bir bilgisi olamaz. Bilgi deneyim ile başlar. İşte bilgi teorisinin materyalizmi budur.

İkinci nokta, bilginin derinleştirilmesi, bilginin algısal aşamasının akla-uygun aşamaya kadar geliştirilmesidir. Bu da bilgi teorisinin diyalektiğidir.* Bilginin algı alt basamağında durabileceğini, yalnız algısal bilginin güvenilir olup akla-uygun bilginin olmadığını söylemek tarihte "ampiristlerin" düştükleri yanılgıyı yinelemek olur. Bu teori, algılarla elde edilen bilgilerin, nesnel dünyanın bazı gerçek şeylerini yansıtmakla birlikte (ben, burada, deneyimi, yalnızca iç gözleme dayandıran idealist ampiristlerden sözetmiyorum) bunların bölük-pörçük ve üstünkörü olduklarını, şeylerin özünü tam temsil etmeyip, eksik olarak yansıttıklarını anlayamadığı için yanlıştır. Bir şeyi, bütünü içinde tam olarak yansıtmak, özünü ve iç yasalarını göstermek için, düşünce yoluyla, bol algı verilerini yeniden biçimlendirme ve kurma işlemine tabi tutarak, kabaları, yanlışları bir yana ayırıp, inceleri, doğruları seçerek, bir noktadan ötekine adım adım ilerleyerek, dıştan içe doğru yürüyerek, bir kavramlar ve teoriler sistemi kurmak, algısal bilgiden akla-uygun bilgiye atlamak gereklidir. Böylece kurulan bilgi daha boş ve güvensiz değildir; tersine bilgi sürecinde pratiğe dayanarak bilimsel olarak kurulan her şey Lenin'in dediği gibi, nesnel gerçekliği daha derinden, daha doğru, daha tam yansıtır. Buna karşılık, bayağı "pratik kimseler" deneyime değer verir, ama teoriyi horgörürler, ve bu yüzden, onların, tam bir nesnel süreç üstüne kapsamlı bir görüşleri olamaz; aydınlık bir yönleri,

* Hegel'in *Mantık Bilimi*, Kitap III, Bölüm 3'te, "İdea" üzerine notlarında, Lenin, "anlamak için, ampirik olarak anlamaya girişmek, incelemek ve ampirizmden evrensele ulaşmak gereklidir." diyor. Bkz: V İ. Lenin, "Hegel'in *Mantık Bilimi*'nin Taslağı", *Collected Works*, Moscow 1953, Vol. XXXI-II, s. 197.

geniş perspektifleri yoktur, ve onlar, rasgele başarıları ve kısa görüşleri ile kendilerini beğenmişlerdir. Bu gibiler, devrimi yönetmeye kalkışınca, hemen bir çıkmaza sokarlar.

Diyalektik materyalist bilgi teorisine göre, akla-uygun bilgi, algısal bilgiye dayanır ve algısal bilgi, akla-uygun bilgi olacak biçimde geliştirilebilir — diyalektik materyalist bilgi teorisi budur. Felsefede, akılcılık olsun, ampirizm olsun, bilginin tarihsel ya da diyalektik niteliğini anlamamaktadır. Her iki okul da, doğrunun bir yanını içermekle birlikte (ben, burada, idealist değil, materyalist akılcılığa ve ampiristliğe işaret ediyorum) bilgi teorisinde, her ikisi de, bütün olarak yanlıştır. Bilginin, algısalardan akla-uyguna doğru diyalektik materyalist hareketi, tek bir şeyi ya da tek bir işi bilmek gibi küçük bir bilgi süreci için olduğu kadar, bütün bir toplumu ya da devrimi bilmek gibi büyük bir bilgi süreci için de geçerlidir.

Ne var ki, bilginin hareketi burada bitmez. Bilginin diyalektik materyalist hareketinin akla-uygun bilgide durduğunu söylemek, bilgi sorununun yarısını kavramak demektir. Üstelik marksist felsefe yönünden bu yorum, pek de önemli değildir. Marksist felsefe için asıl önemli olan, nesnel dünyanın yasalarının anlaşılması ve böylece dünyayı açıklayabilecek gücün kazanılması değil, nesnel yasalar üzerine elde edilen bilgileri uygulayarak dünyayı fiilen değiştirmektir. Marksist görüş açısından teori önemlidir, ve bu önem, Lenin'in şu sözlerinde tam olarak görülür: "Devrimci teori olmadan, devrimci hareket olmaz."* Ama marksizm, teorinin önemini, tamamen ve yalnızca, eyleme kılavuzluk edeceği için belirtir. Elimizdeki doğru bir teori üzerine yalnızca gevezelik eder, evirir çevirir, oyuncak gibi oynar, pratiğe koymazsak, bu teori, ne kadar iyi olursa olsun, önemsizdir. Bilgi, pratik ile başlar. Pratik yoluyla teori düzeyine ulaşır ve ardından gene pratiğe dönmek zorundadır. Bilginin etkin görevi, yalnız algısal bilgiden akla-uygun bilgiye sıçramasında görülmez, aynı zamanda —ve bu, daha önemlidir— akla-uygun bilgiden devrimci pratiğe sıçramasında görülür. Dün-

* V I. Lenin, *Ne Yapmalı?*, Sol Yayınları, Ankara 1990, s. 32.

yanın yasalarını kavramamıza yarayan bilginin yönü, dünyanın değiştirilmesi pratiğine doğru çevrilmeli, yani o, tek-rar, üretime, sınıf savaşımına, devrimci ulusal savaşa ve, el-bette bunların yanısıra, bilimsel deneyimlere uygulanmalıdır. Teoriyi sınama ve geliştirme süreci — bütün bilgi süreci-nin devamı budur. Teorinin nesnel gerçeğe uygunluğu sorunu, daha önce belirtildiği gibi, bilginin algısalardan akla-uyguna doğru hareketi içinde tamamen çözülemediği gibi, bu yolla da büsbütün çözülemez. Bunu tam olarak çözmenin tek yolu, akla-uygun bilgiyi toplum içinde pratiğe yeniden yöneltmek, teoriyi pratiğe koymak ve beklenen sonucu verip vermediğini görmektir. Birçok doğabilim teorisi, bunları or-taya atan bilim adamlarının sözlerine dayanılarak değil, da-ha sonraki bilimsel uygulamalarda doğrulukları ortaya çıktı-ğı için kabul edilmiştir. Aynı biçimde, marksizm-leninizm, yalnızca, Marx, Engels, Lenin ve Stalin onu bilimsel olarak formüle ederken doğru diye kabul ettikleri için değil daha sonraki devrimci sınıf savaşımı ve devrimci ulusal savaşım-lardaki pratik uygulamalarla sistemin doğruluğu kesinleşti-ği için de doğrudur. Diyalektik materyalizm, pratikte, hiç kimse kendisini ondan kurtaramayacağı için, evrensel ola-rak doğrudur. İnsan bilgisinin tarihi, birçok teorilerin doğru-luğunun tam olmadığını, bu eksikliğin pratiğin deneyimine tabi tutularak giderildiğini anlatmaktadır. Birçok teorinin yanlışlığı, pratiğin verdiği sonuç ile ortaya çıkarılmıştır. İşte bu nedenle, pratiğe, gerçeğin ölçütü denilmiştir ve "yaşamın ve pratiğin görüş açısı, bilgi teorisinin ilk ve temel görü-şü"dür* sözü bir gerçeğin ifadesidir. Stalin bunu çok güzel belirtmiştir: "Kuşkusuz ki, teori, devrimci pratiğe bağlanma-dıkça amaçsız kalır; tıpkı yolu devrimci teori ile aydınlatıl-mayan pratiğin, karanlıkta, elyordamıyla yürümesi gibi."**

Bu noktaya geldiğimiz zaman, bilginin hareketi tamam-lanmış olur mu? Yanıtımız hem evet, hem hayırdır. Toplum içinde yaşayan bir kimse, gelişmesinin belirli bir döneminde-ki belirli bir nesnel süreci değiştirmek isterse (bu, doğal ya da toplumsal bir süreç olabilir), kafasındaki nesnel süreçler

* V I. Lenin, *Materyalizm ve Ampiryokritisizm*, s. 151.

** J. Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, Sol Yayınları, Ankara 1979, s. 24.

üzerinde durup düşünerek, kendi öznel faaliyetlerini harekete geçirerek, bilgisini algısalardan akla-uyguna doğru geliştirir ve hepsi de o nesnel oluşumun yasalarına bütünüyle uygun düşen fikirler, teoriler, planlar ya da programlar ortaya çıkarır. Bunun ardından, bu fikirleri, teorileri, planları ya da programları o aynı nesnel süreçte pratiğe koyar ve eğer önceden beklediği sonuç gerçekleşirse, yani tasarımı halindeki fikirleri, teorileri, planları ya da programları eylem haline, iş haline getirebilmişse kendi bilgi süreci, bu somut süreç bakımından, tam sayılabilir. Örneğin, bir mühendislik planının gerçekleştirilmesi bilimsel bir varsayımın doğrulanması, alet ya da eşya üretimi bir ürünün devşirilmesi gibi doğayı değiştirme sürecinde, ya da bir grevin başarıya ulaşması, bir savaşın kazanılması, bir eğitim planının yürütülmesi gibi toplumu değiştirme sürecinde bütün bunlar, önceden düşünülen amaçların gerçekleştirilmesi demektir. Ama genel olarak söylemek gerekirse, doğayı olsun toplumu olsun, değiştirme pratiğinde, ilk fikirler, teoriler, planlar ya da programlar değişikliğe uğramaksızın pek az gerçekleştirirler. Bunun nedeni, gerçeği değiştirme işine girişen insanın, çoğu zaman sayısız eksiklikler ve sınırlamalar ile karşılaşmasıdır. İnsan yalnızca, bilimsel ve teknolojik koşulların yarattığı sınırlamalarla değil, bir de, nesnel sürecin her yanının ve özünün tamamen bilinmemiş olması nedeniyle, nesnel oluşumun kendisinin gelişme ve anlaşılma derecesinin de ortaya çıkardığı sınırlamalarla karşılaşır. Bu gibi durumlarda fikirler, teoriler, planlar ya da programlar, uygulama sırasında ortaya çıkan umulmadık koşullar yüzünden kısmen, hatta bazan tamamen değiştirilir. Öyle zamanlar olur ki, ilk fikirler, teoriler, planlar ya da programlar gerçeğe kısmen veya tamamen uymaz ya da kısmen veya tamamen yanlıştır. Çoğu durumda yanlış bilgi düzeltilinceye, nesnel sürecin yasalarına uygun düşünceye kadar, yani böylece öznel şeyler nesnel şeylere dönüştürülünceye ve pratikten beklenen sonuçlar alınincaya kadar, başarısızlıkların yinelenmesi gerekir. Ama gene de, bu noktada, belirli bir gelişme aşamasındaki belirli bir nesnel süreç hakkındaki insan bilgisi tamamlanmış kabul edilir.

Bununla birlikte, sürecin ilerlemesi yönünden, insan bilgisinin hareketi tamamlanmamıştır. Doğada olsun, toplumda olsun, her süreç, kendi iç çelişkileri ve savaşmaları yoluyla ilerler ve gelişir. İnsan bilgisinin hareketi de, aynı biçimde, ilerlemek ve gelişmek durumundadır. Toplumsal bir harekette gerçek bir devrimci lider, yalnızca, gördüğümüz gibi, hatalı bulunduğu fikirleri, teorileri, planları ya da programları düzeltmekle kalmaz; bir nesnel sürecin, bir aşamadan ötekine ilerlediğini farkederek etmez, hem kendi fikirlerini, hem devrimci yoldaşlarının fikirlerini buna göre geliştirir ve düzeltir; yani değişen yeni durumlara uygun, yeni devrimci görevler ve çalışma programları önerir. Bir devrim döneminde durum hızla değişir, eğer devrimcilerin bilgileri aynı hızla değişmezse, bu liderler, devrimi zafere ulaştıramaz.

Gene de fikirlerin gerçeğin gerisinde kaldığı sık sık görülür. Bunun nedeni, insan bilgisinin pek çok toplumsal koşullarda sınırlı olmasıdır. Değişen nesnel durumlara uygun olarak fikirleri gelişmeyen, ve bu yüzden kendilerini sağ oportünizme kaptıran sekter devrimcilere karşı çıkmaktayız. Bunlar, çelişkilerin savaşımının, nesnel sürecin önceden ileri gittiğini; bilgilerinin eski aşamada kaldığını farketmemektedirler. Bu, bütün sekterlerin özelliğidir. Bunlar, toplumsal pratikten kopmuş fikirleriyle, topluma yön vermeye hizmet edemezler, ancak toplumun hızla geliştiğinden yakınırlar ve onu geri çekmeye ya da ters yöne götürmeye çalışırlar.

Biz, aynı zamanda, lafbesi "sol"a da karşıyız. Bunların fikirleri, nesnel sürecin belli bir gelişme aşamasının önündedir. Bunların bazıları, kurdukları düşlere gerçek diye bakarlardı. Diğerleri ise, ancak gelecekte gerçekleştirilebilecek bir fikri, hemen gerçekleştirme çabasına düşerek, o anda çoğunluğun katıldığı pratikten, o günün gereklerinden ayrı düşerler ve serüvenci eylemleriyle açığa çıkarlar.

İdealizm ve mekanik materyalizm, oportünizm ve serüvencilik, hepsi de, öznel ile nesnel arasındaki kopuklukla ve bilginin pratikten ayrılmasıyla ayırılır. Doğrunun ölçütü olarak bilimsel toplumsal pratik üzerinde önemle duran marksist bilgi teorisi, bu yanlış ideolojilere tamamen karşıdır. Marksistler, evrenin mutlak ve genel gelişme sürecinde

her tikel sürecin gelişmesini bağıntılı olarak kabul eder. Böyle olunca, mutlak doğrunun büyük akışında, gelişmenin her aşamasındaki tikel bir süreç üzerine olan insan bilgisi, yalnızca bağıntılı (görelî) olarak doğrudur. Sayısız bağıntılı doğruların toplamı mutlak doğrudur.* Bir nesnel sürecin gelişmesi, çelişkiler ve çatışmalarla doludur. İnsan bilgisinin hareketinin gelişmesi de öyledir. Nesnel dünyanın bütün diyalektik hareketleri eninde sonunda, insan bilgisinde yansyacaktır. Toplumsal pratikte meydana gelme, gelişme ve yokolup gitme sonsuz olduğuna göre, insan bilgisinde de meydana gelme, gelişme ve yokolup gitme sonsuzdur. Belli fikirler, teoriler, planlar ya da programlara dayanarak, nesnel gerçeği değiştirmeye yönelmiş pratik, her sefer daha fazla geliştiğine göre, insanın nesnel gerçek üzerine olan bilgisi de her sefer daha fazla derinleşecektir. Ne nesnel dünyadaki değişme süreci sona erer, ne de insanın pratik yoluyla kazandığı doğru bilgi. Marksizm-leninizm hiçbir zaman, bütün doğrular üzerine olan bilgiyi özet halinde vermemiştir. O, yalnızca, pratik yoluyla doğru bilgiye çıkan yolları açmıştır. Vardığımız sonuç, öznel ve nesnelin, teori ve pratiğin, bilme ve yapmanın somut tarihsel birliğidir ve biz "sağ" ya da "sol" olsun, somut, tarihten ayrılan bütün yanlış ideolojilere karşıyız.

Bugünkü aşamaya ulaşmış toplumda doğru bir anlayışa ulaşma ve dünyayı değiştirme sorumluluğu, tarihsel bir gerek olarak, proletaryanın ve onun partisinin omuzlarına yüklenmiştir. Bilimsel bilgiye dayanarak bu dünyayı değiştirme süreci, dünyada ve Çin'de tarihsel bir döneme erişmiştir. İnsanlık tarihi böyle bir döneme daha önce hiç tanık olmamıştır. Dünyada ve Çin'de karanlıklar tamamen dağıtılmış ve dünyanın görmediği bir aydınlık doğmuştur. Proletaryanın ve devrimci halkın dünyayı değiştirme savaşımı, şu görevlerin yerine getirilmesinden ibarettir: nesnel dünyayı ve aynı zamanda kendi öznel dünyalarını değiştirmek; hem bilgi yetilerini, hem nesnel ve öznel dünyaları arasındaki ilişkileri değiştirmek. Böyle bir değiştirme işi, yeryüzünün

* V. İ. Lenin, *Materyalizm ve Ampiryokritisizm*, s. 139-145.

bir kısmında, Sovyetler Birliği'nde bugün yapılmış bulunmaktadır. Orada, halk, bu değıştirme sürecini ilerletmektedir. Çin halkı ile dünyanın geri kalan kısmı, böyle bir süreçten ya geçmektedirler ya da yakında geçeceklerdir. Ve değıştirilecek olan nesnel dünya, değışikliğin bütün düşmanlarını da içermektedir. Gönüllü, bilinçli olarak bu işleme katılma aşamasına ulaşmadan önce, bunların, bir zorlama aşamasından geçmeleri gerekmektedir. Bütün insanlık, kendisini bilinçli ve gönüllü olarak yeni bir kalıba döktüğü ve dünyayı değıştirdiği an, Dünya Komünizmi çağına ulaşılacaktır.

Pratik yoluyla doğruyu bulmak ve pratik yoluyla doğruyu tanıtlamak ve geliştirmek. Algısal bilgiden başlayarak, onu fiilen akla-uygun bilgi haline getirmek ve sonra akla-uygun bilgiden başlayarak öznel ve nesnel dünyayı yeni bir kalıba dökmek için devrimci pratiğe geçmek, pratik, bilgi, daha fazla pratik, daha fazla bilgi ve bu örneğin sonsuza kadar yinelenmesi ve her devirde pratik ve bilginin kapsamını daha yüksek bir düzeye ulaştırmak. Diyalektik materyalist bilgi teorisi ve, bilmenin ve yapmanın diyalektik materyalist birliği teorisi, işte budur.

ÇELİŞKİ ÜZERİNE*

AĞUSTOS 1937

ŞEYLER içindeki çelişkinin yasası, yani karşıtların birliği yasası, materyalist diyalektiğin temel yasasıdır. Lenin: "Doğru anlamda diyalektik, eşyanın özündeki çelişkilerin incelenmesidir." diyor.** Lenin bu yasadan, sık sık, diyalektiğin aslı diye sözeder ve buna, diyalektiğin özü de der.*** Bu

* Bu felsefi deneme, o sırada partide mevcut olan ciddi dogmacı hatalar ile savaşmak amacıyla, "Pratik Üzerine" başlıklı parçayı tamamlamak için yazılmıştır. İlk kez, Yenan'daki Anti-Japon Askerî ve Siyasal Kolejinde konferans olarak verilmiş, *Seçme Yapıtlar*'ına alınırken yazarı tarafından gözden geçirilmiştir.

** Hegel'in *Felsefe Tarihi Üzerine Dersler*, Cilt I'de, Lenin'in "Elea Okulu" üzerine notlarından. Bkz: V. İ. Lenin, "Hegel'in *Felsefe Tarihi Üzerine Dersler*'inin Taslağı" (1915), *Collected Works*, Moscow 1958, Vol. XXXVIII, s. 249.

*** V. İ. Lenin, "Diyalektik Sorun Üzerine"de (1915) diyor ki: "Tek bir

nedenle, bu yasayı incelerken epeyce yaygın konulara, felsefenin birçok sorununa değinmeden edemeyeceğiz. Bütün bu sorunları aydınlığa kavuşturabilirsek, materyalist diyalektik üzerinde temel bir anlayışa ulaşabileceğiz. Bu sorunlar şunlardır: iki dünya görüşü; çelişkinin evrenselliği, çelişkinin özgüllüğü; baş çelişki ve çelişkinin ana yönü; bir çelişkinin yönlerinin özdeşliği ve savaşımlı, çelişkide uzlaşmaz karşıtlığın rolü.

Yakın yıllarda, Sovyet felsefe çevrelerinde, Deborin okulunun* idealizmine yöneltilen eleştiriler, aramızda büyük ilgi uyandırmıştır. Deborin'in idealizminin Çin Komünist Partisi üzerinde çok kötü etkileri olmuştur ve şurası itiraf edilmelidir ki, bizdeki dogmacı fikirlerin bu okulun düşünce tarzı ile bazı ilgileri vardır. Bu felsefî incelememizin başlıca amacı, dogmacı düşünce biçimlerinin temizlenmesi olmalıdır.

I. İKİ DÜNYA GÖRÜŞÜ

İnsan bilgisinin tarihinde, evrenin gelişme yasaları ile ilgili olarak, daima iki görüş bulunmuştur: 1° metafizik görüş; 2° diyalektik görüş. Bu iki görüş birbirine tamamen karşıt, iki dünya görüşüdür. Lenin şöyle der: "Gelişmenin (evrimin) iki temel (ya da iki olası? ya da tarihsel olarak gözlemlenebilen iki?) kavramı şunlardır: azalış ve artış olarak, yineleniş olarak gelişme ve karşıtların birliği olarak gelişme (bir birliğin karşılıklı olarak birbirlerini dışlayan karşıtlara bölünbütünün parçalanması ve onun çelişkili parçalarının kavranması (bkz: Lasalle'in Heraklitos üzerine yazdığı kitabın "Kavrama Üzerine", III. kesimin başlangıcında Heraklitos konusunda Philo'dan alıntı) diyalektiğin özüdür ("temellerinden" biri, başta gelen değilse, başta gelen özelliklerinden ya da niteliklerinden biridir)." *Marx-Engels-Marksizm*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 335.

Ayrıca "Hegel'in *Mantık Bilimi*'nin Taslağı"nda Lenin şöyle diyor: "Kıscası diyalektik, karşıtların birliğinin öğretisi olarak tanımlanabilir. Bir diyalektiğin özünü anlatırsa da, bunun açıklanması ve geliştirilmesi gereklidir." (Aynı yapıt, s. 215).

* Sovyet filozofu Deborin (1881-1963), Sovyet Bilim Akademisi üyesiydi. 1930'da, Sovyetler Birliği'nde, felsefe çevreleri, Deborin okulunu eleştirmeye başladılar ve teoriyi pratikten, felsefeyi siyasetten ayırmakla yarıldığını, felsefenin idealist nitelikte olduğunu gösterdiler.

mesi ve onların karşılıklı ilişkileri.)"* İşte Lenin, burada, bu iki dünya görüşüne işaret ediyordu.

Çin'de olsun, Avrupa'da olsun, tarihin uzun bir döneminde, metafizik, idealist dünya görüşünün bir kısmını oluşturmuş ve insan düşüncesinde egemen bir yer işgal etmiştir. Avrupa'da burjuvazinin ilk zamanlarında materyalizm bile metafizikti. Marksist materyalist dünya görüşü, birçok Avrupa ülkelerinde toplumsal ekonominin yüksek derecede gelişmiş kapitalizm aşamasına girmesi, üretici güçlerin, sınıf savaşımalarının ve bilimlerin, tarihte görülmemiş bir düzeye yükselmesi ve sanayi proletaryasının tarihsel gelişimde en büyük güç halini alması ile ortaya çıkmıştır. Burjuvazi arasında, apaçık bir gerici (reaksiyoner) idealizmin yanı sıra, materyalist diyalektiğe karşıt olarak bir de kaba bir evrimcilik ortaya çıkmıştır. Bu metafizik ya da kaba evrimci dünya görüşü, dünyaya, tecrit edilmiş, durgun ve tek yanlı bir bakıştı. Dünyadaki her şeyi, dünyadaki bütün türleri, birbirinden daima ayrıymış ve hiç değişmezmiş gibi görüyordu. Değişme, ancak nicelikte bir artma, eksilme ya da yer değiştirme olabilir. Üstelik bu gibi artmalar, azalmalar ya da yer değiştirmeler, şeylerin içinde değil dışındadır, yani dış güçlerin etkisiyle olur. Metafizikçilere göre, evrendeki her şey, bunların özellikleri, oluşlarından beri, değişmeden öylece kalmıştır. Sonraki her değişme, düpedüz nicelikte bir artma ya da azalmadır. Bunlara göre, bir şey, ancak aynı şey olarak kendini yineler durur, ve farklı hiçbir şeye dönüşmez. Bunların gözünde kapitalist sömürü, kapitalist rekabet, kapitalist toplumdaki bireyci ideoloji... eskinin köleci toplumunda ve hatta ilkel toplumunda her zaman bulunmuştur ve hiç değişmeden, gelecekte de her zaman bulunacaktır. Bunlar, toplumsal gelişimin nedenlerini, coğrafya, iklim gibi toplumun dışındaki koşullara bağlamaktadırlar. Gelişmenin nedeni olarak, şeylerin dışında güçler arıyorlar, ve materyalist diyalektiğin, şeylerin gelişmesinin nedeninin kendi içindeki ilişkiler olduğunu öne süren teorisini reddediyorlardı. Böyle olunca da, şeylerin nitelik bakımından çokluğunu ve bir ni-

* V İ. Lenin, "Diyalektik Sorun Üzerine", *Marx-Engels-Marksizm*, s. 336; *Materyalizm ve Ampiryokritisizm*, s. 413-414.

telîğin diğetine nasıl olup da dönüştüğünü açıklayamıyorlardı. Avrupa'da bu düşünce biçimi, 17. ve 18. yüzyıllarda mekanik materyalizm olarak, 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başında kaba evrimcilik olarak sürdü gitti. Çin'de, "cennet değişmez, yolu da değişmez"* sözleriyle özetlenebilecek metafizik düşünce, uzun süre, kokuşmuş feodal yönetici sınıflar tarafından desteklendi. Son yüzyılda Avrupa'dan ithal edilen mekanik materyalizm ile kaba evrimcilik, burjuvazi tarafından desteklendi.

Materyalist diyalektik dünya görüşü, metafizik dünya görüşünün tersine, bir şeyin gelişimini anlamak için, onun içten ve öbür şeylerle ilişkileri içinde incelenmesi gerektiğini savunur. Bir başka deyişle, şeylerin gelişimi ve kendi iç ve zorunlu hareketi, bir şeyin kendi hareketi içinde ve çevresindekilerle birlikte, birbirine bağlı olarak ve birbirleri üzerinde yaptıkları etkide görülmelidir. Şeylerin gelişiminin ana nedeni, dışta değil, içte, yani şeylerin iç çelişkilerindedir. Şeylerin hareketleri ve gelişimleri, içlerinde bu gibi çelişkilerin varlığı nedeniyle olur. Bir şeyin içindeki bu çelişki, gelişmenin ilk nedeni olup, bir şeyin öteki şeylerle ilişkileri — bunların iç bağları ve birbirleri üzerine etkileri— ikinci derecede bir nedendir. Böylece, materyalist diyalektik, metafizik mekanik materyalizm ve kaba evrimcilik tarafından öne sürülen teorilerle, dış nedenler ya da dış etkenler teorisiyle zorlu bir savaşıma girer. Şurası açıktır ki, tamamen dış nedenler, şeylerin yalnız mekanik hareketine yolaçabilir, yani onların büyüklük ve miktarını değiştirir, ama şeylerin nitelik bakımından binlerce çeşit sürecini ve birbirlerine dönüşümünü açıklayamaz. Gerçekten de, bir dış güç tarafından meydana getirilen mekanik bir hareket bile, şeylerin iç çelişkileri yoluyla meydana gelir. Bitkilerin, hayvanların büyümeleri, nicelik bakımından gelişmeleri bile, iç çelişkileri nedeniyle olur. Aynı şekilde, toplumsal gelişme, başlıca, dış nedenlerin değil, iç nedenlerin sonucudur. Birçok ülkeler, aynı coğrafya ve iklim koşulları altında oldukları halde, gelişme-

* Han hanedanı (MÖ 208-MS 220) devrinde Konfüçyüs okulunun tanınmış yandaşlarından Tung Çung-şu'nun (MÖ 179-104) İmparator Vu'ya sunduğu muhtıralardan birindeki sözü.

leri birbirinden çok farklıdır. Coğrafyasında, ikliminde hiçbir değişme olmadığı halde, aynı ülkede büyük toplumsal değişmeler olabilir. Her iki ülkenin de coğrafyasında, ikliminde herhangi bir değişme olmadığı halde, emperyalist Rusya, sosyalist Sovyetler Birliği; feodal ve tecrit edilmiş Japonya, emperyalist Japonya haline gelmiştir. Uzun süre feodalizmin hüküm sürdüğü Çin, son yüzyıl içinde büyük değişmeler geçirmiş ve şimdi bağımsız ve özgür yeni bir Çin olma yolunu tutmuştur. Oysa Çin'in ne coğrafyasında, ne de ikliminde bir değişme olmamıştır. Dünyanın coğrafyasında, ikliminde bütünüyle bazı değişmeler olmakla birlikte, toplumdaki değişmelerle karşılaştırılınca, bunlar pek az önemlidir. Doğal koşullardaki değişmeler, kendisini, binlerce, milyonlarca yılda gösterdiği halde, toplumdaki değişmeler bin yılda, yüz yılda, on yılda, hatta birkaç yılda, ya da ayda (devrim zamanlarında olduğu gibi) meydana gelir. Materyalist diyalektik görüşe göre, doğadaki başlıca değişmeler, doğadaki iç çelişkilerin gelişmesiyle olur. Toplumdaki başlıca değişmeler de, toplumdaki iç çelişkilerin, yani üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkilerin, sınıflar arasındaki çelişkilerin, yeni ile eski arasındaki çelişkilerin gelişmesiyle olur. Bu çelişkilerin gelişmesi, toplumu ileri iter ve eski toplumun yerine, yeni toplumun geçmesi süreci başlar. Materyalist diyalektik, dış nedenleri hiç hesaba katmaz mı? Elbette katar. Materyalist diyalektik, dış nedenleri değişmenin koşulu, iç nedenleri ise değişmenin temeli olarak görür. Dış nedenler, iç nedenlerin aracılığı ile etkili hale gelir. Uygun bir sıcaklıkta yumurta civcive dönüşür. Ama bir taşı civciv yapabilecek bir sıcaklık yoktur, çünkü bu iki şey, aslında farklıdır. Çeşitli ülkelerin halkları arasında sürekli bir karşılıklı-etki vardır. Kapitalizm, özellikle emperyalizm ve proleter devrimi döneminde, çeşitli ülkeler arasındaki siyasal, ekonomik ve kültürel etki ve karşılıklı uyarma pek büyük olmuştur. Sosyalist Ekim devrimi, yalnız Rus tarihinde değil, dünya tarihinde de yeni bir devir açmış, dünyanın bütün ülkelerindeki iç değişiklikleri etkilemiş, benzer ama daha derin bir biçimde de Çin'deki iç değişmeler üzerinde etkili olmuştur. Bu gibi değişiklikler, gene de, Çin'de de öteki ülkelerde de bir iç

gereklilikten doğmuştur. İki ordu savaşa tutuşurlar; birisi kazanır, öteki yitirir. Zaferi de, yenilgiyi de iç nedenler belirler. Kazanan, ya güçlü ya da doğru komuta altında olduğu için kazanmıştır; yitiren ya zayıflığından ya da yeteneksiz komuta altında olmasından yitirmiştir; işte bu iç nedenler yoluyla, dış nedenler işler duruma gelmiştir. 1927'de Çin'de, proletaryanın büyük burjuvazi tarafından yenilmesi, o sıralarda Çin proletaryası (yani Çin Komünist Partisi) içinde bulunan oportünizmden ileri gelmiştir. Biz, bu oportünizmi yokedince, Çin devrimi yeniden ilerlemeye koyulmuştur. Daha sonra, partide serüvenciliğin türemesi üzerine, Çin devrimi düşmandan tekrar ağır darbeler yemiştir. Bu serüvenciliği yokedince, amacımıza doğru yeniden ilerlemeye başladık. Siyasal bir parti, devrimi başarıya ulaştırmak için kendi siyasal çizgisinin doğruluğuna ve kendi örgütünün birliğine güvenmelidir.

Diyalektik dünya görüşü, eski zamanlarda, hem Çin'de, hem de Avrupa'da ortaya çıkmıştı. Ama bu eski diyalektikte, kendiliğinden ve bön bir yan vardı. O zamanların toplumsal ve tarihsel koşullarına dayandığı için, teorik bir sistem geliştiremiyordu ve bu yüzden dünyayı bütünüyle açıklayamıyordu; yerini metafiziğe kaptırdı. 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın başında yaşamış ünlü Alman filozofu Hegel, diyalektiğe önemli katkılarda bulunmakla birlikte, onun diyalektiği, idealist bir diyalektikti. Proletarya hareketinin büyük adamları Marx ve Engels, insanın bilgi tarihindeki olumlu başarılarının bir sentezini yapmışlar ve özellikle Hegel diyalektiğinin akla-uygun öğelerini seçip benimseyerek diyalektik materyalizm ve tarihsel materyalizm teorilerini yaratmışlar ve böylece düşünce tarihinde eş görülmemiş bir devrim meydana gelmiştir. Daha sonraları, Lenin ve Stalin, bu büyük teoriyi daha da geliştirmişlerdir. Çin'e giren bu teori, Çin düşünce dünyasına büyük değişiklikler getirmiştir.

Bu diyalektik dünya görüşü, bize, çeşitli şeylerdeki karşıtların hareketini gözlemleme ve başarıyla tahlil etme ve bu tahlillere dayanarak çelişkileri çözme yöntemlerini bulmayı öğretir. Kısacası, şeyler içindeki çelişkilerin yasalarını somut olarak bilmek, bizim için büyük önem taşır.

II. ÇELİŞKİNİN EVRENSELLİĞİ

Bir kolaylık olsun diye, burada, önce çelişkinin evrensellliğini, sonra da özgüllüğünü ele alacağım. Bunlardan ilkinin açıklamak için kısa bir-iki söz yetecektir; çünkü, marksizmin büyük yaratıcıları ve devam ettiricileri —Marx, Engels, Lenin ve Stalin— materyalist dünya görüşünü kurdukları ve materyalist diyalektiği insan ve doğa tarihinin tahlilinin birçok yönlerine ve toplumdaki ve doğadaki pek çok değişikliğe büyük bir başarı ile uyguladıkları için, çok kimse, çelişkinin evrensellliğini kabul etmiştir. Oysa birçok yoldaş, özellikle dogmacılar, çelişkinin özgüllüğü sorunu üzerinde aydınlık bir görüşe varamamışlardır. Bunlar çelişkinin evrensellığının, çelişkinin özgüllüğünün hemen içinde bulunduğunu anlayamamışlardır. Bunlar, ayrıca, karşılaştığımız somut şeylerdeki çelişkilerin incelenmesinin, devrimci pratikteki öncülüğünün önemini de anlayamamışlardır. Bu nedenle, çelişkinin özgüllüğü sorunu, özel bir özenle incelenmeli ve gerektiği ölçüde açıklanmalıdır. Şeyler içindeki çelişkilerin yasasını incelerken, ilkin çelişkinin evrensellliği, sonra da, daha büyük bir özenle çelişkinin özgüllüğü ele alınmalı ve sonunda yeniden çelişkinin evrensellğine dönülmelidir.

Çelişkinin evrensellığının ya da mutlak olmasının iki anlamı vardır. Bunlardan ilki, çelişkinin, bütün şeylerin gelişme sürecinde bulunduğu; ikincisi, her şeyin gelişme sürecinde baştan sona kadar bir karşıtlar hareketinin var olduğudur.

Engels, "Hareketin kendisi bir çelişkidir."* der. Lenin, karşıtların birliği yasasını, "doğanın (zihin ve toplum da dahil) tüm görüngülerindeki ve süreçlerindeki çelişen, birbirlerini karşılıklı dışılayan, karşıt eğilimlerin tanınması (keşfedilmesi)"** olarak tanımlar. Bu görüşler doğru mudur? Evet doğrudur. Şeylerdeki çelişik yanların birbirlerine ba-

* Friedrich Engels, *Anti-Dühring*, "Diyalektik, Nicelik ve Nitelik", Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 212.

** V. İ. Lenin, "Diyalektik Sorun Üzerine", *Marx-Engels-Marksizm*, s. 366; *Materyalizm ve Ampiriyokritisizm*, Sol Yayınları, Ankara 1988, s. 413.

gımlılığı ve bunlar arasındaki çatışma, o şeylerin yaşamını belirler ve gelişmelerini sağlar. İçinde çelişki taşımayan şey yoktur; çelişki olmasaydı hiçbir şey olmazdı.

Çelişki, basit hareketin (mekanik hareket gibi) esası olduğu gibi, ayrıca karmaşık hareketin de esasıdır. Engels, çelişkinin evrenselliğini şu sözlerle anlatmaktadır:

"Eğer daha basit mekanik yer değiştirme, kendinde bir çelişki içeriyorsa, maddenin daha yüksek hareket biçimleri ile organik yaşam ve organik yaşamın gelişmesi, haydi haydi içerir. ... Yaşamın, en başta bir varlığın, her an, hem kendisi hem de bir başkası olmasına dayandığını görmüştük. Öyleyse yaşam da şeylerin ve süreçlerin kendinde varolan, ara vermeden ortaya çıkan ve çözülen bir çelişkidir. Ve çelişki biter bitmez, yaşam da biter, ölüm başgösterir. Aynı biçimde, düşünce alanında da çelişkilerden kurtulamayacağımızı, ve örneğin, içerden sınırsız insani bilme yeteneği ile, bu yeteneğin dışardan hepsi de sınırlı, ve bilgileri de sınırlı olan insanlardaki gerçek varlığı arasındaki çelişkinin, bizim için, pratik bakımdan, hiç olmazsa sonsuz gelişme içinde, sonu olmayan kuşaklar dizisi içinde çözüleceğini, görmüştük.

"Yüksek matematiğin başlıca temellerinden birinin, bazı koşullarda, doğru ile eğrinin aynı şey olacakları olgusu olduğu gerçeğine daha önce değinmiştik. Yüksek matematik, ayrıca, gözlerimiz önünde kesişen çizgilerin, kesişme noktalarından yalnızca beş-altı santimetre ötede, paralel olarak, yani sonsuza kadar uzatılsalar bile, birbirleriyle kesişemeyecek çizgiler olarak görünecekleri çelişkisini de gerçekleştirir. Ve gene de, bu ve çok daha keskin başka çelişkiler ile birlikte, yalnızca doğru olmakla kalmayan, ama bayağı matematiğin hiçbir zaman elde edemeyeceği sonuçları elde eder."*

Lenin de çelişkinin evrenselliğini şöyle açıklamıştır:

"Matematikte	+ ve -. Diferansiyel ve integral.
"Mekanikte	etki ve tepki.
"Fizikte	artı ve eksi elektrik.
"Kimyada	Atomların bileşimi ve çözülmesi.
"Toplum bilimde	Sınıf savaşımı."**

* Friedrich Engels, *Anti-Dühring*, Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 213.

Savaşta saldırı ve savunma, ilerleme ve çekilme, yengi ve yenilgi, hepsi birer çelişik olgudur. Biri olmadan, öbürü olamaz. Bu iki yön hem birbirleriyle çelişiktir hem birbirlerine bağımlıdır, ve bu, savaşın bütünlüğünü meydana getirir, gelişmesini sağlar ve savaş sorununu çözüme ulaştırır.

İnsan kavramlarındaki her farklılığa, nesnel bir çelişkiyi yansıtıyor gözüyle bakılmalıdır. Nesnel çelişkiler, öznel düşüncede yansır ve kavramların karşıtlığı hareketini meydana getirerek, düşüncenin gelişmesine yolaçar, ve insan düşüncesinden doğan sorunların çözülmesini sağlar.

Parti içinde, durmadan, çeşitli fikirler arasında karşıtlık ve çatışma olur. Bunlar, parti içindeki sınıf çelişkilerini toplumdaki yeni ve eski şeyler arasındaki çelişkileri yansıtır. Partide çelişki ya da çözülecek ideolojik savaşım yoksa, partinin yaşamı sona erer.

Bu açıklamalarla belirtmek istediğimiz nokta aydınlanmış oluyor. Basit ya da karmaşık hareketlerde olsun, nesnel ya da ideolojik olgularda olsun, çelişki, evrensel olarak bütün süreçlerde vardır. Peki, çelişki her sürecin başlangıç aşamasında da var mıdır? Her ayrı şeyin gelişme sürecinde baştan sona kadar bu karşıtlar hareketi var mıdır?

Sovyet felsefe çevrelerindeki tartışmalara bakılırsa, Deborin okulu, çelişkinin, sürecin başında ortaya çıkmadığı, ancak gelişmenin belirli bir aşamasında ortaya çıktığı görüşündedir. Yani o ana kadar gelişme, iç nedenlerle değil, dış nedenlerle olmaktadır. Böylece Deborin, metafizik dış nedenler ve mekanizm teorisine dönmektedir. Somut sorunların tahlilinde böyle bir görüş uygulayan Deborin okulu, Sovyetler Birliği'nde mevcut koşullar altında "kulaklar" ile genellikle "köylüler" arasında yalnızca fark olup çelişki olmadığı görüşünü benimsemekte ve böylece Buharin'in* görüş-

** V. I. Lenin, "Diyalektik Sorun Üzerine", *Marx-Engels-Marksizm*, s. 336; *Materyalizm ve Ampiryokritisizm*, s. 413.

* Buharin (1888-1938), Rus devrimci hareketinde anti-leninist bir hizbin öncülüğünü yapmıştır. Daha sonra devleti yıkmak isteyen bir gruba katılmış ve bu faaliyetleri sonucu, 1937 yılında, partiden atılarak, 1938'de Sovyet Yüksek Mahkemesince ölüme mahkûm edilmiştir. Burada, Mao Çetung, Buharin'in, sınıf çelişkilerini örtbas ederek, sınıf savaşımı yerine sınıf

leriyle tam bir birlik içinde bulunmaktadır. Fransız devrimini tahlil ederken, devrimden önce, işçilerin, köylülerin ve burjuvazinin oluşturduğu birlikte, çelişkiler olmayıp, yalnız farklar olduğu iddiasındaydılar. Bunlar, anti-marksist görüşlerdir. Deborin okulu, dünyadaki her farkın bir çelişkiyi içerdiğini ve bu farkın çelişkinin tam kendisi olduğunu anlamıyor. Emek ile sermaye, önceleri yoğun olmamakla birlikte, var oldukları günden beri çelişiktirler. Sovyetler Birliği'ndeki toplumsal koşullar altında bile işçiler ile köylüler arasında bir fark vardır ve bu fark, emek ile sermaye arasındaki gibi bir uzlaşmaz karşıtlığa ya da sınıf savaşımına gitmemekle birlikte, bir çelişkidir. Sosyalist kuruluş döneminde, işçiler ile köylüler sağlam bir birlik kurmuşlardır, ve bu çelişkiyi sosyalizmden komünizme ilerleme sürecinde yavaş yavaş çözeceklerdir. Bu, çelişkilerin varlığı-yokluğu sorunu değil, özelliklerindeki ayrılıklar sorunudur. Çelişki evrensel-dir, mutlak ve şeylerin bütün gelişme sürecinde vardır ve bütün süreçlerde baştan sona devam edip gider.

Yeni bir sürecin ortaya çıkması nedir? Eski birlik ve onu meydana getiren karşıtlar, yeni bir birliğe ve onu meydana getiren karşıtlara yerlerini bırakırlarsa, eskinin yerine yeni bir süreç ortaya çıkar. Yeni süreç de yeni bir çelişkiyi içinde taşıdığından, şimdi de o çelişkinin gelişme tarihi başlar.

Lenin, Marx'ın *Kapital*'de şeylerin gelişme sürecini baştan sona kadar izleyen, karşıtların hareketinin bir tahlil örneğini verdiğini söyler. Bu, bütün şeylerin gelişme süreçlerini incelemeye uygulanması gerekli bir yöntemdir. Lenin de, bunu, bütün yazılarında doğru olarak uygulamış ve bu yöneme bağlı kalmıştır.

"Marx, *Kapital*'de, önce en basit, en olağan, en temel ve yaygın burjuva (meta) toplumunun ilişkilerini tahlil etmektedir. Bunlar, örneğin, meta değişimi gibi milyonlarca defa

işbirliğini koymayı savunan hatalı fikirlerini eleştirmektedir. 1928-29 yıllarında, Sovyetler Birliği, tarımı bütünüyle kolektifleştirmeye hazırlanırken, Buharin kendi görüşlerinde direnmiş, zengin köylüler ile yoksul ve orta halli köylüler arasındaki çelişkileri görmezlikten gelerek, zengin köylülere karşı girişilen savaşıma karşı çıkmıştır. Buharin, ayrıca işçi sınıfının, "sosyalizme barış içinde geçmeleri" olanaklı olan zengin köylüler ile bir ittifak kurabileceği düşüncesinin de savunucusu idi.

karşılaşılan ilişkilerdir. Bu çok basit olayda (burjuva toplumun bu "hücre"sinde) yapılan tahliller, modern toplumun *bütün* çelişkilerini (ya da *bütün* çelişkilerinin çekirdeğini) açığa çıkarmaktadır. Daha sonraki açıklamalar, bu çelişkilerin ve tek tek parçalarının başlangıçtan sona kadar toplamı olarak, bu toplumun gelişmesini bize göstermektedir."

Lenin şunu ekler: "Genel olarak diyalektiğin sergilenmesi (ya da incelenmesi) yöntemi de böyle olmalıdır."*

Çin komünistleri de, Çin devriminin tarihini ve bugünkü koşullarını doğru olarak tahlil etmeden ve genel görünüşlerini saptamadan önce, bu yöntemin iyice ustası olmalıdırlar.

III. ÇELİŞKİNİN ÖZGÜLLÜĞÜ

Çelişki, bütün şeylerin gelişme sürecinde vardır ve her şeyin gelişme sürecinde, baştan sona kadar devam eder. Bu, yukarda tartıştığımız çelişkinin evrenselliği ve mutlaklığıdır. Şimdi ise çelişkinin özgüllüğünden ve nispileğinden sözedeceğiz.

Bu sorunu birkaç düzeyde incelemek gerekir.

Önce, maddenin her türlü hareketindeki çelişkide, bir tekillik vardır. İnsanın madde üzerine olan bilgisi, maddenin hareket biçimlerinin bir bilgisidir; çünkü dünyada hareket halinde maddenin dışında bir şey yoktur ve maddenin hareketi belli biçimler içinde olur. Maddenin hareketinin her biçimi gözden geçirilirken, hareketin diğer biçimleriyle olan ortak noktaları dikkate alınmalıdır. Ama asıl önemli olan ve şeyler üzerinde bilgimizin temelini oluşturan, maddenin hareketinin özel noktalarını hesaba katmamız gereği, yani hareketin bir biçimi ile öteki biçimleri arasındaki nitelik farkıdır. Ancak bunu hesaba katmakla, şeyler arasındaki ayrılıkları farkedebiliriz. Hareketin herhangi bir biçimi, içinde, kendi özel çelişkisini taşır. Bu özel çelişki, o şeyi, bütün öteki şeylerden ayıran özel niteliği oluşturur. İşte bu, iç nedendir ve buna, şeyleri birbirinden farklı yapan, çeşitliliğinin esasıdır da diyebiliriz. Doğada pek çok hareket biçimi vardır: mekanik hareket, ses, ışık, sıcaklık, elektrik, ayrışma,

* V I. Lenin, "Diyalektik Sorun Üzerine", *Marx-Engels-Marksizm*, s. 337.

birleşme, vb.. Bütün bu biçimler birbirlerine bağlı oldukları gibi, birbirlerinden nitelik bakımından farklıdır da. Her biçimin sahip olduğu özel nitelik, kendisine özgü çelişki ile belirlenir. Bu, yalnız doğa için değil, toplum için de, düşünce için de doğrudur. Her toplum biçiminin, her düşünce tarzının özel bir çelişkisi, özel bir niteliği vardır.

Bilimsel incelemelerin sınıflandırılması, konularına özgü özel çelişkilerine dayanır. Belli bir olgular alanına özgü, belli cinsteki bir çelişki, belli bir bilim kolunun konusunu oluşturur. Örneğin, matematikte artı ve eksi sayılar; mekanikte hareket ve karşı-hareket; fizikte artı ve eksi elektrik; kimyada ayrışma ve birleşme; toplum bilimlerinde üretici güçler ile üretim ilişkileri, sınıflar ve sınıflar arasındaki savaşım; askerlikte saldırı ve savunma; felsefede idealizm ve materyalizm, metafizik ve diyalektik görüş vb. gibi. Bunların her biri, çeşitli bilimlerde incelenen özel bir çelişkiye ve özel bir niteliğe sahiptir. Kuşku yok ki, çelişkinin evrenselliğini kabul etmeksizin, şeylerin hareketinin gelişmesinin evrensel nedenini ya da evrensel temelini bulup çıkartamayız. Gene de çelişkinin özgüllüğünü incelemeyen, bir şeyi öteki şeylerden ayıran özel niteliği saptayamayız ve şeylerin hareketinin gelişmesinin özel nedenini ya da özel temelini bulamayız, ve bir şeyi ötekenden ayıramayız ya da bir bilimsel inceleme alanını sınırlayamayız.

İnsan bilgisinin hareketindeki sıraya göre, tek bir şeyin bilgisinden genellikle şeylerin bilgisine doğru, daima derece derece bir genişleme vardır. İnsan genellemelere doğru gider ve farklı şeylere özgü nitelikleri öğrendikten sonra, şeylerdeki ortak nitelikleri bilir. Bu gibi ortak nitelikleri öğrenince bilgisini kılavuz olarak kullanır ve henüz incelenmeyen ya da iyice incelenmeyen çeşitli somut şeyleri incelemeye girişir ve böylece bunların özel niteliklerini bularak ortak nitelikler hakkındaki bilgisini genişletir ve bu gibi bilgilerin oldukları yerde donup kalmalarına engel olur. İşte bu, iki bilme sürecidir: birisi özelden genele, öteki genelden özele doğrudur. İnsan bilgisi, daima, devresel olarak ilerler ve her devresi ile (eğer bilimsel yöntem tam uygun ise) insan bilgisi gelişir ve giderek daha fazla derinleşir. Dogmacılarımız bir yandan çe-

lişkinin evrenselliğini ve çeşitli şeylerin ortak niteliklerini tam olarak öğrenmeden önce, çelişkinin özelliklerini ve tek tek şeylerin özel niteliklerini incelememiz gerektiğini, öte yandan bazı şeylerin ortak niteliklerini öğrendikten sonra, henüz iyice incelenmeyen ya da yeni ortaya çıkan somut şeyleri incelemeye devam etmemiz zorunluluğunu anlamamaktadırlar. Bizim dogmacılar çok tembel; somut şeylerin sıkıcı çalışmasını yüklenmekten kaçınıyor, genel doğruların boşluktan çıkıp geldiğini sanıyorlar ve bu doğruları halkın kavrayamayacağı boş formüller haline getiriyorlar ve bu durumlarıyla, insanı doğrulara ulaştıracak normal yolu ya büsbütün yadsıyorlar ya da başaşağı çeviriyorlar. Üstelik bunlar, özelden genele, genelden özele doğru iki bilme yolu arasındaki iç bağı da anlamıyorlar. Kısacası, bunlar, marksist bilgi teorisini hiç anlamıyorlar.

Maddenin hareket biçimlerinin her büyük sistemindeki özel çelişki ile bu sistemin belirlediği niteliği incelemek yetmez; maddenin her hareket biçiminin uzun gelişme yolundaki her aşamasında özel çelişkiyi ve niteliği de incelemek gerekir. Bütün hareket biçimlerindeki gerçek olan (hayalî olmayan) her gelişme süreci, nitelik bakımından birbirinden farklıdır. İncelememize bu noktadan başlamalıyız ve bu nokta üzerinde durmalıyız.

Nitelik bakımından farklı çelişkiler, ancak farklı nitelikte yöntemlerle çözümlenebilir. Örneğin, proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişki, sosyalist devrim yöntemi ile; büyük halk kitleleri ile feodal sistem arasındaki çelişki, demokratik devrim yöntemi ile; sömürgeler ile emperyalizm arasındaki çelişki, ulusal devrimci savaş yöntemi ile; sosyalist toplumda işçi sınıfı ile köylüler arasındaki çelişki, tarımın kolektifleştirilmesi ve makineleşme yöntemi ile; sosyalist bir parti içindeki çelişki, eleştiri ve özeleştirme yöntemi ile; toplum ile doğa arasındaki çelişki, üretici güçlerin geliştirilmesi yöntemi ile çözümlenir. Süreçler değişir, eski süreçler ve eski çelişkiler kaybolur, yeni süreçler ve yeni çelişkiler ortaya çıkar ve buna uygun olarak çelişkileri çözümleme yöntemleri değişir. Rusya'daki Şubat devrimi ile Ekim devriminin çözümlendiği çelişkiler arasında temel bir ayrılık olduğu gibi, bunları çö-

zümleme yöntemleri arasında da ayrılık vardır. Farklı çelişkileri çözümlemek için farklı yöntemler kullanmak; marksistlerin sıkı sıkıya gözetmek zorunda oldukları bir ilkedir. Dogmacılar bu ilkeyi gözetmemektedirler. Onlar çeşitli devrim durumları arasındaki farkı anlamadıklarından, farklı çelişkileri çözümlemek için farklı yöntemler kullanılması gereğini de anlamamakta, tam tersine, her yerde, hiç değişmeden kullanabileceklerini sandıkları tek bir formül kabul etmektedirler. Bu usul, devrime yalnız başarısızlıklar getirir ya da pekâlâ yürütülebilecek işleri karmakarışık eder.

Çelişkilerin özgüllüğünü tam olarak açıklamak, şeylerin gelişme sürecindeki iç bağlarını, yani şeylerin gelişme sürecinin niteliğini ortaya çıkarmak için, süreçteki çelişkinin her aşamasının özelliğini aydınlatmamız gerekir; aksi halde, sürecin niteliğini açıklamak olanaksızlaşır. İncelememizde, bu konuya da çok dikkat etmeliyiz.

Her büyük şeyin gelişme sürecinde, birçok çelişki vardır. Örneğin, Çin'in burjuva demokratik devrimi sürecinde, Çin toplumdaki çeşitli ezilmiş sınıflar ile emperyalizm arasında, büyük halk kitleleri ile feodalizm arasında, proletarya ile burjuvazi arasında, köylüler ve kent küçük-burjuvazisi ile büyük burjuvazi arasında ve çeşitli gerici bölümler arasında çelişkiler vardı ve durum pek karışıktı. Bütün bu çelişkilerin hepsinin bir özelliği ve tek tek ele alınmaları gereği bir yana, her çelişkinin iki yönünün de kendi özellikleri vardı ve toptan ele alınmaları olanaksızdı. Çin devrimi için çalışan bizlerin, yalnızca, çelişkilerin herbirinin özelliğini, bütünlüklerinin aydınlığı altında, yani bu çelişkilerin iç bağlantıları içinde anlamamız yetmiyordu; bir de çelişkilerin tümünü, yönlerini de inceleyerek anlamamız gerekiyordu. Bir çelişkinin her yönünü anlamak demek, her yönünün belirli durumunu, karşıtı ile karşılıklı bağlantı ve çatışma haline geldiği somut durumları ve her ikisi birbirine bağlı, ama çelişki halinde değilken, karşıtı ile hangi yollardan çatıştığını anlamak demektir. Bu sorunların incelenmesinin büyük önemi vardır. Marksizmde en önemli şeyin, marksizmin yaşayan ruhunun, somut koşulların somut tahlili olduğunu söylediği zaman, Lenin, bu fikri dile getiriyordu.* Bizim dog-

macılarımız, Lenin'in öğretisinin tersine, hiçbir somut şeyi tahlil etmek için kafalarını kullanmıyorlar; yazılarında ve konuşmalarında, partiye bir yararı dokunmayan boş kalıpları** kullanıyorlar.

Bir sorunu incelerken, öznelliğe, tek yanlılığa ve üstün-körülüğe düşmemeliyiz. "Pratik Üzerine" adlı denememde tartıştığım öznel, bir soruna, nesnel olarak, yani materyalist görüşle bakmamaktır. Tek yanlılık ise, sorunu bütün yanları ile görmemektir. Örneğin, yalnız Çin'i anlayıp Japonya'yı anlamamak, Komünist Partisini anlayıp Kuomintang'ı anlamamak, yalnız proletaryayı anlayıp burjuvaziyi anlamamak, yalnız köylüleri anlayıp toprak ağalarını anlamamak, yalnız uygun koşulları anlayıp uygun olmayan koşulları anlamamak, yalnız geçmişi anlayıp geleceği anlamamak, yalnız parçayı anlayıp bütünü anlamamak, yalnız kusurları anlayıp başarıları anlamamak, yalnız yargıcı anlayıp tutukluyu anlamamak, yalnız gizli devrimci çalışmayı anlayıp açık devrimci çalışmayı anlamamaktır. Tek sözcükle, bir çelişkinin her yönünün özelliklerini anlamamaktır. Buna, bir soruna tek yanlı bakmak denir, ya da bütünü değil yalnız bir kısmı, ormanı değil ağaçları görmek denir. Bunun sonucu, çelişkileri çözümleme yöntemlerini bulmak, devrim görevlerini tamamlamak, verilen işi tam yapmak ya da parti içindeki ideolojik savaşımı doğru olarak geliştirmek mümkün olmaz. Askerlik bilimini tartışırken, Sun Çu der ki: "Düşmanı ve kendini tanırsan, yenilmeden, yüzlerce savaşı yürütebilirsin." Tang hanedanı zamanında yaşayan Vei Çeng,** "İki tarafı dinlemek seni aydınlatır, tek tarafı dinlemek seni yanıltır." der. Yoldaşlarımız çoğu zaman sorunlara tek yanlı bakıyorlar; bu gibiler, başlarını sık sık kayalara çarparlar. "Su Kenarında"**** Sung Çi-yang, Çu köyüne üç

* Macar sosyalisti Bela Kun'u eleştiren V. I. Lenin, Kun'un "Marksizmin en önemli şeyini, marksizmin yaşayan ruhunu: somut koşulların somut tahlili ilkesini ihmal ettiğini" söylemiştir (*Collected Works*, Russ ed., Moscow 1950, Vol. XXXI, s. 143).

** Çin devrimci yazınında önemli bir yer tutan "Sekiz Ayaklı Makale"ye atıf.

*** Vei Çeng (MS 580-643), Tang hanedanı zamanında devlet adamı ve tarihçi.

kez saldırır ve koşullar hakkında açık bir bilgisi olmadığı ve yanlış yöntemler uyguladığı için, iki kez yenilgiye uğrar. Sonra yöntemini değiştirmiş, önce durumu, koşulları incelemiş yol kavşaklarını saptamıştır. Li, Hu ve Çu köyleri arasındaki birliği bozmuş, üçüncü savaşta askerlerini değişik giysilerle gizlice düşman kampına sokarak —efsanedeki Truva atı tekniğini kullanarak— zafere ulaşmıştır. "Su Kenarında" öyküsünde de, materyalist diyalektiğin pek çok örnekleri vardır. Çu köyü üzerine olan, bunların en güzelidir. Lenin diyor ki:

"Bir şeyi bilmek için, bütün yanlarını, bütün bağlantılarını ve ara bağlantılarını iyice kavramamız, incelememiz gerekir. Bunu tam olarak asla başaramayacaksak da, çok yanlışlık, yanlışlıklara ve katılığa karşı en iyi güvencedir."*

Bu sözleri unutmamalıyız. Bir kimse, çelişkilerin özelliklerini bütünüyle, ve her aşamayı ayrı ayrı incelememez; olaya nüfuz etme ve çelişkinin en ince özelliklerini inceleme gereğini yadsır, yalnızca uzaktan bir gözatmakla çelişkinin bazı görünüşlerini kabataslak görmekle yetinir ve onu çözümlemeye (bir soruyu yanıtlamaya, bir anlaşmazlığı çözmeye, bir görevi yapmaya ya da askerî bir harekatı yönetmeye) kalkışır, işte buna baştansavma iş yapmak denir. İşler böyle ele alındı mı, bela hazırdır. Dogmacı ve görgücü (ampirist) yoldaşlarımızın hata yapmalarının nedeni, şeylere bakış yollarının öznel, tek yanlı ve üstünlükçü olmasıdır. Tek yanlışlık ve üstünlükçülük de öznelliktir ve öznel bir yöntem gerektirir. Çünkü, gerçekteki her şey arasında bir bağ ve herbirinin bir iç gerekliliği varken, bazı kimseler, bu koşulları oldukları gibi görmezler; şeye tek yanlı ve üstünlükçü bakarak, ne bunların kendi aralarındaki ilişkileri anlarlar, ne de iç gerekliliklerini.

Bir şeyin gelişmesinde karşıtların hareketinin tüm sürecinin, hem karşılıklı-bağlantılarında hem her yönünde, yal-

**** Köylü savaşları üzerine 13. yüzyılda yazılmış ünlü bir öykü. Sung Çi-yang, öykünün kahramanıdır. Çu köyü, yönetici sınıflara karşı, devrim savaşının verildiği çevredeydi.

* V. İ. Lenin, "Once Again on the Trade Unions, the Present Situation and the Mistakes of Trotsky and Bukharin" (1921), *Selected Works*, Eng. ed., International Publishers, New York 1943, vol. IX, s. 66.

nızca özel özelliklerine değil, ama süreçteki her aşamanın özel özelliklerine de dikkat etmeliyiz.

Bir şeyin gelişme sürecindeki temel çelişki ile bu temel çelişkinin belirlediği sürecin niteliği, süreç tamamlanmadan ortadan kalkmaz. Yalnız, bir şeyin uzun gelişme sürecindeki her aşamanın koşulları, bir başka aşamadan farklı olur. Bunun nedeni, bir şeyin ya da bir niteliğin gelişmesindeki temel çelişkinin niteliği değişmemekle birlikte, uzun gelişme sürecinin çeşitli aşamalarında, bu temel çelişkinin, artan bir yoğunluk kazanmasıdır. Bundan başka, temel çelişkinin belirlediği ya da etkilediği büyüklü küçüklü çelişkilerden bazıları geçici olarak ya da kısmen çözümlenir, ya da hafifler, bazıları da yenilenir. Bunun sonucu olarak, süreç, sanki çeşitli aşamalar içeriyormuş gibi görünür. Eğer insan bir şeyin gelişme sürecindeki aşamalara dikkat etmezse, ondaki çelişkileri gereği gibi çözümleyemez.

Örneğin, serbest rekabet dönemi kapitalizmi, emperyalizme doğru geliştiği zaman, iki sınıf arasında, yani proleterya ile burjuvazi arasında ya da toplumun kapitalist özündeki temel çelişkide, iki sınıfın sınıf niteliğinde bir değişiklik olmamakla birlikte, bu iki sınıf arasındaki çelişki yoğunlaştı; tekелci sermaye ile tekелci olmayan sermaye arasında yeni bir çelişki doğdu; sömürgeci ülkeler ile sömürgeler arasındaki çelişki şiddetlendi ve kapitalist ülkeler arasındaki çelişki, yani bunların eşit olmayan gelişmelerinin doğurduğu çelişki, kendisini çok sert bir biçimde gösterdi, ve böylece, kapitalizmin özel aşaması emperyalizm meydana geldi. Emperyalizm ve proleterya devrimi döneminin marksizmine, leninizm denmesinin nedeni, Lenin'in ve Stalin'in bu çelişkileri doğru olarak açıklamaları ve bu çelişkilerin çözümlenmesi için gerekli teori ve taktikleri gene doğru olarak formüle etmeleridir.

Çin'in 1911 devrimi* ile başlayan burjuva demokratik

* 1911 devrimi, bir burjuva demokratik devrim idi ve bu devrimle müstebit Çing hanedanı devrilmıştır. Ekim 1911'de, ordunun devrimci etkiler altında kalan kesimi, Hupeh eyaletine bağlı Vuçang ilinde ayaklandı. Mevcut burjuva ve küçük-burjuva devrimci örgütler ile işçilerin, köylülerin ve askerlerin büyük bir kısmı ayaklanmaya katıldı ve Çing hanedanı devrildi. Ocak 1912'de Nankin'de, Sun Yat-sen'in geçici başkanlığı altında, Çin Cumhuriyeti Geçici Hükümeti kuruldu. Böylece, Çin'de ikibin yıl hüküm süren

devrim sürecinin incelenmesi de, birkaç özel aşamayı ortaya koyar. Özellikle, burjuva önderliğindeki devrimci dönem ile proletarya önderliğindeki devrimci dönem birbirinden son derece ayrı iki tarihsel aşamayı temsil eder. Proletarya önderliği, devrimin çehresini temelden değiştirmiş, sınıf ilişkilerine yeni bir düzen getirmiş, köylü devrimini hızlandırmış, emperyalizm ve feodalizme karşı köklü bir devrim hareketi yaratmış ve demokratik devrimden sosyalist devrime geçiş olanağını hazırlamıştır. Devrim, burjuva liderliği altındayken, bütün bunların olması, herhalde mümkün değildi. Bütün sürecin temel çelişkisinin doğasında, yani sürecin anti-feodal, anti-emperyalist demokratik devrimci doğasında (bunun karşıtı, yarı-sömürge, yarı-feodal doğadır) bir değişiklik olmamakla birlikte yirmi yıllık bir dönemde, süreç, birkaç gelişme aşamasından geçmiştir. Bu yirmi yıl içinde, 1911 devriminin başarısızlığı, kuzeyli savaş ağaları* rejiminin kurulması, ilk ulusal birlik cephesinin kurulması, 1924-1927 devrimi,** ulusal birlik cephesinin dağılması ve burjuvazinin karşı-devrimin kampına geçişi, yeni savaş ağaları arasındaki savaş, Tarımsal Devrim savaşı,*** ikinci ulusal bir-feodal monarşi sistemi sona ermiş oluyordu. Halkın gönlünde demokratik bir cumhuriyet fikri yer ettiği halde, devrime öncülük eden burjuvazi pek gevşek ve uzlaştırmacı tutum içindeydi. Bunlar köylerde feodal toprak ağalığı düzenini ortadan kaldıracak yerde, iktidarı, emperyalist ve feodal baskı altında, kuzeyli savaş ağalarına teslim ettiler ve devrim başarısızlıkla sonuçlanmış oldu.

* Savaş ağaları (Warlords). Savaşı çıkarları için sürdüren komutanlara Çin'de bu ad veriliyor.

** İlk Devrimci İç savaş diye de bilinen 1924-27 devrimi, Çin Komünist Partisi ve Kuomintangın işbirliği ile yürüttükleri anti-emperyalist ve anti-feodal devrimci bir savaşım idi. Her iki partinin oluşturduğu devrimci ordu, Kanguang eyaletinde, devrimci üs bölgelerini sağlamlaştırdıktan sonra, Temmuz 1926'da, kuzey illerinde emperyalistlerin desteği ile ayakta duran kukla savaş ağalarına karşı harekete geçti. Yangçe ve Sarı ırmak boyunca birçok eyaleti işgal etti. Devrim başarıyla ilerlerken, Kuomintang içinde Çan Kay-şek'in başını çektiği gerici klik, emperyalizmin desteği ile, 1927'de, iki karşı-devrimci hükümet darbesi yaptı. O sırada, Çin Komünist Partisi içinde, sağcı fikirlerin bazı liderler arasında ağır basması yüzünden Parti, Kuomintangın bu saldırılarına gereği gibi karşı koyamadı ve devrim başarısızlıkla sonuçlandı.

*** Tarımsal Devrim savaşı, Çin halkının, Komünist Partisinin liderliği altında, 1927-1937 yılları arasında giriştiği devrimci savaşımdır. Bu devrimin başlıca amacı iktidarı güçlendirmek, tarımsal devrimi yaymak,

lik cephesinin kurulması ve Japonlara karşı direnme savaşı gibi birçok büyük olaylar geçmiştir. Bu aşamalar, şu belirli koşulları taşır: bazı çelişkilerin şiddetlenmesi (Tarımsal Devrim savaşı ve dört kuzey-doğu eyaletinin Japonlar tarafından işgali gibi), diğer çelişkilerin kısmen ya da geçici olarak çözümlenmesi (kuzeyli savaş ağaları kligininin temizlenmesi ve toprak ağalarının topraklarının zoraltımı gibi); başka çelişkilerin ortaya çıkışı (yeni savaş ağaları arasındaki savaşım ve güneydeki devrimci üslerin kaybindan sonra toprak ağalarının topraklarını geri almaları gibi).

Bir şeyin gelişme sürecinin her aşamasındaki çelişkilerin özelliğinin incelenmesi için, bunları, yalnız iç bağları ve bütünlükleri içinde görmemiz yetmez; çelişkilerin her yönünü, kendi gelişmesi içinde de sınamalıyız.

Örneğin, Kuomintangı ve Komünist Partisini alalım. İlk ulusal birlik cephesi döneminde Kuomintang, Sun Yat-sen'in üç temel ilkesini, Rusya ile dostluk, komünistlerle işbirliği, işçi ve köylülere yardım siyasetini yürütmüş, bu nedenle de, devrimci olduğu gibi, demokratik devrimde de çeşitli sınıfların ittifakını temsil etmiştir. 1927'den sonra ise, Kuomintang, tam ters yöne dönmüş ve toprak ağaları ile büyük burjuvazinin gerici birliği halini almıştır. 1936 Aralığındaki Sian olayından* sonra bir dönüş daha yapmış, iç savaşın sona erdirilmesi ve Japon emperyalizmine karşı koymak üzere Komünist Partisi ile ittifaka yönelmiştir. Kuomintangın üç aşamadaki özellikleri bunlardır. Bu özelliklerin meydana gelmesi, kuşkusuz, çeşitli nedenlere dayanır. Şimdi de Çin Komünist Partisini alalım. İlk ulusal birlik cephesi

Kuomintang gericilerini zayıflatmaktır. Bu devrimci savaş, İkinci Devrimci İç savaş diye de bilinir.

* Çin Kızıl Ordusu ile halkın Japonlara karşı giriştiği hareketin etkisi altında, Kuomintangın Kuzey Ordusu komutanları, Komünist Partisinin, Japonlara karşı ulusal ortak cephe kurulması önerisini kabul ettiler. Çan Kay-şek, kendi komutanlarının kabul ettikleri bu öneriye yanaşmadığı gibi, komünistleri tamamen temizlemek için hazırlıklara girişti, öğrencilerin Sian kentinde Japon aleyhtarı gösterilerini ezerek bastırdı. Aralık 1936'da, komutanlar, Sian olayını düzenlediler ve Çan Kay-şek'i tutukladılar. 25 Aralıkta, Çan Kay-şek, Komünist Partisinin Japonlara karşı ortak cephe fikrini kabul etmesi üzerine serbest bırakıldı ve Kuomintangın başına geçmek için Nankin'e gitti.

dönemindeki Çin Komünist Partisi, henüz çocukluk çağındaydı. Parti, 1924-1927 devrimini cesaretle yönetmekle birlikte, devrimin doğasını, görevlerini ve yöntemlerini anlamak bakımından henüz olgunlaşmadığını gösterdi. Bunun sonucu olarak, bu devrimin sonlarında ortaya çıkan Çuen Tu-siu'izm* etkilerini göstermekte gecikmedi ve bu devrimin yenilgiye uğramasına yolaçtı. 1927'den sonra Komünist Partisi, yeniden Tarımsal Devrim savaşını cesaretle yönetti ve devrimci ordu ile devrimci üsleri kurdu, ama gene de hem orduya, hem de üslere ciddi zararlar veren serüvenci hatalar yaptı. 1935'ten sonra parti, bu hatalarını düzeltti. Japonlara karşı yeni birleşmiş cepheyi yönetti. Bu büyük savaşım, şimdi, gelişmektedir. Bugünkü aşamada Komünist Partisi, iki devrim deneyimi geçirmiş, büyük deneyimler kazanmıştır. Bu hareketin üç aşamasındaki özellikler bunlardır. Bu özelliklerin oluşması da çeşitli nedenlere bağlıdır. Bu özellikleri incelemeden, gelişmelerinin çeşitli aşamalarında, bu iki hareketin belli iç çelişkilerini anlayamayız. Bu gelişme aşamaları yukarda belirtildiği gibi, ulusal birlik cephesinin kurulması, cephenin dağılması ve başka bir cephenin kurulmasıdır. Ama iki partinin çeşitli özelliklerini incelemek için — daha önemli bir adım atarak— iki hareketin sınıf dayanaklarını, ve bunun sonucu olarak iki hareket arasındaki çelişkileri ve bir de çeşitli dönemlerdeki öteki güçleri incelememiz gerekir. Örneğin, Komünist Partisi ile ilk ittifak döneminde Kuomintang, bir yandan yabancı emperyalizm ile çelişki halindeydi ve bu nedenle ona karşıydı; öte yandan ise içerde büyük halk kitleleri ile çelişki halindeydi. Geçim sıkıntısı içindeki halka, birçok yararlar sağlayacağını söylediği halde, gerçekte, ya pek az şey veriyor ya da hiç bir şey vermiyordu. Anti-komünist savaş yürüttüğü dönemde ise,

* Çuen Tu-siu, 4 Mayıs hareketine katılan radikal bir demokratı. Sonraları, Ekim Sosyalist devriminin etkisi altında, Çin Komünist Partisinin kurucuları arasında yer aldı. Fikirleri güçlü bir sağcı eğilim gösteriyordu. Çuen'in de aralarında bulunduğu bir grup, "köylü kitlelerinin, kent küçük-burjuvazisini ve silahlı güçlerin parti liderliği altında bulunması ilkesini ihmal ediyorlardı" (Mao Çe-tung, *Bugünkü Durum ve Görevlerimiz*), 1927 devriminin yenilgiye uğramasından sonra, bunlar, devrimin geleceğinden umutlarını keserek partiye karşı ufak bir trotskist grup kurdular ve Çuen Tu-siu, Kasım 1929'da, partiden atıldı.

büyük halk kitlelerine karşı, emperyalizm ve feodalizm ile işbirliği yaptı. Büyük halk kitlelerinin devrimle elde ettikleri hakları bir yana iterek, onlarla olan çelişkisini şiddetlendirdi. Japonlara karşı verilen şimdiki savaş döneminde, Japonlarla çelişki halinde olan Kuomintang, bir yandan Komünist Partisi ile ittifak istiyor, öte yandan da Komünist Partisine ve Çin halkına karşı girdiği savaşımı ve ezme hareketini gevşetmek istemiyor. Çin devrimci hareketine gelince, hangi dönemde olursa olsun, büyük halk kitlelerinin yanıbaşında, emperyalizme ve feodalizme karşı koyuyor. Bugün Japonlara karşı verilen savaşta Kuomintang, Japonlara karşı direnme isteği gösterdiğinden, Komünist Partisi, Kuomintang'a karşı ve içerdeki feodal güçlere karşı ılımlı bir politika güdüyor. Bu koşullar, bazan iki partiyi birleştiriyor, bazan karşı karşıya getiriyor. İttifak halinde oldukları zaman bile, işler bazan karışıyor ve ittifak ve savaşım aynı anda bile olabiliyor. Eğer çelişkilerin bu yönlerinin özelliklerini incelemesek, yalnız her iki hareket ile diğer güçler arasındaki ilişkiyi anlamamakla kalmayız, iki parti arasındaki karşılıklı ilişkiyi de kavrayamayız.

Bundan da anlaşılacağı gibi, herhangi bir çelişkinin — maddenin çeşitli hareket biçimlerindeki çelişki, her gelişme sürecindeki çeşitli hareket biçimlerindeki çelişki, her gelişme sürecindeki çelişkinin her aşaması, gelişmenin her sürecinin çeşitli aşamalarındaki çelişki ve gelişmenin çeşitli aşamalarındaki çelişkinin her görünüşü— işte bütün bu çelişkilerin belirli doğasını incelerken, öznellikten kaçınmalı ve bunları, somut olarak incelemeliyiz. Somut tahlil dışında, herhangi bir çelişkinin özgül doğası üzerine bilgi edinme olanağı yoktur. Lenin'in, "somut koşulların tahlili" sözünü aklımızdan çıkarmamalıyız.

Marx ile Engels, ilk kez, bu somut tahlillerin mükemmel birer örneğini vermişlerdir.

Marx ve Engels, şeylerdeki çelişki yasasını toplumsal tarih sürecinin incelenmesine uyguladıkları zaman, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkiyi görmüşlerdir. Sömürücü sınıf ile sömürülen sınıf arasındaki ve ekonomik altyapı ile onun üst yapısı (siyaset ve ideoloji gibi) arasındaki

çelişkiyi farketmişler ve bu çelişkilerin farklı sınıflı toplum-
larda, kaçınılmaz olarak, farklı toplumsal devrimlere neden
olduğunu anlamışlardır.

Marx, bu yasayı, kapitalist toplumun ekonomik yapısı-
nın incelenmesine uyguladığı zaman, bu toplumun temel çeliş-
kisinin, üretimin toplumsal niteliği ile mülkiyetin özel ni-
teliği arasında olduğunu görmüştür. Bu durum, özel işletme-
lerdeki üretimin örgütlü niteliği ile bütünüyle toplumdaki
üretimin anarşik niteliği arasındaki çelişkide kendini gös-
termiştir. Bu çelişkinin sınıfsal görünüşü, burjuvazi ile pro-
letarya arasındaki çelişkidir.

Şeyler alanının genişliği ile bunların gelişmelerinin sı-
nırlı olması nedeniyle, bir durumda evrensel (ve genel) olan,
diğer bir durumda özgül hale gelebilir. Öte yandan, bir du-
rumda özgül olan, bir başka durumda evrensel olabilir. Ka-
pitalist sistemde, üretimin toplumsallaşması ile üretim araç-
larının özel mülkiyeti arasındaki çelişki, kapitalizmin varol-
duğu ve geliştiği her ülkede ortak olan bir şeydir; kapitaliz-
mi ilgilendirdiği kadarıyla bu, çelişkinin evrenselliğini
oluşturur. Gene de, kapitalizmdeki bu çelişki, genellikle sı-
nıflı toplumun gelişmesinde belli bir tarihsel aşamaya özgü-
dür; sınıflı bir toplumda üretici güçler ile üretim ilişkileri
arasındaki çelişki sözkonusu olduğunda, bu, çelişkinin öz-
güllüğünü oluşturur. Kapitalist bir toplumda, her çelişkinin
özgüllüğünü tahlillerle ortaya çıkarmakla birlikte, Marx, sı-
nıflı toplumda üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki
çelişkinin evrenselliği üzerinde daha derinlemesine ve geniş-
lemesine durmuştur.

Özgül evrensele bağlı olduğundan, yalnızca çelişkinin öz-
güllüğü değil, çelişkinin evrenselliği de her şeyin içinde var-
dır ve dolayısıyla evrensellik de özgüllüğün içinde vardır.
Böylece belli bir nesneyi incelerken, bu iki görünüşü ve iç
bağlantılarını bulmaya, nesnedeki evrenselliği ve özgüllüğü,
ikisini de, iç bağlantılarıyla ortaya çıkarmaya ve bu nesne-
nin, diğer nesneler ile bağlantılarını anlamaya çalışmalıyız.
Stalin, *Leninizmin İlkeleri* adlı yapıtında, leninizmin tarih-
sel köklerini açıklarken, leninizmin doğduğu uluslararası
durumu, kapitalizmde, emperyalizm koşulları altında en uç

noktaya ulaşmış çeşitli çelişkilerle birlikte tahlil etmiş ve bu çelişkilerin, sosyalist dönüşümü nasıl kaçınılmaz hale getirdiğini, kapitalizmin çökmesi için uygun koşulları nasıl yarattığını incelemiştir. Bütün bunların yanısıra, Rusya'nın, leninizmin anayurdu oluşunun nedenlerini, çarlık Rusyası'nın emperyalizmin bütün çelişkilerini nasıl temsil ettiğini ve Rus emekçilerinin öncü rolünü de ayrı ayrı tahlil etmiştir. Stalin, bu yolla, emperyalizmde çelişkilerin genelliğini tahlil etmiş, leninizmin, emperyalizm döneminin marksizmi olduğunu göstermiş ve genel emperyalizm çelişkisi içinde çarlık Rusyası emperyalizminin özgüllüğünü tahlil etmiş; Rusya'nın, proleter devriminin teori ve taktiğinin yurdu olmasının nedenini göstermiş, ve böyle bir özgüllükte çelişkinin evrenselliğinin nasıl olup da bulunduğunu açıklamıştır. Stalin'in yaptığı bu çeşit bir tahlil, çelişkinin özgüllüğü ve evrenselliği ile iç bağlarını anlamamıza yardım eder.

Diyalektiğin nesnel olayların incelenmesine uygulanması sorununa gelince, Marx ve Engels, ve gene Lenin ve Stalin, daima öznel yanılgılardan kaçınmayı ve filî nesnel hareketlerdeki somut koşullardan bu olaylardaki somut çelişkileri bulmayı, çelişkilerin her yönünün somut rolünü ve çelişkiler arasındaki somut iç bağlantıları araştırmayı salık vermişlerdir. Dogmacılarımız, incelemelerinde bu yolu tutmadıkları için tamamen haksızdırlar. Dogmacılarımızın başarısızlığı bizim için bir ders olmalı ve nitelermelerimizde böyle bir tutum takınmalıyız. Bunun başka çıkar yolu yoktur.

Çelişkinin evrenselliği ile çelişkinin özgüllüğü arasındaki ilişki, çelişkinin ortak niteliği ile tek ve ayrı niteliği arasındaki ilişkinin aynıdır. İlki ile (çelişkinin evrenselliği ve özgüllüğü), çelişkinin, baştan sona kadar bütün süreçlerde var olduğunu ve devam ettiğini, çelişkilerin hareketler, şeyler, süreçler ve düşünceler olduğunu söylemiş oluyoruz. Bu, her zaman ve her ülke için geçerli olan ve hiçbir istisnası olmayan evrensel bir ilkedir. Yani ortak nitelik, ya da mutlaklıktır. Ama bu ortak nitelik, her tek ve ayrı nitelikte vardır: tek ve ayrı nitelik olmaksızın, ortak nitelik olamaz. Bütün tek ve ayrı nitelikler kaldırılrsa, ortada artık nitelik diye bir

şey kalmaz. Her çelişki özgül olduğu için tek ve ayrı nitelikler ortaya çıkmıştır. Bütün tek ve ayrı nitelikler koşula bağlı ve geçicidir, yani bağıntılıdır (görelidir).

Bu ortak nitelik, tek ve ayrı nitelik, mutlaklık ve bağıntılılık ilkesi, şeylerdeki çatışma sorununun özüdür. Bunu anlamamak, diyalektiği anlamamak demektir.

IV. BAŞ ÇELİŞKİ VE BİR ÇELİŞKİNİN ANA YÖNÜ

Çelişkinin özgüllüğü sorunuyla ilgili olarak tahlil edilmesi gereken iki nokta daha vardır: baş çelişki ve bir çelişkinin ana yönü.

Karmaşık bir şeyin gelişme sürecinde birçok çelişki vardır; bunlardan birisinin varlığı ya da gelişmesi, öteki çelişkilerin varlığını ve gelişmesini belirler ya da bunlar üzerinde etkili olur ki, işte bu, baş çelişkidir.

Örneğin kapitalist bir toplumda çelişkideki iki karşıt güç, proletarya ve burjuvazi, baş çelişkiyi oluşturur. Öteki çelişkiler, örneğin feodal sınıf kalıntıları ile burjuvazi, köy küçük-burjuvazisi ile burjuvazi, proletarya ile köy küçük-burjuvazisi, tekelci olmayan burjuvazi ile tekelci burjuvazi, burjuva demokrasisi ile burjuva faşizmi, emperyalizm ile sömürgeler arasındaki çelişki, bu baş çelişkinin etkisi altındadır.

Çin gibi yarı-sömürge ülkelerde, baş çelişki ile öteki çelişkiler arasındaki ilişki, karmaşık bir durum gösterir.

Emperyalizm böyle bir ülkeye savaş açtığı zaman, bir avuç hain dışındaki bütün sınıflar, emperyalizme karşı ulusal bir savaş vermek için, geçici bir süre birleşirler. Bu gibi zamanlarda emperyalizm ile bu ülke arasındaki çelişki, baş çelişki olur ve ülkedeki çeşitli sınıflar arasındaki çelişkiler (feodal sistem ile büyük halk kitleleri arasındaki baş çelişki de dahil) geçici olarak ikincil duruma düşer. Çin'de, 1840 Afyon savaşı,* 1894 Çin-Japon savaşı,** 1900 Yi Ho Tuan şa-

* 18. yüzyılın sonundan beri, İngilizler, Çin'e büyük miktarda afyon gönderiyorlardı. Böylece hem Çin halkı afyonlanıyor, hem de Çin'in gümüş madenleri soyuluyordu. 1840'ta Çin ile olan ticaretini güvenlik altına almak bahanesiyle İngiltere silahlı bir saldırıya girişti. Çin askerleri ve halkı, istilacılara kahramanca karşı koyduğu halde, 1842'de Çing hanedanı, sal-

vaşı ve Bugün Çin-Japon savaşında durum budur.

Ama başka bir durumda, çelişkiler konum değiştirir. Emperyalizm, sömürsünü sürdürmek için, savaş baskısını tam uygulamayıp, işine geldiği ölçüde nispeten yumuşak siyasal, ekonomik ve kültürel önlemleri benimserse, bu yarı-sömürge ülkelere egemen sınıflar, emperyalizm ile anlaşarak, büyük halk kitlelerini birlikte sömürmek üzere bir ittifak kurarlar. Bu gibi zamanlarda, genellikle, halk kitleleri, emperyalizm ile feodal sınıfın kurduğu ittifaka karşı başkaldırarak iç savaşa girer. Emperyalistler ise doğrudan doğruya harekete geçmeksizin, halkın sömürülmesi ve ezilmesi için, bu ülkelerin gericilerine dolaylı yardım yollarını benimserler. Böylece iç çelişki, iyice şiddetlenir. Çin'deki, 1911 Devrim savaşı, 1924-1927 Devrim savaşı ve 1927'den beri süren Tarımsal Devrim savaşında durum budur. Yarı-sömürge ülkelerdeki çeşitli gericiler egemen topluluklar arasındaki iç savaşlar da (Çin'deki savaş ağaları arasındaki savaşlar gibi) aynı kategoriye girer.

Devrimci bir iç savaş, emperyalizm ile ortaklarını — içteki gericileri— tehdit eder bir duruma geldi mi, emperyalizm, egemenliğini sürdürmek için yukarda söylenilenden başka yolları da benimsemekten çekinmez. Ya devrimci cepheyi içerden bölmeye çalışır, ya da içteki gericilere yardım için silahlı kuvvetler gönderir. Böyle zamanlarda, yabancı [olan] emperyalizm ile yerli [olan] gericilik, açıkça, bir kuttupta; büyük halk kitleleri öteki kuttupta toplanır ve böylece öteki çelişkilerin gelişmesini belirleyen ya da etkileyen baş çelişki meydana gelmiş olur. Ekim devriminden sonra Rus gericilerine karşı çeşitli kapitalist ülkelerce sağlanan yardım, silahlı müdahalenin bir örneğidir. Çan Kay-şek'in 1927'deki ihaneti ise, devrimci cephenin parçalanmasına örnektir.

dırgan İngilizlerle Nankin'de bir sözleşme imzaladı. Bu sözleşme gereğince Honk Kong İngiliz egemenliğine bırakıldığı gibi, bütün büyük kentlerin kapıları İngiliz mallarına açılıyor, gümrük resimleri azaltılıyordu.

** 1894 Çin-Japon savaşını, Kore ve Çin'i istila amacı ile Japon emperyalistleri çıkartmışlardı. Çin askerleri ile bazı yurtsever generaller kahramanca savaştılsa da, Çing hanedanının kokuşmuşluğu yüzünden gerekli savaş hazırlıkları yapılamadı ve Çin bu savaşın yenik çıktı. 1895'te, Çing hükümeti, Japonlar ile utanç verici Şimonoseki antlaşmasını imzaladı.

Ama ne olursa olsun, kuşkusuz, bir gelişme sürecinin her aşamasında, baş rolü oynayan bir tek baş çelişki vardır.

Bundan dolayı, bir süreçte birkaç çelişki varsa, bunlardan yalnızca bir tanesi baş ve belirleyici rolü oynar, geri kalanı, ikincildir ve ikinci derecede bir yer tutar. Birden fazla çelişkinin bulunduğu bir karmaşık süreç incelenirken, baş çelişkinin meydana çıkartılması için elimizden gelen çabayı esirgememeliyiz. Bu baş çelişki, bir kere kavranıldı mı, sorunlar kolaylıkla çözülebilir. Kapitalist toplumu inceleyen Marx'ın bize öğrettiği yöntem, işte budur. Lenin ile Stalin, emperyalizm ile kapitalizmin genel bunalımını ve Sovyet ekonomisini incelerken de, bu yöntemi kullandılar. Binlerce bilgin ve eylem adamı, bu yöntemi anlamıyorlar ve sonuçta, sanki sisli bir denizde kaybolmanın şaşkınlığı içinde sorunun candamarını keşfedemiyorlar ve onun çelişkilerini çözümlemenin bir yolunu bulamıyorlar.

Yukarda da denildiği gibi, bir süreçteki çelişkilerin hepsini birbirine eşitmiş gibi ele alamayız; baş ve ikincil çelişkileri birbirinden ayırmamız ve baş çelişkiye özel bir önem vermemiz gerekir. Ne var ki, baş olsun, ikincil olsun, bir çelişkideki iki çelişik yönü eşit olarak ele alabilir miyiz? Hayır, alamayız. Her çelişkide, çelişik yönlerin gelişmesi, aynı değildir. Bazan bir denge varmış gibi gelir ama, bu, daima geçici ve bağıntılı bir durumdur. Asıl olan kararsızlık, eşitsizliktir. İki çelişik yönden birisi ana, öteki ikincildir. Çelişkide baş rolü oynayan, ana yöndür. Bir şeyin niteliğini, çelişkinin egemen duruma geçen ana yönü belirler.

Ama bu durum da durağan değildir. Bir çelişkinin ana ve ikincil yönleri, birbirine dönüşür ve o şeyin niteliği de buna bağlı olarak değişir. Belirli bir süreçte ya da bir çelişkinin gelişmesindeki belirli bir aşamada, ana yön A ve ikincil yön B iken, gelişmenin başka bir aşamasında ya da gelişmenin başka bir sürecinde bu roller değişebilir. Bu, bir şeyin gelişmesi sırasında, birbirlerine karşı savaşım veren iki yönün güçlerindeki azalmaya ya da artmaya bağlıdır.

Çoğu zaman "eskinin yerini yeninin aldığını" söyleriz. Eskinin yerini yeninin alması, evrenin genel, sürekli ve değişmez bir yasasıdır. Bir şey, kendisini, niteliğine, içinde bu-

lunduğu koşullara uygun olarak ve çeşitli sıçramalarla başka bir şeye dönüştürür. Bu, eskinin yerine yeninin geçmesi sürecidir. Her şey, yeni yönü ile eski yönü arasında bir çelişki içerir. Bu çelişkiler, bir dizi karmaşık savaşım oluştururlar. Bu savaşımın sonucu olarak yeni yön büyür, yükselir ve egemen duruma gelir. Buna karşılık, eski yön küçülür ve yavaş yavaş yok olmaya yüz tutar. Yeni yön, eski yön üzerinde egemen duruma gelince, eski şeyin niteliği yerine, yeni şeyin niteliği geçer. Böylece bir şeyin niteliği, egemen duruma geçen çelişkinin ana yönü tarafından belirlenir. Çelişkinin egemen duruma geçen ana yönü, bir değişikliğe uğrar, o şeyin niteliği de buna bağlı olarak değişir.

Kapitalist toplumda, kapitalizm, eski feodal toplum dönemindeki bağımlı durumunu egemen duruma getirdi ve buna uygun olarak toplum yapısı da feodal tarzdaki kapitalist tarza dönüşmüş oldu. Yeni, kapitalist toplum döneminde, başlangıçta egemen olan feodal güçler bağımlı duruma düşerler ve yavaş yavaş kaybolmaya yüz tutarlar. Örneğin, İngiltere ile Fransa'da durum böyledir. Üretici güçlerin gelişmesiyle, burjuvazi ilerici bir rol oynayan yeni bir sınıf olmaktan çıktı ve gerici bir rol oynayan eski bir sınıf oldu. Bu durum, burjuvazinin, proletarya tarafından yenilmesine ve özel olarak sahip olduğu üretim araçlarından ve iktidardan yoksun bırakılarak yavaş yavaş sönmeye mahkûm olmasına kadar sürecektir. Burjuvaziden sayıca daha fazla olan ve burjuvazi ile aynı zamanda çoğalan, ama onun egemenliği altında olan proletarya, yeni bir güçtür. Yavaş yavaş güçlenerek bağımsız ve tarihte öncü bir rol oynayan bir sınıf olur ve sonunda, burjuvaziye bağımlı durumdan siyasal iktidara sahip çıkan bir sınıf durumuna gelir. Böyle bir zamanda toplumun yapısı, eski kapitalist toplumdan, yeni, sosyalist topluma dönüşmüş olur. Bu, Sovyetler Birliği'nin geçtiği ve bütün toplumların kaçınılmaz olarak geçecekleri bir yoldur.

Örneğin, Çin'i alalım. Çin'i bir yarı-sömürge yapan çelişkide, Çin, bağımsız bir ülkeden yarı-sömürge, bir ülke haline gelirken, emperyalizm, başlıca yeri işgal eder ve Çin halkını ezer. Ama bu durum, kaçınılmaz olarak değişecek; iki taraf arasındaki savaşta, proletaryanın önderliği altında gelişen

Çin halkının gücü, Çin'i kesenkes yarı-sömürge durumundan bağımsız bir ülke durumuna getirecektir. Emperyalizm ülkeden sökölüp atılacak, eski Çin, kaçınılmaz olarak yeni Çin'e dönüşecektir.

Eski Çin'in yeni Çin'e dönüşmesi, Çin'in eski feodal güçleri ile yeni Çin halkının güçleri arasındaki durumda da bir değişikliği gerektirir. Eski feodal mülk sahipleri yönetici iken, yönetilenler olacaklar; proletaryanın önderliğinde, halk, yönetilen olmaktan çıkıp, yönetici olacaktır. Aynı zamanda, Çin toplumunun yapısı da değişecek, eski yarı-sömürge ve yarı-feodal toplum, yeni ve demokratik bir toplum olacaktır.

Bu gibi karşılıklı dönüşümlere tarihimizde de raslanır. Çin'i üçyüz yıla yakın yöneten Mançu hanedanı 1911 devrimi ile devrilmiş, Sun Yat-sen'in önderliğindeki Devrimci Birlik bir zaman için başarı kazanmıştır. 1924-1927 Devrim savaşında, Komünist-Kuomintang güçbirliğini temsil eden ve aslında zayıf olan güneydeki devrimci güçler güçlenmiş, Kuzey Harekatında zafer kazanmış ve buna karşılık kuzeyde bir zamanların güçlü savaş ağaları devrilmiştir. 1927'de örgütlü devrimci halk güçleri, gerici Kuomintang güçlerinin saldırılarıyla zayıf düşmüşse de, safları arasındaki oportünizmi eleyerek yavaş yavaş yeniden güçlenmiştir. Devrimci önderliği altındaki üslerde eskiden yönetilen köylüler yönetici olmuş, toprak ağaları ise tam ters bir dönüşüme uğramışlardır. Dünyada, daima bu biçimde, eskinin yerine yenisi geçer, eski elenir, yeni onun yerini alır; ya da eski devrilir, yeni yükselir.

Devrimci savaşında bazı zamanlar, zorluklar elverişli koşullardan baskın çıkar ve bu zorluklar çelişkinin ana yönünü, elverişli koşullar ikincil yönünü oluşturur. Ne var ki, güçlükler, devrimcilerin çabasıyla yavaş yavaş yenilir, elverişli yeni bir durum yaratılır ve zor durum, yerini, elverişli duruma bırakır. Çin'de, 1927 devriminin başarısızlığa uğramasından sonra ve Çin Kızıl Ordusunun Uzun Yürüyüşü sırasında, durum böyle idi. Şimdiki Çin-Japon savaşında, Çin, gene zor bir durumdadır; ama biz, bu durumu değiştirebiliriz ve hem Çin'deki ve hem de Japonya'daki durumda köklü

bir değişiklik yaratabiliriz. Devrimciler hata yaptıkları takdirde, tersine, elverişli koşullar, güçlölere dönüşebilir. 1924-1927 devriminin zaferi bir yenilgiye dönüşmüştür. 1927'den sonra güneyde genişleyen devrimci üslerin hepsi, 1934'te yenilgiye uğramıştır.

Bilgisizlikten bilgiye geçişimiz, sırasındaki çalışma ve incelemelerimizdeki çelişkiler de böyledir. Marksizmi incelemeye başladığımız sırada, bilgisizliğimiz ya da marksizm üzerine olan derme-çatma bilgimiz, marksist bilgi ile çelişki halindedir. Yoğun bir çalışma sonunda bilgisizlik bilgililiğe, derme-çatma bilgi tam bilgiye ve marksizmin körükörüne uygulanması, bilerek uygulanmaya dönüştürülebilir.

Bazıları, belli çelişkilerde durumun böyle olmadığını sanmaktadırlar. Örneğin üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkide, üretici güçler, ana yöndür; teori ile pratik arasındaki çelişkide, pratik, ana yöndür; ekonomik altyapı ile bunun üstyapısı arasındaki çelişkide, ekonomik altyapı, ana yöndür ve bunların karşılıklı durumlarında bir değişme yoktur deniyor. Bu, diyalektik materyalizmin değil, mekanik materyalizmin görüşüdür. Üretici güçlerin, pratiğin, ekonomik altyapının genellikle ana ve belirleyici rolde belirledikleri doğrudur. Bunu yadsıyan, materyalist değildir. Ama belirli koşullar altında, üretim ilişkileri, teori ve üstyapı gibi yönler, kendilerini, baş ve belirleyici rolde ortaya koyabilirler. Bunu da kabul etmek gerekir. Üretim ilişkileri değişmeksizin üretici güçler gelişemiyorsa, üretim ilişkilerindeki değişme, baş ve belirleyici bir rol oynar. Lenin'in, "Devrimci teori olmadan, devrimci hareket olamaz." sözlerini söylediği sırada, devrimci teorinin yaratılması ve savunulması, baş ve belirleyici bu rol oynuyordu. Herhangi bir iş yapılacağı zaman, bu işin yapılması ile ilgili buyruklar, yöntemler, plan ya da ilkeler yoksa, ana ve belirleyici etken, buyruk, yöntem, plan ya da ilkedir. Üstyapının (siyaset, kültür vb.) ekonomik altyapının gelişmesine engel olduğu zamanlarda, siyasal ve kültürel reformlar baş ve belirleyici rol oynarlar. Bunu söylemekle materyalizme ters mi düşüyoruz? Hayır. Çünkü, bütün olarak tarihin gelişmesinde maddi şeylerin manevi şeyleri, toplumsal varlığın toplumsal bilinci belirlediğini kabul

etmekle, aynı zamanda, manevi şeylerin ve toplumsal bilincin toplumsal varlık üzerindeki, üstyapının ekonomik altyapı üzerindeki etkilerini de kabul ediyoruz ve kabul etmek zorundayız. Bu, materyalizme ters düşmek değil, mekanik materyalizmden kaçınmak, diyalektik materyalizme sıkı sıkıya sarılmaktır.

Çelişkinin özgüllüğü sorununu incelerken, bu iki yönü — bir süreçteki baş çelişki ile ikincil çelişkileri ve bir çelişkinin ana ve ikincil yönlerini— incelemeseydik, yani çelişkinin bu iki yönünün ayırıcı özelliğini ayrı ayrı ele almasaydık, soyut bir inceleme içinde sıkışır kalır, bir çelişkinin yönlerini somut olarak anlayamaz ve sonuçta onu çözmek için doğru yöntemi bulamazdık. Çelişkinin bu iki yönünün ayırıcı özelliği ya da özgüllüğü, çelişik güçlerin tekdüze olmadığını gösterir. Dünyada hiçbir şey dümdüz gelişmez. Bu yüzden düz gelişme ya da denge teorisine karşı çıkmamız gerekir. Aynı zamanda, bir çelişkinin somut koşullarıyla, bir çelişik süreci içinde ana ve ikincil yönlerin değişmesi, yeninin eski şeyler yerine geçme gücünü gösterir. Çelişkide tekdüze olmayış koşullarının incelenmesi, baş çelişki ile ikincil çelişkilerin incelenmesi, bir çelişkinin ana ve ikincil yönlerinin incelenmesi, devrimci bir partinin, siyasal, askerî, stratejik ve taktik buyruklarını belirlemede önemli yöntemlerden birini oluşturur.

V. BİR ÇELİŞKİNİN YÖNLERİNİN ÖZDEŞLİĞİ VE SAVAŞIMI

Çelişkinin evrenselliği ve özgüllüğü sorununu kavradıktan sonra, şimdi de, bir çelişkinin yönlerinin özdeşliği (*Identity*) ve savaşımı sorununun incelenmesine gelmiş bulunuyoruz.

Özdeşlik, birlik, uygunluk, iç uygunluk, içiçe geçme, karşılıklı bağıllık (var olabilme için karşılıklı bağıllık), içten bağıllık ya da işbirliği. Bu çeşitli terimlerin hepsi aynı anlama gelir, ve şu iki noktaya dayanır: önce, bir şeyin gelişme sürecindeki her çelişkinin iki yönünün herbiri, varlığını öteki yönde bulur ve her iki yön aynı varlıkta birlikte bulunur. Sonra, çelişik iki yönün herbiri, belirli koşullar altında birbirlerine dönüşmeye eğilimlidir. Özdeşlik terimi ile işte bunu demek istiyoruz.

Lenin diyor ki:

"Diyalektik, karşıtların nasıl özdeş olabileceğini; özdeş duruma gelebileceğini (değişip özdeş duruma gelebileceğini); hangi koşullar altında birbirlerine dönüşüp özdeş olabileceğini; insan aklının, bu karşıtlara, niçin ölü, katı şeyler olarak bakmayıp, bunları, yaşayan, koşullara bağlı, değişebilir ve birbirlerine dönüşebilir şeyler olarak görmesi gerektiğini anlatan teoridir."*

Lenin'in bu paragrafının anlamı nedir?

Her süreçteki çelişik yönler, birbirini dıştalar, birbiriyle savaşırlar ve birbirine karşıdır. Bu çelişik yönler, istisnasız, dünyadaki bütün şeylerin gelişme sürecinde (insan düşüncesi de dahil) bulunur. Yalın bir süreçte yalnız bir çift karşıt vardır: oysa karmaşık bir süreçte bir çiftten çok daha fazladır. Bu karşıt çiftler de ayrıca birbirleriyle çelişiktir. Dış dünyadaki her şey ve insan düşüncesi, böylece biçimlenmiş ve harekete geçmiştir.

Böyle ise, özdeşlik ya da birlik diye bir şey yoktur. Olmayan şeylerin sözünü nasıl ederiz?

Bunun nedeni: çelişik bir yön, tek başına bulunamaz. Kendisine karşıt yön olmazsa, bir yön, varlık koşulunu yitirir. İnsan aklında çelişik şeylerin ya da kavramların yalnız bir yönü tek başına var olabilir mi? Yaşam olmaksızın ölüm olmaz; ölümsüz de yaşam olmaz. "Üst" olmadan "alt" olmaz, "alt" olmadan "üst" olmaz. Talihsizlik olmazsa, talihlilik olur mu? Talihlilik olmazsa, talihsizlik olur mu? Kolaylık olmaksızın zorluk olmaz; zorluk olmaksızın kolaylık olmaz. Ağa olmazsa yarıcı olmaz; yarıcı olmazsa ağa olmaz. Burjuvazisiz proletarya olmaz; proletaryasız burjuvazi olmaz. Ulusların emperyalistler tarafından sömürülmesi olmasa, sömürge ve yarı-sömürgeler olmaz; sömürgeler ve yarı-sömürgeler olmasa, ulusların emperyalistler tarafından sömürülmesi olmaz. Bütün karşıt öğeler böyledir: belirli koşullar nedeniyle, bunlar, bir yandan birbirlerine karşıt, öte yandan birbirlerine bağlı, içiçe ve içten bağlıdır. İşte buna özdeşlik diyoruz. Bū-

* Hegel'in *Mantık Bilimi*, Kitap I. Bölüm I'de, Lenin'in "Belirleyiciler (nitelik)" üzerine notlarından. *Collected Works*, Moscow 1958, Vol. XXXVIII, s. 97-98.

tün çelişik yönler, belirli koşullar nedeniyle, özdeş değil diye nitelendirilir ve bunların çelişik olduğu söylenir. Ama bunlar, aynı zamanda, özdeşlikleriyle de nitelendirilir ve birbirlerine bağlıdır. Lenin, diyalektiğin, "karşıtların nasıl olup da özdeş olduğunu ve olabileceğini" incelediğini söylediği zaman, bu duruma işaret ediyor. Nasıl özdeş olabilirler? Birbirlerinin karşılıklı var oluş koşulları oldukları için. Bu, özdeşliğin ilk anlamıdır.

Yalnızca çelişik yönlerin karşılıklı olarak birbirlerinin varlıklarını devam ettirdiklerini, yani aralarında özdeşlik olduğunu ve bu özdeşlik nedeniyle aynı varlıkta yanyana bulunabileceklerini söylemek yeter mi? Hayır, yetmez. İki karşıt yanın varlıklarının devamı için birbirlerine bağlı oluşları ile iş bitmez; asıl önemlisi, bu şeylerin birbirlerine dönüşmeleridir. Yani bir şeydeki iki çelişik yönün herbiri, belirli koşullar nedeniyle, kendi karşıtına dönüşmek eğilimi taşır. Bu, çelişkinin özdeşliğinin ikinci anlamıdır.

Oyleyse burada da, özdeşlik niçin vardır, sorusu sorulabilir. Gördüğümüz gibi, bir zamanların yönetilen proletaryası, devrim yoluyla, yönetilmekten kurtuluyor; daha önce yönetici durumundaki burjuvazi ise bu durumunu yitiriyor ve karşıtların başlangıçtaki yerini alıyor. Şunu sormak isterim: belirli koşullar altında, karşıtlar arasında bir bağ, bir özdeşlik olmasa, böyle bir değişiklik nasıl olabilir?

Yeni Çin tarihinin belirli bir döneminde olumlu bir rol oynayan Kuomintang, sınıfsal niteliği gereği ve emperyalizmin kışkırtmasıyla (koşullar bunlardı) 1927'den sonra karşıdevrimci bir parti olduysa da, Çin ile Japonya arasındaki ulusal çelişkilerin şiddetlenmesiyle ve Komünist Partinin ulusal birlik cephesi siyaseti gütmesiyle (koşullar bunlardı) Japonlara karşı koymak konusunda bizimle anlaşmak zorunda kaldı. Çelişik şeyler birbirlerine dönüşür ve aralarında belirli bir özdeşlik vardır.

Yürüttüğümüz tarımsal devrim ile, toprak ağaları sınıfı topraksız, ve buna karşılık, topraksız köylüler küçük toprak sahibi oluyor. Varlık ve yokluk, kazanç ve kayıp belirli koşullar nedeniyle birbirlerine bir iç bağla bağlıdır, iki yanda bir özdeşlik vardır. Sosyalizm koşullarında, köylünün özel

mülkiyet sistemi, sosyalist tarımın kamu mülkiyetine dönüşecektir. Bu Sovyetler Birliği'nde böyle olduğu gibi, bütün dünyada da böyle olacaktır. Özel mülkiyet ile kamu mülkiyeti arasında, felsefenin özdeşlik, ya da birbirine dönüşüm, ya da içiçe geçme dediği bir köprü vardır.

Proletarya ya da halk diktatörlüğünü sağlamlaştırmak, aslında, bu diktatörlüğü kaldırmak ve bütün sistemlerin giderileceği daha yüksek bir aşamaya ulaşmak için gerekli koşulları hazırlamaktır. Komünist Partisini kurmak ve geliştirmek, Komünist Partisini de, öteki bütün partileri de ortadan kaldırmak için gerekli koşulları hazırlamaktır. Komünist Partisinin liderliği altında devrimci bir ordu kurmak ve devrimci bir savaşı sürdürmek, gene aslında, savaşın büsbütün ortadan kaldırılması için gerekli koşulları hazırlamaktır. Bu karşıtlar, aynı zamanda birbirlerinin tamamlayıcısıdır.

Herkesin bildiği gibi savaş ve barış, birbirlerine dönüşür. Savaş barışa dönüşür; örneğin Birinci Dünya savaşı, savaş-sonrası barışına dönüşmüştür. Çin'deki iç savaş da sona ermiş, iç barış kurulmuştur. Barış savaşa dönüşür: örneğin 1927 Komünist-Kuomintang güçbirliği savaşa dönüşmüştür, ve dünyadaki bugünkü barış durumu belki de ikinci bir dünya savaşına dönüşecektir. Niçin? Çünkü sınıflı bir toplumda savaş ve barış gibi çelişik şeyler, belirli koşullar altında, özdeşlik halindedir.

Bütün çelişik şeyler birbirlerine içten bağlıdır ve bunlar, belirli koşullar altında, bir varlıkta, yalnızca birarada bulunmazlar, aynı zamanda, belirli koşullar altında birbirlerine dönüşürler. İşte, çelişkilerin özdeşliğinin tam anlamı budur. Lenin'in, "özdeş duruma gelebileceği (değişip özdeş duruma gelebileceği); hangi koşullar altında birbirlerine dönüşüp özdeş olabileceği..." sözleri tam bu anlamda söylenmiştir.

İnsan aklının, "bu karşıtları, niçin ölü, katı şeyler olarak değil, bunları yaşayan, koşullara bağlı, değişebilir ve birbirine dönüşebilir şeyler olarak görmesi gerekir"? Nesnel şeyler böyledir de ondan. Nesnel şeylerdeki çelişik yönlerin birliği ya da özdeşliği ölü ve katı olmayıp, yaşayan, koşullara bağlı, değişebilir, geçici bağıntılı bir durumdur. Bütün çelişik yön-

ler, belirli koşullar altında karşıtlarına dönüşürler. İnsan düşüncesinde yansıyan bu durum, marksizmin materyalist diyalektik dünya görüşüdür. Yalnızca geçmişteki ve bugünkü gerici egemen sınıflarla bunların hizmetindeki metafizikçiler, karşıtları birbirlerine dönüşebilen, yaşayan, koşullara bağlı, değişebilir şeyler olarak görmeyip, ölü, katı şeyler olarak görürler ve halkı kandırarak egemenliklerini sürdürebilmek için bu yanlış görüşü yaymaya çalışırlar. Bizim ödevimiz, bu gibi yanlış, gerici ve metafizik düşünceleri açıklamak ve şeylerdeki diyalektiği yaymak, dönüşümlerini hızlandırmak ve devrimin amacına ulaşmaktır.

Çelişkilerin belirli koşullar altında özdeş duruma geldiklerini söylerken hem gerçek ve somut çelişkilere, hem de çelişik yönlerin birbirlerine gerçek ve somut olarak dönüşümlerine işaret etmiş oluyoruz. Mitolojideki sayısız dönüşümler; örneğin, *Şan Hai Çing*'de,* *Kua Fu*'nun güneşle yarışması; *Huai Nan Çu*'da,** *Yi*'nin dokuz güneşi okla vurması; *Şi Yu Çi*'de*** maymun-tanrının yetmişiki kılığa girmesi; *Liao 'Çain'in Garip Serüvenleri*'nde,**** cin ve perilerin insan oluvermeleri gibi —karşıtların birbirine dönüşümleri— insanlar arasındaki karmaşık ve gerçek karşıtların birbirlerine dönüşümleri örnek alınarak uydurulmuş, çocuksu, hayali, düzmece dönüşümlerdir ve somut karşıtlarda görülen somut dönüşümler değildir. Marx, "Her mitoloji, doğa güçleri üzerinde hayal alanında ve hayal aracılığıyla egemenlik kurar ve o güçlere biçim verir: Onun için doğa güçleri gerçekten egemenlik altına alınınca, mitoloji de ortadan kaybo-

* *Şan Hai Çing* ("Dağlar ve Denizler Kitabı"). Bu kitaptaki masallardan birinde, kahraman *Kua Fu*, güneşin peşine düşer ve onu yakalar, ama susuzluktan canverir ve yanındaki askerler, *Teng* ormanındaki ağaçlar haline gelirler.

** *Yi*, eski Çin'de okçuluğu ile ün yapmış bir kahraman. MÖ 2. yüzyıldaki bir efsaneye göre, İmparator *Yao* zamanında gökte on güneş vardı. Bu güneşlerin bitkileri yakıp kavurması üzerine, İmparator *Yao*, *Yi*'ye bunları oku ile vurmasını buyurdu. Okçu bu güneşlerden dokuz tanesini vurup indirdi.

*** *Şi Yu Çi* ("Batıya Göç"). 16. yüzyıla ait roman. Romanın kahramanı maymun-tanrı *Sun Vu-kung*, istediği anda, kuş, ağaç, taş gibi yetmişiki kılığa girebilir.

**** *Pu Sung-ling*'in 17. yüzyılda yazdığı *Liao Çain'in Garip Serüvenleri*, 431 tane cin ve peri masalını içeriyor.

lur."* diyor. İnsanların doğa güçlerini hayali olarak fethet- tikleri mitoloji ve çocuk masallarındaki sonsuz değişim anla- tımları, herkesin hoşuna gittiği gibi, mitolojinin iyisi, Marx'ın dediği gibi, "bitmeyen bir çekiciliğe, sevimliliğe" sa- hiptir. Böyle de olsa, mitoloji, somut çelişkilere dayanmaz ve bu nedenle de gerçeği bilimsel olarak yansıtmaz. Kısacası, mitoloji ile çocuk masallarındaki çelişkiyi oluşturan yönle- rin, somut değil, ancak hayali bir özdeşliği vardır. Marksist diyalektik, gerçeğin dönüşümündeki özdeşliği, bilimsel ola- rak yansıtır.

Niçin yalnız yumurta civcive dönüşür de taş dönüşmez? Niçin savaş ile barış arasında özdeşlik vardır da savaş ile taş arasında yoktur? Niçin insandan yalnız insan doğar da başka bir şey doğmaz? Karşıtların özdeşliği, yalnız bazı ge- rekli koşullar altında vardır da ondan. Bu belirli ve gerekli koşullar olmaksızın özdeşlik olmaz.

Niçin Rusya'da 1917 Şubat burjuva-demokratik devrimi aynı yılın Ekim proleter-sosyalist devrimi ile doğrudan ilin- tilidir de, Fransa'da burjuva devrimi bir sosyalist devrimle doğrudan ilintili değildir ve 1871 Paris Komünü** başarısız- lıkla sonuçlanmıştır? Öte yandan Moğolistan ve Orta As- ya'daki göçebe yaşam tarzı sosyalizmle doğrudan niçin bağ- lanabilmiştir? Niçin Çin devrimi kapitalist bir gelecekte kaçınılabilir ve batı ülkelerinin geçtikleri eski tarihsel yoldan ve bir burjuva diktatörlüğü döneminden geçmeksizin doğru- dan doğruya sosyalizme bağlanabilir? Bunların nedeni, za- manın somut koşullarından başka bir şey değildir. Bazı ge-

* Karl Marx, *Ekonomi Politigin Eleştirisine Katkı*, "Giriş", Sol Yayınla- rı, Ankara 1979, s. 280.

** Paris Komünü, dünya tarihinde ilk kez devlet iktidarını temsil eden proleter bir örgüttür. 18 Mart 1871'de Fransız proletaryası ayaklanarak Pa- ris'te iktidarı ele geçirmiştir. Proletaryanın öncülüğü ile Komün, 28 Martta seçimle kurulmuştur. Bu, proletaryanın, burjuva devlet çarkını yıkmak için giriştiği ilk devrimci kalkışmadır ve tarihte ilk kez, devrilen burjuva devlet iktidarı yerine proleter bir iktidarın geçmesidir. O sırada henüz yeterli ol- gunluğa ulaşmamış bulunan Fransız proletaryası, köylü kitleleri ile gerekli ittifakı kuramamış, karşı-devrime fazla yumuşak davranmış ve zamanında askeri bir saldırıya geçmemiştir. Böylece, güç toparlama fırsatını bulan kar- şı-devrim, saldırıya geçerek, ayaklanmaya katılanları vahşice kırmıştır. Pa- ris Komünü, 28 Mayıs'ta düşmüştür.

rekli koşullar var oldu mu, şeylerin gelişme sürecinde bazı çelişkiler ortaya çıkar ve üstelik onların içerdiği karşıtlar birbirlerine bağlı oldukları gibi, birbirlerine de dönüşürler. Yoksa bunların hiçbiri mümkün olmazdı.

Özdeşlik sorunu işte budur. Peki öyleyse savaşım nedir? Özdeşlik ile savaşım arasındaki ilişki nedir?

Lenin:

"Karşıtların birliği (çakışması, özdeşliği, eşit hareketi) koşullara bağlı, geçici, süreksiz, görelidir. Birbirlerini dıştalan karşıtların savaşımı, tıpkı gelişme ve hareketin mutlak oluşu gibi mutlaktır."*

Lenin'in bu pasajı ne demektir?

Her sürecin bir başlangıcı, bir sonu vardır. Bütün süreçler kendilerini kendi karşıtlarına dönüştürürler. Bütün süreçlerin kararlılığı bağıntılıdır, ama bir sürecin diğerine dönüşümünde kendini gösteren kararsızlık mutlaktır.

Bütün şeylerin hareketi, iki durumda olur: bağıntılı durgunluk durumu ve apaçık değişme durumu. Her iki hareket durumu da, o şeyde bulunan iki çelişik etkenin savaşımı sonucudur. Bir nesne, hareketin ilk durumundaysa, o şey, nitelik bakımından değil, yalnızca nicelik bakımından değişiklik geçirir ve duruyormuş gibi görünür. Nesne, hareketin ikinci durumundaysa, o şey, ilk durumdaki nicelik değişiminde belirli bir uç noktasına erişmiş, varlığın sona ermesinin nedeni olmuş, bir nitelik değişmesini meydana getirmiş ve bunların sonucu, apaçık bir değişme gibi görünmüştür. Günlük yaşamda gördüğümüz birlik, bağlılık, bileşme, uyum, denge, durgunluk, hareketsizlik, durağanlık, kararlı denge, katılık, çekim vb., hepsi de, nicelik değişmesi durumunda bulunan şeylerin görünüşleridir. Öte yandan, birliğin çözülüşü; yani bu dayanışmanın, bileşimin, uyumun, dengenin, durgunluğun, durağanlığın, kararlı dengenin, katılığın ve çekimin yıkılması ve herbirinin kendi karşıtına dönüşmesi, hepsi de, nitel değişme durumundaki şeylerin görünüşleridir. Bir sürecin bir başkasına dönüşmesidir. Şeyler, durmadan, kendilerini hareketin birinci durumundan ikinci-

* V I. Lenin, "Diyalektik Sorun Üzerine", *Marx-Engels-Marksizm*, s. 337.

sine dönüştürmektedirler. Oysa karşıtların içindeki savaşım, her iki durumda da bulunur, ama ikinci durumda çözüme ulaşır. Bunun için, karşıtların birliğinin koşullara bağlı, geçici ve bağıntılı olduğunu, buna karşılık, karşıtlar arasındaki savaşımın mutlak olduğunu söylüyoruz.

Yukarda, iki karşıt şey arasında özdeşlik olduğu için bu iki şeyin aynı varlıkta birarada varolabileceğini ve bunların birbirlerine dönüşebileceklerini söylediğimiz zaman, koşula bağlı oluşu, yani belirli koşullar altında iki karşıt şeyin birleşebileceğini ve birbirlerine dönüşebileceğini belirtmek istemiştik. Karşıtların özdeşliği yalnızca belirli koşullar altında olduğu için, özdeşlik şartlı ve bağıntılıdır diyoruz. Burada şunu eklemeliyiz: bir çelişkideki savaşım, sürecin başından sonuna kadar devam eder, bir sürecin birbaşkasına dönüşümünün nedeni olur ve süreçteki savaşım her yerde var olduğu için, çelişki içindeki savaşımın kayıtsız şartsız ve mutlak olduğunu söyleriz.

Şartlı, bağıntılı özdeşlik, şartsız, mutlak savaşım ile birlikte, her şeydeki karşıtların hareketini oluşturur.

Biz Çinliler, sık sık, "birbirine karşıt şeyler, birbirini tamamlarlar"* deriz. Bu, karşıtların özdeşliği demektir ve metafiziğe karşı olup, diyalektiktir. "Birbirine karşıt" olmak, iki çelişik yönün karşılıklı olarak birbirini dışlaması ya da savaşımı demektir. "Birbirlerini tamamlamak", belirli koşullar altında iki çelişik yönün birlik olması ve özdeşliğe ulaşması demektir. Savaşım, özdeşliğin içinde bulunur, savaşım olmaksızın özdeşlik olmaz.

Özdeşlikte savaşım, özgüllükte evrensellik, tek ve ayrı nitelikte ortak nitelik vardır. Lenin "görelî içinde bir mutlak vardır"*** diyor.

* "Birbirlerine karşıt olan şeyler, aynı zamanda birbirlerini tamamlarlar" sözü, ilkönce, 1. yüzyılda yaşamış ünlü tarihçi Pan Ku tarafından *Han Hanedanının Tarihi*'nde kullanılmıştır. Bu söz, o zamandan beri, sık sık kullanılan bir deyim olmuştur.

** V. İ. Lenin, "Diyalektik Sorun Üzerine", *Marx-Engels-Marksizm*, s. 337.

VI. ÇELİŞKİDE UZLAŞMAZ KARŞITLIĞIN YERİ

Karşıtların savaşımı sorunu, uzlaşmaz karşıtlığın ne olduğu sorununu içerir. Bizim yanıtımız: uzlaşmaz karşıtlık, karşıtların bir savaşım biçimidir, ama biricik biçimi değildir.

İnsanlık tarihinde sınıflararası uzlaşmaz karşıtlık, karşıtlar savaşımının özgül bir belirtisi olarak vardır. Sömürücü ve sömürülen sınıflar arasındaki çelişkiyi düşünün. Kölecî, feodal ya da kapitalist bir toplum olsun, iki çelişik sınıf, bir toplumda uzun süre birarada bulunur ve birbirlerine karşı savaşım verirler; ama iki sınıf arasındaki çelişki, belirli bir aşamaya kadar gelişince, açık bir uzlaşmaz karşıtlık biçimini alır ve devrime dönüşür. Sınıflı bir toplumda, barışın savaşa dönüşmesi de böyledir.

Bir bomba, patlamadan önce, belirli koşullar nedeniyle, karşıt şeylerin yanyana bulunduğu bir varlıktır. Patlama, yeni bir koşul (ateşleme) ortaya çıkınca olur. Benzer bir durum, eski çelişkileri çözmek ve yeni şeyler meydana getirmek için açık bir çatışma biçimini alan bütün doğa olaylarında vardır.

Bu gerçeği kavramak çok önemlidir. Ancak bu yolla, sınıflı bir toplumda, devrimlerin ve devrimci savaşların kaçınılmazlığını anlayabiliriz. Bunlar olmaksızın, toplumsal gelişmede, sıçrama yapmak, gerici egemen sınıfları devirmek, yani siyasal iktidarı ele geçirmek olanaksızdır. Komünistler, gericilerin, toplumsal devrimin gereksizliği ve olanaksızlığı üzerine olan aldatıcı propagandalarını sergilemelidirler. Marksist-leninist toplumsal devrim teorisine sıkı sıkıya sarılmalı, halka, toplumsal devrimin gerekliliğini, tamamen uygulanabilir olmasını ve bütün insanlık tarihinin ve Sovyetler Birliği'nin kazandığı zaferin bu bilimsel gerçeğe tanık olduğunu anlatmalıdır.

Yukarda belirttiğimiz gibi, sınıflar var oldukça, Komünist Partisi içinde, sınıf çelişkileri, doğru ve yanlış fikirler arasında çelişkiler olarak, bu partinin bağrında yansılar. Başlangıçta ya da bazı konularda böyle çelişkiler kendilerini hemen uzlaşmaz karşıtlık olarak açığa vurmaz. Sınıf çatışmasının gelişmesi ile onlar da gelişir ve uzlaşmaz karşıtlık

haline gelir. Sovyetler Birliği'nde, Lenin'in ve Stalin'in ideolojisi ile Trotski* ve Buharin'in yanlış ideolojileri arasındaki çelişki, başlangıçta kendisini uzlaşmaz karşıtlık biçiminde ortaya koymamış, sonraları gelişerek uzlaşmaz karşıtlık haline gelmiştir. Çin Komünist Partisinin tarihinde de benzer bir durum olmuştur. Partideki yoldaşlarımızın çoğunun doğru ideolojileri ile Çuen Tu-siu ve Çank Kuo-tao ve başkalarının yanlış ideolojileri arasındaki çelişki, başlangıçta uzlaşmaz karşıtlık biçiminde belirmediği halde, sonradan gelişmiş ve uzlaşmaz karşıtlık haline gelmiştir. Bugün de parti içindeki doğru ve yanlış ideolojiler arasındaki çelişkiler, bir uzlaşmaz karşıtlık biçiminde belirmemiştir, eğer yoldaşlarımız hatalarını düzeltirlerse, bunlar, gelişerek uzlaşmaz karşıtlık haline gelmezler. Bu nedenle, parti, bir yandan yanlış ideolojilerle savaşırken, bir yandan da hata yapanlara bu hatalarını düzeltmek fırsatını vermelidir. Bu gibi koşullar altında, savaşımı fazla ileri götürmek yerinde olmaz. Ne var ki, hata yapanlar bu hatalarında ayak direrlerse, bu çelişkiler uzlaşmaz karşıtlık haline gelirler.

Ekonomik bakımdan burjuvazinin yönetimi altında kentin köyü sömürdüğü kapitalist toplumda ve yabancı emperyalizmle, yerli [olan] büyük komprador burjuvazinin yönetimi altında kentin köyü korkunç biçimde sömürdüğü Kuomintang denetimi altındaki Çin'de, kent ile köy arasındaki çelişki, tam bir karşıtlık içindedir. Sosyalist ülkeler ile devrimci üslerimizde, böylesine çelişkiler, uzlaşmaz olmayan karşıt çelişkiler haline geliyorlar.

Lenin: "Uzlaşmaz karşıtlık ile çelişki tamamen farklıdır." diyor. "Sosyalizmde uzlaşmaz karşıtlıklar yokolur, ama çelişkiler vardır."** Yani uzlaşmaz karşıtlık, karşıtların savaşımının bir biçimidir, ama biricik biçimi değildir. Bu, uzlaşmaz karşıtlık formülünü her yerde uygulayamayız.

* Trotski (1879-1940), Rus devrim hareketinde, leninizme karşı bir zümrenin öncülüğünü etmiş ve sonraları karşı-devrimcilere katılacak derecede ileri gitmiştir. Sovyet Komünist Partisi Merkez Komitesiince 1927'de, partiden atılmış, 1929'da Sovyet hükümetince ülkeden, 1932'de yurttaşlıktan çıkarılmıştır.

** V. I. Lenin, "N. İ. Buharin'in Geçiş Dönemi Ekonomisi Üzerine Düşünceler", *Selected Works*, Moscow-Leningrad 1931, Vol. XI, s. 357

VII. SONUÇ

Şimdi konuyu özetlemek için birkaç şeye işaret edebiliriz. Şeylerdeki çelişkinin yasası, yani karşıtların birliği yasası, doğanın ve toplumun temel yasası olup, bundan dolayı, düşüncenin de temel yasasıdır. Bu, metafizik dünya görüşünün tam karşıtıdır ve insanın bilgi tarihinde büyük bir devrimdir. Diyalektik materyalizme göre çelişki, nesnel şeyler ile öznel düşüncenin bütün süreçlerinde vardır ve baştan sona bütün süreç boyunca devam eder. Bu, çelişkinin evrenselliği ve mutlaklığıdır. Çelişik şeyler ile bunların her yönünün kendine özgü çizgileri vardır, bu da çelişkinin özgüllüğü ve bağıntılılığıdır. Karşıtlar, belirli koşullara göre özdeşlik niteliğini taşır ve bir varlıkta birarada bulunurlar ve kendilerini birbirlerine dönüştürürler. Bu da, çelişkinin özgüllüğü ve bağıntılılığıdır. Ama karşıtların savaşımı hiç bitmez, karşıtlar birarada varken de, birbirlerine dönüşürken de, savaşım vardır ve özellikle bu son durumda belirgindir, bu da, gene çelişkinin evrenselliği ve mutlaklığıdır. Çelişkinin özgüllüğünü ve evrenselliğini incelerken, hem çelişkilerde hem de çelişik yönlerdeki ana ve ikincil çelişkiler arasındaki farka dikkat etmemiz gerekir. Çelişkinin evrenselliğini ve çelişkideki karşıtların savaşımını incelerken de, çelişkideki savaşımın değişik biçimleri arasındaki farkı dikkate almalıyız. Bunları yapmazsak hataya düşeriz. Eğer yukardaki temel noktaları iyice anlamırsak, marksizmin temel ilkelerine aykırı düşen dogmacı fikirleri yokedebilir ve aynı zamanda deneyimli arkadaşlarımızın, deneyim ve görgülerini sistemleştirmelerine ve ampirizme düşmek suretiyle işledikleri hataları yinelemekten kaçınmalarına yardım etmiş oluruz. Çelişki yasasının incelenmesiyle vardığımız birkaç basit sonuç işte bunlardır.

HALK ARASINDAKİ ÇELİŞKİLERİN DOĞRU OLARAK ELE ALINMASI ÜZERİNE*

27 ŞUBAT 1957

GENEL konumuz, halk arasındaki çelişkilerin doğru olarak ele alınıp işlenmesidir. Kolaylık olsun diye konumuzu oniki bölümde inceleyeceğiz. Kendimiz ile düşmanlarımız arasındaki çelişkilere değinilecekse de, asıl tartışmamız, halk arasındaki çelişkiler çerçevesinde olacaktır.

I. ÇELİŞKİNİN FARKLI İKİ TİPİ

Yurdumuz hiçbir zaman bugünkü gibi bir birlik içinde olmamıştır. Burjuva demokratik devrim ile sosyalist devrimin zaferi, sosyalist kuruluşun başarıları ile birleşince, eski

* Bu, Yüksek Devlet konferansının XI. Oturumunda yapılan bir konuşmanın metnidir. Yayınlanmadan önce, metni gözden geçiren yazar, bazı eklemeler yapmıştır.

Çin'in çehresini hızla değiştirmiştir. Şimdi önümüzde daha parlak bir gelecek var. Halkın bıkıp usandığı ulusal parçalanma ve karışıklık günleri bir daha geri gelmemek üzere geride kalmıştır. İşçi sınıfının ve Komünist Partisinin önderliği ile altıyüz milyon insan tek vücut gibi sosyalizmin kurulması işine girişmişlerdir. Ülkenin birleştirilmesi, halk ve çeşitli azınlıklarımız arasındaki birlik, davamızın zafere ulaşacağının en esaslı güvenceleridir. Ne var ki, bu, toplumumuzda artık çelişkilerin olmadığı anlamına gelmez. Bundan böyle çelişkilerin bitip tükendiğini sanmak saflık olur. Böyle yapmak, nesnel gerçekten kaçmak olur. Biz, iki çeşit toplumsal çelişki ile karşılaşırız: bizimle düşmanlarımız arasındaki çelişkiler ve halk arasındaki çelişkiler. Bu iki tip çelişki, doğasında birbirlerinden tamamen farklıdır.

Çelişkinin bu farklı iki tipini, doğru olarak anlamak için, önce "halk" sözünden, sonra da "düşman" sözünden ne anlaşılması gerektiğini açıklığa kavuşturmalıyız. "Halk" kavramı, çeşitli ülkelerde ve aynı ülkenin farklı tarihsel dönemlerinde değişir. Örneğin ülkemizi alalım. Japon saldırısına karşı koyan bütün sınıflar, katlar, toplumsal zümreler, halk kategorisine giriyordu. Buna karşılık Japon emperyalistler, Çinli vatan hainleri ve Japon yandaşları, halkın düşmanı kategorisindeydi. Kurtuluş savaşı sırasında Amerikalı emperyalistler ile bunların uşakları (bürokrat kapitalistler ile toprak ağaları ve bu iki sınıfı temsil eden Kuomintang gerici) halkın düşmanı; bu düşmanlara karşı koyan öteki sınıflar, katlar ve toplumsal zümreler ise halk kategorisine giriyorlardı. Bugünkü sosyalizmi kurma aşamasında, sosyalist kurtuluş davasını benimseyen, destekleyen ve onun için çalışan bütün sınıflar, katlar ve toplumsal zümreler, halk kategorisine girerler; sosyalist devrime karşı koyan, sosyalist kurtuluşa düşman olan ve onu yıkmaya çalışan toplumsal güçler ise halkın düşmanıdır.

Bizimle düşmanlarımız arasındaki çelişkiler uzlaşmaz karşıtlıklardır. Halk saflarındaki, çalışan halk arasındaki çelişkiler ise uzlaşmaz olmayan karşıtlıklardır. Sömürücülerle sömürülen sınıflar arasındaki çelişkilerin uzlaşmaz karşıt yönlerinden başka, uzlaşmaz karşıt olmayan bir yön-

leri de vardır. Halk arasındaki çelişkiler daima varolmuştur. Ama bunların içeriği, devrimin her döneminde ve sosyalizmin kuruluşu sırasında farklıdır. Çin'deki bugünkü koşullara göre halk arasındaki çelişkiler şunlardır: işçi sınıfı içindeki çelişkiler; köylüler içindeki çelişkiler; aydınlar içindeki çelişkiler; işçi sınıfı ile köylüler arasındaki çelişkiler; bir yandan işçi sınıfı ile köylüler, öte yandan işçi sınıfı ile aydınlar arasındaki çelişkiler; bir yandan işçi sınıfı ile işçi sınıfının öteki kesimleri, öte yandan işçi sınıfı ile ulusal burjuvazi arasındaki çelişkiler; ulusal burjuvazi içindeki çelişkiler vb.. Bizim halk hükümetimiz, halkın çıkarlarını gerçekten temsil eden ve halka hizmet eden bir hükümettir. Böyle olduğu halde, hükümet ile halk kitleleri arasında hâlâ belirli çelişkiler vardır. Bu çelişkiler şunlardır: devletin çıkarları ve ortak çıkarlar ile kişisel çıkarlar arasındaki çelişkiler; demokrasi ile merkezilik arasındaki çelişkiler; yöneticiler ile yönetilenler arasındaki çelişkiler; bazı devlet memurlarının halk kitleleriyle ilişkilerinde bürokratik uygulamalardan doğan çelişkiler. Bütün bunlar halk arasındaki çelişkilerdir. Genel olarak söylemek gerekirse, halk arasındaki çelişkilerin ardında, halkın çıkarlarının özdeşliği gibi bir ana temel vardır.

Ülkemizde, işçi sınıfı ile ulusal burjuvazi arasındaki çelişki, halk arasındaki çelişkiler kategorisindedir. Bu iki sınıf arasındaki çatışma, halk safları içindeki bir çatışmadır, çünkü ülkemizdeki ulusal burjuvazinin ikili bir niteliği vardır. Burjuva demokratik devrim yıllarında ulusal burjuvazinin niteliğinde devrimci bir yan olduğu gibi, düşmanlarla uzlaşmaya yatkın bir yanı da vardı. Sosyalist devrim sırasında, kâr uğruna işçi sınıfının sömürülmesi bir yanda, anayasasının desteklenmesi ve sosyalist dönüşümün kabulüne yanaşma öte yandaydı. Gene de ulusal burjuvazi, emperyalistlerden, toprak ağalarından ve bürokratik kapitalistlerden farklıdır. Ulusal burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki çelişki, sömüren ile sömürülen arasında bir çelişkidir ve bundan dolayı, uzlaşmaz karşıtlık, doğasında vardır. Ama Çin'deki somut koşullar içinde, bu uzlaşmaz sınıf karşıtlığı, gereği gibi ele alınırsa, uzlaşmaz karşıt olmayan bir hale getirilebilir ve barışçı bir yoldan çözümlenebilir. Ama uygun biçimde ele

alınmazsa, yani ulusal burjuvaziyi birleştirme, eleştirme ve eğitme yoluna gitmezsek, ya da o, bu yolu kabul etmezse, iřçi sınıfı ile ulusal burjuvazi arasındaki çelişki, bizimle dūřmanlarımız arasındaki gibi bir çelişkiye döner.

Bizimle dūřmanlarımız arasındaki çelişkiler ile halk içindeki çelişkilerin niteliği farklı olduğu için, bunların farklı yollardan çözümlenmeleri de gerekir. Kısacası, ilki bizimle dūřmanlarımız arasında bir çizgi çekmek sorunu olduğu halde, ikincisi doğru ile yanlışın ayırđedilmesidir. Aslında, kendimizle dūřmanlarımız arasında bir çizgi çekmek de doğru ile yanlışın ayırđedilmesi demektir. Örneęin, biz mi haklıyız, yoksa içindeki ve dıştaki gericiler —emperyalistler, feodaller, bürokrat kapitalistler— mi haklı sorunu, doğruyu yanlıştan ayırđetmek sorunudur, ama bu, halk arasındaki doğru-yanlış sorunundan nitelik bakımından farklıdır.

Devletimiz, iřçi sınıfının önderliğine ve iřçi-köylü ittifa-kına dayanan demokratik bir halk diktatörlüğüdür. Bu diktatörlüğün amacı nedir? Onun ilk görevi, ülkemizde sosyalist devrime karşı olan gerici sınıfları, unsurları, sömürücüleri, sosyalist kuruluşu yıkmak isteyenleri denetim altına almaktır. Bunun anlamı, ülkemizde bizimle dūřmanlarımız arasındaki çelişkileri çözümlenektir. Örneęin, bazı karşıdevrimcileri tutuklamak, yargılamak, mahkûm etmek; belli bir süre için toprak ağaları ile bürokrat kapitalistleri oy verme ve özgür konuşma haklarından yoksun bırakmak. İşte bütün bunlar, halk diktatörlüğümüzün yapacağı ilk işler arasındadır. Yasaları egemen kılmak, kamu düzenini sağlamak, halkın çıkarlarına kılavuzluk etmek; hırsızlara, dolandırıcılara, katillere, serserilere ve toplum düzenini bozacak başka haydutlara da gözaçtırmamak onun görevleri arasındadır. Bu diktatörlüğün ikinci görevi, ülkemizi yıkıcı faaliyetlere ve dış dūřmanların saldırılarına karşı korumaktır. Böyle bir saldırı olursa, bizimle dūřmanlarımız arasındaki dış çelişkiyi çözmek, bu diktatörlüğün görevidir. Onun amacı, halkı korumak ve onların, Çin'in modern sanayii, tarımı, bilimi ve kültürü ile sosyalist bir ülke haline gelmesi için, barış içinde çalışmalarını sağlamaktır. Bu diktatörlüğü kim uygular? Doğaldır ki, iřçi sınıfının önderliği altında bütün

halk. Halkın safları içinde diktatörlük uygulanmaz. Halk, haliyle kendi üzerinde, keî dine karşı diktatörlük yapamayacağı gibi, halkın bir kesimi de öteki kesimini ezemez. Halk içinde yasalara uymayan unsurlara, yasalar gereğince işlem yapılır. Ama bu, halk düşmanlarının baskı altına alınmasından ilke olarak farklıdır. Halk arasında uygulanan demokratik merkeziyetçiliktir. Anayasamız, Çin Halk Cumhuriyeti yurttaşlarının, söz, basın, toplanma, dernek kurma, gösteri yapma, dinsel inanç vb. özgürlüklerini güvence altına almıştır. Anayasamız, ayrıca, devlet organlarının demokratik merkeziyetçiliği uygulamalarını, halk kitlelerine dayanmalarını, devlet memurlarının halkın hizmetinde olmasını emrediyor. Sosyalist demokrasimiz, hiçbir kapitalist ülkede görülmeyen en geniş anlamda bir demokrasidir. Diktatörlüğümüz, işçi sınıfı önderliğinde işçi-köylü ittifakına dayanan bir halk demokrasisidir. Yani demokrasi halkın içinde, arasında işlemektedir; işçi sınıfı, köylüler başta olmak üzere, medeni haklara sahip herkesle elbirliği ederek, gerici unsurlar ile sosyalist dönüşüme ve kuruluşa karşı koyanları denetim altına alır. Medeni hakları; siyasal olarak, özgürlük haklarını ve demokrasiyi kastediyoruz.

Ama bu özgürlük, önderlik altında bir özgürlük ve bu demokrasi, merkezî kılavuzluk altında bir demokrasidir; anarşi değildir. Anarşi, halkın ne çıkarlarına, ne de isteklerine uyar.

Macar olayları* ortaya çıkınca, yurdumuzda bazı kimse-ler sevinmiş, buna benzer bir şeyin Çin'de de olacağını, binlerce insanın halk hükümeti aleyhine sokaklara döküleceğini ummuşlardı. Bu dilekler halk kitlelerinin çıkarına aykırı idi ve bu yüzden halk içinde destek bulması olanaksızdı. Macaristan'da iç ve dış karşı-devrimciler tarafından aldatılan

*** Burada, 1956 yılında, Macaristan'da meydana gelen karşı-devrimci ayaklanmaya değiniliyor. Ekim ayı sonlarında, sosyalist Macaristan'da, emperyalistlerin kışkırtmasıyla büyük karışıklıklar çıkmış, komünistler ile diğer devrimciler kitle halinde katledilmeye başlanmıştı. Emperyalist devletlerin amacı, Macaristan'ın işini bitirdikten sonra, öteki sosyalist ülkelerin de başlarını birer birer yemekti. 4 Kasım günü, Macar halkı, Sovyet ordusunun yardımı ve bütün sosyalist kampın ve ilerici güçlerin desteğiyle karşı-devrimci komployu ezdi ve Macar Halk hükümetini yeniden kurdu.**

bir kısım halk, halk hükümetine karşı şiddet hareketlerine girişmek gibi yanlış bir iş yaptılar. Sonuçta, hem halk, hem hükümet bu hareketten zarar gördü. Birkaç haftalık bir ayaklanma sırasında yurt ekonomisinin uğradığı zararın giderilmesi için uzun bir zamanın geçmesi gerekecektir. Gene yurdumuzda, başka bazı kimseler, Macar olayları karşısında sallantılı bir tavır takındılar. Bunlar, gerçek dünya durumundan habersizdiler. Bizim halk demokrasimizde çok az özgürlük bulunduğunu, parlementer batı demokrasisinde ise daha çok özgürlük olduğunu sanıyorlardı. Aynı kişiler batıdaki iki partili sistemin kabulünü, partilerden biri iktidarda iken, ötekini sıra beklediği bir sistemin kurulmasını istiyorlardı. Ne var ki, bu iki partili sistem diye adlandırılan şey, aslında burjuvazinin diktatörlüğünü sağlamlaştırmak için kullanılan bir araçtan başka bir şey değildir. Bu sistem, hangi koşullarda olursa olsun, işçi sınıfının özgürlüğünü güvence altına alamaz. Hem, aslında, özgürlük ve demokrasi soyut değil, somut olarak varolabilir. Sınıf savaşımı olan bir toplumda, sömürücü sınıflar, çalışan halkı istediği gibi sömürmekte serbesttir. Oysa çalışan halkın sömürülmekten kurtulma özgürlüğü yoktur. Yalnız burjuvazi için özgürlük olan yerde, proletarya ve çalışan halk için demokrasi diye bir şey yoktur. Bazı kapitalist ülkelerde, burjuvazinin temel çıkarlarını tehlikeye sokmamak koşuluyla, komünist partilerin kurulmalarına yasal olarak izin verilmiştir. Bu sınırı aşınca hukuken varolamazlar. Özgürlük ve demokrasiyi soyut olarak isteyenler, demokrasiyi bir araç gibi değil, bir amaç gibi görüyorlar. Demokrasi bazan bir amaç gibi görünebilir, ama aslında yalnızca bir araçtır. Marksizm, bize, demokrasinin, üstyapının bir parçası olduğunu ve siyaset kategorisine girdiği öğretir. Yani eninde sonunda demokrasi, ekonomik temele hizmet eder. Aynı şey, özgürlük için de söylenebilir. Demokrasi olsun, özgürlük olsun, mutlak değil, bağıntılıdır. Her ikisi de belirli tarihsel koşullar altında ortaya çıkar ve gelişirler. Halk safları içinde, demokrasi merkeziyetçilikle, özgürlük disiplinle, aynı zamanda yanyana bulunurlar. Bunlar tek bir bütünün karşıt yönleri olup, hem çelişik hem birleşiktirler; tek yanlı olarak biri üzerinde ayak di-

reyip ötekini yadsımamız doğru olmaz. Halk safları içinde ne özgürlük ve ne de disiplin olmadan yapamayız; demokrasi de gereklidir, merkeziyetçilik de. Bizim demokratik merkeziyetçiliğimiz, demokrasi ile merkeziyetçiliğin, özgürlük ile disiplinin birliği anlamına gelir. Bu sistem altında, halk, demokrasi ve özgürlükten en geniş ölçüde yararlandığı gibi, kendisini sosyalist disiplinin sınırları içinde de tutar. Büyük halk yığınları, bütün bunları pek güzel anlamaktadır.

Onderlik altında özgürlüğe, merkezî bir kılavuzluğa bağımlı bir demokrasiye yandaş olmakla birlikte, bu, asla, halk arasındaki ideolojik sorunları ve haklı ile haksızı ayırdetmekle ilgili sorunları zora başvurarak çözümlemek düşüncesinde olduğumuz anlamına gelmez. Doğru ile yanlış üzerine olan ideolojik konuları ya da sorunları idari emirler ya da şiddet önlemleriyle çözmeye kalkıştınız mı, yalnız etkisiz kalmazsınız, zararlı da olursunuz. İdari emirlerle, dini ortadan kaldıramayacağımız gibi, halkı yine inanmaya da zorlayamayız. Zorla ne halkı idealizmden vazgeçirebiliriz, ne de marksizme inandırabiliriz. Halk arasındaki ideolojik sorunları ya da çekişmeli konuları, ancak demokratik yöntemler (tartışma, eleştiri, inandırma ve eğitime yöntemleri) kullanarak çözebiliriz. Şiddet ya da zor kullanma bir yarar getirmez. Gerek üretim, gerek fikrî çalışmalarını verimli bir şekilde yürütebilmek, yaşamlarına yepyeni bir düzen verebilmek için, halk, hükümetten ve üretim, eğitim, kültür organlarının liderlerinden zorunlu nitelikte uygun emirler beklemektedirler. İdari emirler olmaksızın yasaların ve düzenin sürdürülemeyeceğini herkes kabul eder. Halk arasındaki çelişkilerin çözümlenmesinde idari emirler ile inandırma ve eğitime yöntemleri birbirlerini tamamlarlar. Toplumsal düzenin sürdürülmesi için verilen idari emirlerin yanı sıra, inandırma ve eğitim de olmalıdır. Çünkü tek başına idari emirler çoğu zaman bir işe yaramazlar.

1942'de, halk arasındaki çelişkileri çözümlemek için ortaya attığımız bu demokratik yöntemi "birlik—eleştiri—birlik" formülü ile açıkladık. Bu formül, birlikten hareket ederek, eleştirme ya da tartışma yoluyla çelişkilerin çözümlenmesi ve yeni bir temel üzerinde yeni bir birliği ulaşmak

anlamını taşır. Deneyimlerimiz, bunun halk arasındaki çelişkilerin çözülmesi tezinin iyi bir yöntem olduğunu göstermiştir. 1942'de, bu yöntemi, Komünist Partisi içindeki çelişkileri, dogmacılar ile alt kademedeki üyeler, yani dogmacılık ile marksizm arasındaki çelişkileri çözmek için uyguladık. Parti-içi savaşımalarında, "sol" dogmacılar, zaman zaman "başa baş, dişe diş" savaşım yöntemini uygulamışlardır. Bu yöntem hatalıydı. Bunun yerine, "sol" dogmacılığı eleştirirken, biz, yeni bir yöntem uyguladık: birlik isteği ile yola çıkarak, eleştirme ya da tartışma yoluyla, doğru-yanlış (haklı-haksız) sorununu çözmek, ve böylece yeni bir temel üzerinde yeni bir birliğe ulaşmak. 1942'deki "hataların düzeltilmesi kampanyası"nda bu yöntemi kullandık. Birkaç yıl sonra, 1945'te, Çin Komünist Partisi, yedinci ulusal kurultayını yaptığı zaman, birlik, işte bu yoldan kurulmuş ve halk devriminin zaferi güvenlik altına alınmıştır. Önemli olan "birlik" isteği ile işe başlamaktır. Bu özel birlik arzusu olmaksızın çatışma başladı mı, iş kolayca çıkırından çıkabilir. Bu, "başa baş, dişe diş" savaşım formülü ile aynı kapıya çıkmaz mı? Bu noktaya gelince ortada parti birliği diye bir şey kalmaz. İşte bu deneyimler, bizi, "birlik—eleştiri—birlik" formülüne götürdü. Ya da başka bir deyişle, "gelecekte daha dikkatli olmak için geçmişten ders al" ve "hastayı kurtarmak için hastalığı tedavi et" ilkeleri benimsendi. Bu yöntemi, parti dışında da uyguladık. Japonlara karşı savaşta, üslerimizde, liderlerle halk kitleleri, ordu ile sivil halk, subaylarla erler, ordunun çeşitli birlikleri arasında ve farklı kadro grupları arasında uyguladık. Bu yöntemin kullanılmasına partimizin geçmişinde de raslanır. Güneyde, 1927'de, devrimci silahlı kuvvetleri ve üsleri kurmaya başladık ve o zamandan beri parti ile halk kitleleri, ordu ile sivil halk, subaylar ile erler ve genellikle halk arasındaki ilişkileri bu yönetime göre yürüttük. Ne var ki, Japonlara karşı savaşta bu yöntem daha bilinçli amaçlar için kullanıldı. Ülkenin özgürlüğe kavuşmasından sonra, aynı yöntemi (birlik—eleştiri—birlik) öteki demokratik partiler ve sanayi ve ticaret çevreleri ile ilişkilerimizde kullandık. Şimdi görevimiz, bu yöntemi halk arasında yaymak ve daha iyi bir biçimde

kullanmaktır. Bütün fabrikalarımızın, kooperatiflerimizin, iş kurumlarımızın, okullarımızın, devlet dairelerimizin, kamu kuruluşlarımızın, kısacası altıyüz milyonluk halkımızın, aramızdaki çelişkiyi çözüme bağlarken bu yöntemi kullanmalarını istiyoruz.

Normal koşullar altında, halk arasındaki çelişkiler, uzlaşmaz karşıt çelişkiler değildir. Ama eğer biz bunları uygun biçimde ele almaz ve boş bulursak, uzlaşmaz karşıtlık doğabilir. Sosyalist bir ülkede, böyle bir gelişme, çoğu zaman, bölgesel ve geçicidir. Çünkü, insanın insan tarafından sömürülmesi, bu ülkelerde tarihe karışmıştır. Ve halkın çıkarları birbirinin aynıdır. Macaristan olaylarında olduğu gibi böyle uzlaşmaz karşıt faaliyetlerin geniş ölçüde ortaya çıkması, iç ve dış karşı-devrimci unsurların çabaları sonucudur. Bu olaylar, özel olmakla birlikte, geçicidirler. Böyle durumlarda, sosyalist bir ülkedeki emperyalistlerle elbirliği eden gericiler hoşnutsuzluk yaratmak ve yıkıcı amaçlarına ulaşmak için, düzensizlik alevlerini körüklemeye, halk arasındaki çelişkilerden yararlanmak isterler. Macaristan olaylarından bu bakımdan ders almalıyız.

Çoğu kimseler, halk arasındaki çelişkilerin çözümlenmesi için demokratik yöntemler kullanılması önerisinin yeni bir sorun olduğunu sanıyorlar, oysa bu, hiç böyle değildir. Marksistler, daima proletaryanın davasının halk kitlelerine dayandırılarak kazanılabileceğini savunmuştur. Komünistler, halk arasında çalışırken daima demokratik inandırma ve eğitim yöntemleri kullanmalı, tepeden inme emirlere ya da şiddete asla başvurmamalıdır. Çin Komünist Partisi, bu marksist-leninist ilkeye her zaman sadık kaldı. Demokratik halk diktatörlüğünde, bizimle düşmanlarımız arasındaki ve halk arasındaki çelişkileri çözümlmek için biri sert ve öteki demokratik olmak üzere iki farklı yöntem kullanılmalıdır. Bu düşünce, hem parti belgelerinde, hem de sorumlu liderlerin konuşmalarında tekrar tekrar ifade edilmiştir. 1949'da yazdığım "Demokratik Halk Diktatörlüğü Üzerine" adlı yazımda şunları söylemiştim: "Halk için demokrasi, gericiler üzerinde denetim. Bu iki özellik, birarada, demokratik halk diktatörlüğünü meydana getirir." Aynı yazımda, halk safları

içindeki sorunları çözümlmek için zor değil, demokratik inandırma yönteminin kullanılması gerektiğini belirtmiştim. Halk Danışma kurulunun ikinci oturumunda da (1950 Haziranında) şöyle demiştim: "Demokratik halk diktatörlüğü, iki yöntem kullanır, düşmanlarına karşı devlet otoritesini uygular. Yani gerekli bir süre onların siyasal eyleme girişmelerini önler; halk hükümetinin yasalarına uymaya zorlar; onları, çalışarak, yeni insanlar haline getirmeye uğraşır. Halkın karşısında şiddet, zorlama yöntemlerine başvurmaz, tersine demokratik yöntemler kullanır. Halkın siyasal eylemlerde bulunmasını engellemez; şunu ya da bunu yapmaya zorlayacağına, demokratik inandırma ve eğitim yöntemlerini kullanır. Bu eğitim, halkın kendi kendini eğitmesidir. Bu eğitimin ana yöntemi ise, eleştiri ve özeleştiridir."

Halkın içindeki çelişkileri çözümlmek için demokratik yöntemler kullanılması gereği üzerine geçmişte birçok kere söz açmış, ayrıca birçok kadrolar ile halkın büyük bir bölümünün pratik olarak anladığı bu ilkeye uygun hareket etmiştik. Öyleyse birçok kimse niçin bunu yeni bir şeymiş gibi görüyor? Çünkü, geçmişte, içteki düşmanlarımızla olsun, dıştaki düşmanlarımızla olsun, aramızda çetin savaşımalar geçmiş ve halk arasındaki çelişkiler, bugünkü gibi dikkati çekmemiştir.

Sayıları az da olsa, bazı kimseler, bu iki farklı tip çelişki, yani bizimle düşmanlarımız arasındaki ve halk arasındaki çelişkiler arasında açık-seçik bir ayırım yapamıyorlar, ve ikisini birbirine karıştırıyorlar. Şunu da kabul etmek gerekir ki, bunları birbirine karıştırmak, bazan çok kolaydır. Geçmişteki çalışmalarımızda bu gibi karıştırmalar olmuştur. Karşı-devrimciler bastırılırken iyi insanlar, kötü insan sanıldı. Bu gibi şeyler şimdi de oluyor. Halkımızla düşmanlarımız arasında keskin bir çizgi çizmek, hata yapılan yerlerde bunları derhal düzeltme yoluna gitmek suretiyle kusurlarımızı akla-yakın bir sınır içinde tutabildik.

Marksist felsefe, karşıtların birliği yasasını, evrenin temel yasası olarak kabul eder. Bu yasa, doğada, toplumda, insan düşüncesinde, her yerde işler. Çelişkideki karşıtlar birbirleriyle hem birlik, hem de savaşım halinde oldukları için-

her şeyi, harekete ve değişmeye zorlarlar (uğrattırlar). Çelişkiler her yerde vardır, ama şeyler nitelik olarak farklı olduğu gibi, çelişkiler de farklıdırlar. Belirli bir olay ya da belirli bir şeyde, karşıtların birliği şartlı ve geçici olduğu için bağıntılıdır, oysa karşıtlar arasındaki savaşım mutlaklıdır. Lenin bu yasayı pek açık bir biçimde göstermiştir. Ülkemizde de gitgide daha fazla insan bu yasayı anlamaya başlıyor. Gene de birçokları için bu yasayı kabul etmek başka şey, sorunların ele alınmasında ve incelenmesinde uygulanması başka şeydir. Pek çok kimse toplumumuzu ileri götüren güçlerin ta kendisi olan halk arasındaki çelişkilerin varlığını açıkça kabule cesaret edemiyorlar. Bunlar, sosyalist toplumun, çelişkilerin doğru olarak ele alınmaları ve çözümlenmeleriyle daha büyük bir birliğe ve beraberliğe ulaşacağını anlayamıyorlar. Bunun için, halkımıza, her şeyden önce kadrolarımıza, sosyalist bir toplumdaki çelişkileri anlatmak için gerekli hususları açıklamalı ve bunları doğru olarak nasıl ele alacağını öğretmeliyiz.

Sosyalist bir toplumdaki çelişkiler, kapitalist toplum gibi eski toplum tiplerindeki çelişkilerden esas olarak farklıdır. Kapitalist toplumdaki çelişkiler, kapitalist sistemle çözümlenmeleri mümkün olmayan, ancak sosyalist bir devrimle çözümlenebilecek şiddetli uzlaşmaz karşıtlıklar, çatışmalar ve sınıf anlaşmazlıkları biçiminde ortaya çıkarlar. Sosyalist bir toplumdaki çelişkiler ise, bunun tersine, uzlaşmaz karşıtlık olmayan ve sosyalist sistemin kendisi tarafından birer birer çözümlenebilecek çelişkilerdir.

Sosyalist bir toplumdaki temel çelişkiler, hâlâ, üretim ilişkileri ile üretici güçler, üstyapı ile ekonomik temel arasındaki çelişkilerdir. Böyle olmakla birlikte, bu çelişkiler, eski toplumlardaki üretim ilişkileri ile üretici güçler, üstyapı ile ekonomik temel arasındaki çelişkilerden, özellik ve nitelik bakımından büsbütün farklıdır. Ülkemizin bugünkü toplumsal sistemi, eski günlerdekinden pek çok üstündür. Böyle olmasaydı eski sistem yıkılmaz, yerine yeni sistem kurulamazdı. Üretici güçlerin gelişmesi için sosyalist üretim ilişkilerinin eski üretim ilişkilerinden çok daha uygun olduğunu söylediğimiz zaman, bunun üretici güçleri eski

toplumda raslanmayan bir hızla geliştirdiğini, üretimin kararlı olarak arttığını, halkın artan gereksinmelerinin adım adım karşılandığını söylemek istiyoruz. Emperyalizmin, feodalizmin ve bürokratik kapitalizmin egemenliğindeki eski Çin'de, üretim, çok yavaş gelişmiştir. Kurtuluştan önceki elli yıldan fazla bir süre içinde, kuzeydoğu eyaletleri üretimini saymazsak, Çin, ancak birkaç bin ton çelik üretmekteydi. Bu eyaletleri de katarsak, ölkemizin yıllık çelik üretimi, en fazla 900.000 tonun biraz üzerindeydi. 1949'da ölkenin çelik üretimi 100.000 tonu biraz aşıyordu. şimdi, ölkenin kurtuluşundan yalnızca yedi yıl sonra, çelik üretimimiz dört milyon tonu açmış bulunuyor. Eski Çin'de sözü edilebilecek bir makine sanayii olmadığı gibi, motorlu araçlar sanayii, uçak sanayii hiç yoktu. Oysa şimdi bunların hepsi var. Emperyalizmin, feodalizmin ve bürokratik kapitalizmin egemenliğine halk tarafından son verilince, pek çok kimse, Çin'in kapitalizme mi, sosyalizme mi yöneleceğini pek de bilmiyordu. Gerçekler bu sorunun yanıtını vermiş bulunuyor: Çin'i ancak sosyalizm kurtarabilir. Sosyalist sistem, ölkemizin üretici güçlerinin hızla gelişmesini sağlamıştir. Bu gerçeği dış düşmanlarımız bile kabul etmek zorunda kalmışlardır.

Ama ne de olsa, sosyalist sistemimiz daha yeni yeni kurulmaktadır, henüz tam olarak kurulmadığı gibi, tam olarak pekişmemiştir de. Devletin ve özel kişilerin ortaklaşa sahip oldukları sınai ve ticari işletmelerde kapitalistler hâlâ sermayeleri üzerinden belirli bir kâr almaktadırlar.* Yani sömürü hâlâ devam etmektedir. Mülkiyet yönünden bu işletmeler tamamen sosyalist karakterde değildir. Tarım ve elzanaatları kooperatiflerinin bazıları hâlâ yarı-sosyalist olup, tam sosyalist kooperatiflerde bile mülkiyetle ilgili bazı sorunlar bugün bile çözümlenmeyi beklemektedir. Üretim ve değişim ilişkileri, ekonomimizin çeşitli sektörlerinde, sosyalist il-

* Sosyalist dönüşüm sırasında üretim araçlarını satınalmak için ulusal burjuvaziye sabit bir kâr haddi ödenmesi, devletin kabul ettiği ödeme politikasının bir kısmıdır. 1956'da kapitalist sanayi ile ticaretin birer birer ortaklaşa devlet-özel işletme haline çevrilmesinden beri, devlet, ulusal burjuvaziye mallarının nakit değerı üzerinden sabit bir pay ödemektedir. Bu ödeme belirli bir süre devam edecektir. Bu kâr payı, haliyle bir tür sömürüdür.

kelere göre düzenlenmekte ve uygun biçimler aranmaktadır. Sosyalist ekonominin iki sektöründe, üretimin bütün halk tarafından mülk edinildiği sektör ile üretimin ortaklaşa mülk edinildiği bu iki sosyalist ekonomi sektöründe, birikim ve tüketim arasındaki gerekli oranı kurmak karışık bir sorun olmaktadır. Bu soruna tam ve akla-uygun bir çözüm bulmak kolay değildir.

Kısacası, sosyalist üretim ilişkileri kurulmuş bulunuyor. Bunlar üretici güçlerin gelişmesine uygun düşmekle birlikte, mükemmel olmaktan uzaktır. Bu durum, üretici güçlerin gelişmesiyle çelişki halinde bulunmaktadır. Üretim ilişkileri ile üretici güçlerin gelişmesi arasında, hem uygunluk, hem de çelişki vardır. Aynı şekilde üstyapı ile ekonomik temel arasında da, hem uygunluk, hem de çelişki vardır. Devlet sistemi, demokratik halk diktatörlüğünün yasaları ve marksist-leninist sosyalist ideolojinin öncülük ettiği üstyapı, sosyalist dönüşümün zafere ulaşmasında ve işin sosyalist örgütlenmesinde olumlu bir rol oynamaktadır. Bu üstyapı ekonomik temele, yani sosyalist üretim ilişkilerine uygun düşmektedir. Ne var ki, burjuva ideolojisinin artıkları ile devlet organlarında işlerin bürokratik bir yoldan yürütülmesi ve devlet kurumlarımızın bazı kademelerinde aksaklıklar, sosyalizmin ekonomik temeli ile çelişki halindedir. Bu çelişkileri, bize özgü koşulların ışığı altında, çözümlemeye devam etmek zorundayız. Kuşku yok ki, bu çelişkiler çözüldükçe, çözümleri gerekli yeni sorunlar, yeni çelişkiler ortaya çıkacaktır. Örneğin, üretim ile toplumun gereksinimleri arasındaki çelişkileri ele almak için devlet planlaması aracılığı ile sürekli bir yeniden ayarlama işlemi gerekecektir. Bu çelişki, nesnel bir gerçek olarak uzun süre devam edecektir. Her yıl, birikim ile tüketim arasında uygun bir oran saptamak ve üretim ile toplumun gereksinimleri arasında bir denge kurmak için, ülkemizde bir ekonomik plan yapılmaktadır. Burada "denge" sözü ile, karşıtların geçici ve bağıntılı birliği kastedilmektedir. Her yılın sonunda, bu denge, bütünüyle gözönüne alınırsa, karşıtların çarpışması sonucu bozulmakta, ulaşılan birlik değişikliğe uğramakta; denge dengesizlik, birlik ayrılık halini almakta ve gelecek yıl için yeni

bir denge ve birlik kurulması gerekmektedir. Bizim planlı ekonomimizin üstünlüğü buradadır. Gerçekte bu denge ve birlik, her ay ve her üç ayda bir kısmen bozulur ve kısmi bir ayarlama yapılması gerekir. Bazan öznel önlemlerimiz nesnel gerçeğe uymadığı için, çelişkiler ortaya çıkar ve denge bozulur. Biz, işte buna, hata yapmak diyoruz. Çelişkiler durmadan ortaya çıkar ve çözümlenir. Bu, şeylerin gelişmesinin diyalektik yasasıdır.

Bugün işler, aşağıdaki gibidir: Devrim dönemlerinin özelliği olan halk kitlelerinin geniş ölçüde giriştikleri şiddetli savaşımalar bir sonuca bağlanmakla birlikte, daha bitmemiştir. Büyük halk kitleleri yeni sistemi hoşnutlukla karşılamakla birlikte, ona tamamen alışmış değillerdir. Hükümet memurlarının deneyimi azdır ve belirli politikalarla ilgili sorunları ele alma yollarını araştırmaya ve bulmaya devam etmelidirler. Başka bir deyişle, sosyalist sistemin büyümesi ve gelişmesi, büyük halk kitlelerinin yeni sisteme alışmaları ve hükümet memurlarının gerekli deneyimleri kazanmaları için zamana gerek vardır. İşin burasında, bizimle düşmanlarımız arasındaki çelişkilerle halk arasındaki çelişkileri ayırdetme sorununa ve halk arasındaki çelişkilerin uygun biçimde ele alınması yollarına ayrı bir öncelik tanımamız gerekmektedir. Böylece ülkemizde yaşayan bütün milliyetler halkının doğaya karşı yeni bir savaşa girişmeleri, ekonomi ve kültürümüzü geliştirmeleri, bütün ulusun bu geçiş dönemini kolayca atlatmasına, yeni sistemin sağlamlaşmasına, yeni devletimizin kurulmasına yardımcı olacaktır.

II. KARŞI-DEVİRİMCİLERİN BASTIRILMASI SORUNU

Karşı-devrimcilerin bastırılması sorunu, bizimle düşmanlarımız arasındaki savaşımardan biri, uzlaşmaz bir çelişkidir. Halk safları içinde bu sorun üzerinde azçok farklı görüşleri olanlar da vardır. Görüşleri bizimkinden farklı olan iki çeşit insan vardır. Sağcı bir düşünüş tarzına sahip olanlar, bizimle düşmanlarımız arasında bir ayırım yapmakta, düşmanlarımızla halkımızı birbirine karıştırmaktadırlar. Büyük halk kitlelerinin düşman diye baktıklarına,

bunlar, dost diye bakmaktadırlar. "Solcu" bir düşünce tarzına sahip olanlar, bizimle düşmanlarımız arasındaki çelişkileri öylesine büyütürler ki, halk arasındaki belirli çelişkileri, düşmanlarımızla bizim aramızdaki çelişkilerle karıştırırlar ve aslında hiç de öyle olmayan kimseleri, karşı-devrimci diye kabul ederler. Bu görüşlerin her ikisi de yanlıştır. Bu görüşlerin hiçbirisi, karşı-devrimi bastırma sorununu, gerektiği biçimde ele almamızı ya da bu konudaki çalışmalarda ulaşılan sonuçları doğru bir açıdan değerlendirmemizi sağlamaz.

Çin'de karşı-devrimi bastırma konusundaki çabalarımızın sonuçlarını doğru olarak değerlendirmek istiyorsak, Macaristan olaylarının yurdumuzdaki etkilerine bakmamız gerekir. Bu olaylar, bazı aydınlarımızın az da olsa, dengelerinin bozulmasına yolaçtıysa da, yurdumuzda herhangi bir karışıklık olmadı. Bunun nedenlerinden biri, karşı-devrimcileri tamamen bastırabilmeyi başarmış olmamızdır.

Devletimizin sağlamlığı, doğaldır ki, her şeyden önce, karşı-devrimin bastırılmasında değil, her şeyden önce, yıllar yılı süren devrimci savaşım içinde pişmiş, çelikleşmiş bir kitle ile bir Komünist Partisine ve bir kurtuluş ordusuna sahip oluşumuz sayesinde. Partimizin ve silahlı kuvvetlerimizin kökleri yığınlardadır. Halkımız, iç ve dış savaşımın ateşi içinde pişmiştir. Güçlüdür ve nasıl savaşılacağını da çok iyi bilir. Bizim Halk Cumhuriyetimiz, akşamdan sabaha kurulmuş değildir. Devrimci üs bölgelerinden dışarıya doğru adım adım gelişmiştir. Bazı demokrat kimseler de bu savaşım içinde az çok pişmiş, bizimle birlikte zor anlar yaşamışlardır. Bazı aydınlar, emperyalizme ve gericiliğe karşı savaşta olgunlaşmışlardır. Kurtuluştan beri bunların çoğu, amacı bizimle birlikte düşmanlarımızı açıkça ayırdetmek olan, ideolojik bir eğitim sürecinden geçmişlerdir. Devletimizin sağlamlığı ekonomik önlemlerimizin esas olarak doğru, halkın yaşam düzeyinin güvenli ve gittikçe yükselme halinde olması, ulusal burjuvazi ile öteki sınıflara karşı güttüğümüz siyasetin doğruluğu nedeniyledir. Gene de, karşı-devrimcilerin bastırılması başarısı, kuşkusuz, devletimizin sağlamlaştırılmasının önemli bir nedenidir. Bütün bunlardan ötürü, kolej öğrencilerimizden çoğu, emekçi ailelerden gelmemekle bir-

likte, pek az istisna ile hepsi yurtseverdir ve sosyalizmi desteklemektedir ve Macaristan olayları sırasında huzursuzluğa yolaçmamışlardır. Aynı şey, ulusal burjuvazi için de doğrudur. Halk kitleleri, işçiler ve köylüler için, bu konuda bir şey söylemeyi gereksiz bulurum.

Kurtuluştan sonra bir kısım karşı-devrimciler cezalandırıldı. Çok ciddi suç işleyenler ölüm cezasına çarptırıldı. Bu, kesenkes gerekliydi; halk böyle istiyordu. Halk kitlelerinin karşı-devrimciler ve çeşit çeşit yerel despotlar tarafından yıllarca süren sömürülmesine bir son vermek, halkı bunlardan kurtarmak, yani üretici güçleri serbest bırakmak için yapılmıştı. Böyle yapmasaydık, halk kitleleri başlarını kaldırmayacaklar, rahat bir nefes alamayacaklardı. Bununla birlikte, 1956'dan beri, durumda esaslı bir değişme olmuştur. Ülke, bütünü ile ele alınırsa, karşı-devrimcilerin büyük kısmı temizlenmiştir. Ana görevimiz, artık üretici güçlerin serbestliğe kavuşturulması değil, bunların, yeni üretim ilişkilerinin çerçevesi içinde korunması ve genişletilmesidir. Bazı kimseler, bugünkü siyasetimizin, bugünkü duruma, geçmişteki siyasetimizin o günkü duruma uyduğunu anlayamıyorlar. Bunlar eski davaların kararlarını iptal etmek ve karşı-devrimi bastırmada ulaştığımız başarıyı yadsımak için bugünkü siyasetimizi kullanmak istiyorlar. Bu büyük hatadır ve halk buna izin vermeyecektir.

Karşı-devrimcilerin bastırılması bakımından asıl önemli nokta, bizim, başarıya ulaştığımız, ama gene de bazı hatalar yaptığımızdır. Bazı durumlarda aşırı gidildiği gibi, karşı-devrimcilerin gözden kaçtığı da oldu. Bizim bu konudaki siyasetimiz şudur: "Karşı-devrimciler bulundukları yerde denetim altına alınmalı; hata yapıldığı görülen yerlerde bu hata hemen düzeltilmelidir." Bu işte benimsediğimiz ana yol, karşı-devrimin bizzat halk tarafından baskı altına alınmasıdır. Bu siyasette de bazı hataların olacağı doğal bir şeydir, ama bu hatalar hem daha az, hem de düzeltilmeleri daha kolay olacaktır. Kitleler savaşım içinde deneyim kazanır. Doğru yapılan şeylerden, işlerin nasıl yapılması gerektiğini, yanlış yapılan şeylerden ise hataların nedenlerini öğrenir.

Karşı-devrimcileri bastırma işinde şimdiye kadar farke-

dilmiş hataların düzeltilmesi için gerekli adımlar atılmıştır ya da atılmaktadır. Henüz farkedilmemiş hatalar ortaya çıkar çıkmaz düzeltilecektir. İtibarın iadesi ve manevi zararların telafisi kararları, ilk hatalı kararlar kadar çevreye duyurulmalıdır. Karşı-devrimcilerin bastırılması işi üzerinde bu yıl, ya da olmazsa önümüzdeki yıl deneyimlerimizi özetlemek, hakkaniyet fikrini geliştirmek ve sağlıklı olmayan eğilimlerle savaşmak için ayrıntılı bir araştırma yapılmasını öneriyorum.* Bütün ülke ölçüsünde bu görevi Ulusal Halk kurultayının ve Siyasal Danışma Halk Yürütme kurullarının yapmaları, bölgesel olarak da eyalet ve belediye halk kurulları ile halk danışma komitelerinin yerine getirmeleri uygun olur. Bu araştırma sırasında, bu işte önceden rol almış olan çok sayıdaki görevlileri ve faal yurttaşları kösteklemeye kalkmamalı, tersine, kendilerine yardım edilmelidir. Bu yurttaşların görev duygularını incitmek, onları suçluluk içine düşürmek doğru değildir. Ne olursa olsun, bulunan her hata düzeltilmelidir. Bütün kamu güvenlik organlarının, savcılıkların, yargı organlarının, hapisanelerin ve suçluların çalışarak ıslahı ile ilgili makamların davranışı böyle olmalıdır. Ulusal Halk kurultayının, Siyasal Danışma Merkezi Halk Yürütme kurullarının üyelerinin ve halk temsilcilerinin bu araştırma işine her yerde katılacaklarını umuyoruz. Bu işlem yoluyla hukuk sistemimizi yetkinleştirmeye ve karşı-devrimcilerle başka suçlulara karşı adil bir biçimde davranılmasına yardım edilmiş olunacaktır.

Karşı-devrimcilerle ilgili olarak bugünkü durum şu sözlerle belirtilebilir: karşı-devrimciler hâlâ vardır, ama bunların sayıları azdır. Bazı kimseler ortalıkta karşı-devrimci kal-

* 1957'de, Mao Çe-tung'un öğütlemesiyle, Merkezi hükümet ile yerel hükümetler, bütün düzeylerde, karşı-devrimcilerin bastırılması işini enine-boyuna yeniden incelemiştir. İnceleme sonuçları, karşı-devrimcilere karşı savaşmada büyük başarılar kazanıldığını göstermiştir. Birkaç münferit olay dışında, hemen hemen bütün olaylar doğru bir biçimde ele alınmış ve yapılan hatalar görülür görülmez düzeltilmiştir. Ne var ki, 1957 yılında, bizim, karşı-devrimcileri bastırma işini yeniden incelemeye başlamamızdan yararlanan burjuva sağcılar, bu alandaki başarılarımızı yadsımak amacıyla ortalığı bulandırma çabasına girişmişler ve partinin karşı-devrimcileri bastırma siyasetine hücum etmişlerdir. Bütün ülkede halkın bu çabalara karşı çıkması sonucu, fesatlıkları bir sonuç vermemiştir.

madığını, her işin yoluna girdiğini, artık mışıl mışıl uyuyabileceğimizi söylüyorlar. Ne var ki, işler hiç de böyle değildir. Gerçek şudur ki, karşı-devrimciler hâlâ vardır ve bunlarla savaşa devam edilmelidir. Doğaldır ki bu sözlerimizle, bunların, her yerde, her örgütte bulunduğunu söylemiyoruz. Gizli karşı-devrimcilerin bir köşeye çekilip dünyadan elini eteğini çekmesi beklenemez. Tam tersine, bunlar, karşılık çıkartmak için her fırsattan yararlanacaklardır. Amerikan emperyalistleri ile Çan Kay-şek kligi de yıkıcı eylemlerini sürdürmek amacıyla, yurdumuza durmadan gizli ajanlar göndermektedirler. Hatta bugünkü karşı-devrimcilerin kökü kazınsa bile, yenileri türeyebilir. Boş bulunursak fena halde gafil avlanır ve bunun bedelini pek ağır öderiz. Karışıklık çıkarmaya yeltenen her karşı-devrimci, hemen yakalanıp layık olduğu cezaya çarptırılmalıdır. Şu da var ki, ülke bütünüyle düşünülürse, Çin'de, karşı-devrimciler, pek de çok değildir. Çok sayıda karşı-devrimci olduğu görüşünün kabul edilmesi, karışıklığa yolaçabilir.

III. TARIM KOOPERATİFLERİ SORUNU

Tarımda çalışan beşyüz milyonu aşkın nüfusumuz var. Bu yüzden ekonomimizin gelişmesinde ve devlet gücümüzün pekiştirilmesinde, köylülerimizin durumu çok önemli bir rol oynamaktadır. Bence durum, aslında sağlamdır. Tarım kooperatiflerinin örgütlenmesi başarıyla tamamlanmıştır, ve bu, ülkemizdeki büyük bir çelişkiyi, sosyalist sanayileşme ile bireysel köylü tarımı arasındaki çelişkiyi çözümlemiş bulunmaktadır. Kooperatiflerin örgütlenmesi hızla tamamlanmıştır. Bu yüzden, bazı kimseler uygunsuz bir şeyin olmasından kaygı duymuşlardır. Bazı işler ters gitmiştir, ama neyse ki bunlar çok ciddi şeyler değildi. Hareket bütünüyle sağlıklıdır. Köylüler tam bir istekle çalışmaktadırlar ve geçen yıl, yıllardır görülmeyen su baskınlarına, kuraklıklara ve tayfunlara karşın, hububat üretimini artırmışlardır. Gene de bazı kimseler, az da olsa, havayı bulandırmışlardır. Bunlar, kooperatif tarımının başarıya ulaşamayacağını, hiçbir üstünlüğe sahip olmadığını yana-yakıla söylemektedir-

ler. Tarım kooperatiflerinin üstün özellikleri var mıdır, yok mudur? Bugünkü toplantıda dağıtılan belgeler arasında bulunan, Hopei eyaletinde, Cunchua kantonundaki Vang Kuo-fan kooperatifi* ile ilgili olanını okumanızı salık veririm. Bu kooperatif geçmişte çok yoksul olan dağlık bir bölgede bulunuyordu ve her yıl halk hükümetinin yardım diye gönderdiği buğdaya gereksinmesi vardı. 1953 yılında bu kooperatif ilk kurulduğunda, halk, buna, "dilenci kooperatifi" adını takmıştı. Ne var ki, dört yıllık sıkı bir savaşım sonunda, her yıl durumunu düzeltti ve şimdi üyelerinin çoğunun buğday tokları bulunmaktadır. Bu kooperatifin yaptığını, normal köyuller altındaki kooperatifler, haydi haydi yapabilirler. O halde, kooperatif tarımı hareketinde bir bozukluk olduğu görüşünün yersiz olduğu anlaşıyor.

Kooperatiflerin kurulmasını çetin bir savaşımı gerektirdiği de aynı ölçüde açıktır. Yeni şeyler daima güçlüklerle karşılaşılır, ve gelişirlerken, inişleri çıkışları olur. Sosyalizmi kurmanın su içmek gibi kolay olduğunu, güçlüklerle ya da başarısızlıklarla karşılaşılmayacağını, büyük çabaların gerekli olduğunu hayal etmek budalalık olur.

Kooperatiflerin gözüpek destekleyicileri kimlerdir? Yoklukların büyük bir çoğunluğu ile orta köylülerin daha bir kısmı. Bu ikisi, tarımda çalışan nüfusun yüzde yirmisini oluştururlar. Geri kalanın çoğu kooperatiflerin gelişmesine umutla bakıyorlar. Yalnız küçük bir azınlık, gerçekten hoşnut değildir. Ama çok kimse, bu durumu tahlil edemiyor. Kooperatiflerin başarı ve eksikliklerinin ve bu eksikliklerin nedenlerinin geniş bir incelemesini yapmıyorlar. Manzaranın bir kısmını görüyor ve bunu, manzaranın tümü olarak alıyorlar. Böylece, bazı kimseler arasında, kooperatiflerin üstün nitelikleri olmadığı görüşü, çevresinde bir fırtına koparılmaktadır.

Kooperatiflerin sağlamlaşması ve üstün nitelikleri olup

* Van Kuo-fan kooperatifi, Hopei eyaletinin Sizishilipu köyündeki bir çiftçilik, ormancılık ve hayvancılık üretim kooperatifidir. Müdürleri Van Kuo-fan'ın önderliği altında bu kooperatif, çalışkanlığı ve işbirliği ile ün yapmıştır. Eylül 1958'de kooperatif gene aynı müdürün yönetiminde, Çien Ming Halk Komünü halinde örgütlenmiştir.

olmadığı üzerinde olan bu tartışmalara bir son vermek için, daha ne kadar zaman gereklidir? Birçok kooperatifin fiili deneyimlerine göre, bu beş yıl ya da biraz daha fazla sürecektir. Kooperatiflerimizden çoğunun bir yılı biraz aşkın bir geçmişleri olduğu düşünülürse, bu kadar kısa sürede kendilerinden çok şey ummak insafsızlık olur. Bence kooperatifler ilk beş yıllık plan döneminde kurulup, ikinci beş yıllık plan boyunca sağlamlaştırılabilirse, başarılı bir iş yapmış sayılmayız.

Kooperatifler şimdi derece derece güçlenme süreci içindedir. Devlet ile kooperatiflerin arasındaki ve kooperatiflerin kendi içlerindeki belirli çelişkiler, hâlâ çözüm bekliyor.

Bu çelişkileri çözümlerken, üretim ve dağıtım sorunlarını bir an bile aklımızdan çıkarmamalıyız. Üretim sorununu alalım. Bir yandan, kooperatif ekonomisi devletin birleştirilmiş ekonomik planına bağımlı olmalı, ama aynı zamanda da kooperatiflerin birleştirilmiş devlet planlarının ya da siyasetinin, yasa ve yönetmeliklerinin dışında rahat bir hareket alanına ve serbestisine sahip olmalarına izin verilmelidir. Öte yandan bir kooperatifteki her aile, özel olarak kullanımına ayrılmış topraklar ve özel yönetimine bırakılmış ekonomik işletmeleri için kendi planlarını yapabilmeli, ama bu plan, kooperatifin ya da bağlı bulunduğu üretim topluluğunun planlarına uygun olmalıdır. Gelirin dağıtım sorununda, devletin, kooperatifin ve kişilerin çıkarını hesaba katmamız gerekir. Devletin tarımsal vergi gelirleri, kooperatiflerin fon birikimleri ve köylülerin kişisel gelirleri arasındaki üçlü ilişkilerin doğru bir biçimde ele alınmasını sağlamalı ve ortaya çıkan çelişkileri çözümleyecek yeni düzenlemeleri hazırlarken dikkat etmeliyiz. Birikim, devlet için olsun, kooperatif için olsun, esas olmakla birlikte, aşırılığa kaçılmamalıdır. Köylülerin, normal geçen yıllarda, kişisel gelirlerini, artan üretim esasına dayanarak, her yıl biraz daha artırmaları için, elimizden geleni esirgememeliyiz.

Çok kimse köylülerin çetin bir yaşam sürdüğünü söylüyor. Bu söz doğru mudur? Bir bakıma doğrudur. Yani, emperyalistler ile onların ajanları, ülkemizi yüz yıldan fazla bir süre, ezmiş, sömürmüş ve sefalet içinde bırakmıştır. Yalnız

köylümüzün değil, işçilerimizin, aydınlarımızın da yaşam düzeyleri hâlâ düşüktür. Bütün halkımızın yaşam düzeyini adım adım yükseltebilmemiz için yıllarca sürecek yoğun bir çaba göstermek zorundayız. Bu bakımdan "çetin" sözcüğü doğrudur. Ama başka bir noktadan "çetin" sözcüğünü kullanmak doğru değildir. Deniliyor ki, kurtuluşundan beri yedi yıldır işçilerin yaşamı düzeldiği halde, köylülerinki düzelmemiştir. Şurası bir gerçektir ki, tek-tük istisnalar dışında, işçilerin de, köylülerin de durumu, bugün daha iyidir. Kurtuluştan beri, köylüler ağaların sömürsünden kurtulmuşlar ve üretimleri her yıl artmıştır. Hububatı ele alalım. 1949'da ülkenin hububat üretimi 105 milyon tondan biraz fazlaydı. 1956'da ise 180 milyon tona çıkmış, hemen hemen 75 milyon tonluk bir artış olmuştur. Devlet tarım vergisi ağır olmayıp, yılda 15 milyon tonu bulmaktadır. Köylülerden normal fiyatlarla satın alınan hububat, yıllık 25 milyon tondan biraz fazladır. Vergi ve satın alınan toplam miktar, 40 milyon tonu aşmaktadır. Ayrıca, bu hububatın yarısından fazlası, köylerde ve kasabalarda satılmıştır. Bu durumda köylülerin yaşamında bir düzelleme olmadığını kimse söyleyemez. Hububat vergisi ile devletçe satın alınan hububat miktarını birkaç yıl boyunca, yaklaşık 40 milyon ton olarak sabit tutmaya hazırız. Bu kararımız tarımın gelişmesini özendirecek, kooperatifleri sağlamlaştıracaktır. Köylerde hâlâ raslanan az sayıdaki hububat sıkıntısı çeken aileler, artık sıkıntı çekmeyecekler ve sınai ürünler yetiştiren belirli köylü aileleri dışında bütün köylü ailelerin hububat stokları olacak ya da hiç değilse bunlar kendi kendilerine yeter hale geleceklerdir. Böylece, artık yoksul köylü kalmayacak ve bütün köylülerin yaşam düzeyleri, orta köylülerin düzeyine çıkacak ya da onu geçecektir. Bir köylü ile bir işçinin yıllık ortalama geliri arasında yapay bir karşılaştırma yaparak, birinin çok düşük, ötekini çok yüksek olduğu sonucuna varmak doğru değildir. İşçinin üretkenliği, köylüden çok yüksek olduğu halde, köylünün geçim gideri kentte yaşayan işçilerden çok daha azdır. Bu durumda, işçilerin, devletten özel ayrıcalıklar aldıklarını söylemek yersizdir. Bununla birlikte, pek az sayıda işçi ile bazı hükümet memurlarının ücretleri

fazla yüksektir ve köylülerin bundan hoşnutsuzluk duymaya hakları vardır. Bu yüzden de belirli koşulların ışığı altında, bazı gerekli ayarlamaların yapılması yerinde olacaktır.

IV. SANAYİCİLER VE TÛCCARLAR SORUNU

1956 yılı, özel mülkiyet olan sanayi ve ticaret işletmelerinin devletle özel kişilerin ortaklaşa sahip oldukları işletmelere dönüşümüne tanık oldu. Aynı yılda, toplumsal sistemimizin dönüşümünün bir parçası olarak tarım ve elzanaatları kooperatifleri de kuruldu. Bu işlerin yürütülmesindeki hız ve yumuşaklık, bizim, işçi sınıfı ile ulusal burjuvazi arasındaki çelişkiyi, halk arasında bir çelişki olarak ele almamıza sıkı sıkıya bağlıdır. Bu sınıf çelişkisi, büsbütün çözümlenmiş midir? Henüz değil. Çözümlenmesi için de daha epeyce zamana gerek vardır. Ne var ki, bazı kimseler, kapitalistlerin, artık işçilerden farklı olmayan bir biçime girdiklerini, bunları daha fazla işlemenin gereği olmadığını söylemektedirler. Öyle ki, bazıları, kapitalistlerin işçilerden de iyi olduklarını belirtmektedirler. Daha başkaları da, mademki yeni bir biçimlendirme gereklidir, neden işçiler de bu biçimlendirme işlemine tabi tutulmuyorlar diye soruyorlar. Bu görüşler doğru mudur? Elbette değildir.

Sosyalist bir toplum kurulurken, sömürücüsüyle, işçisiyle, herkesin bilincinin yeniden bilinçlendirilmesi gerekir; işçi sınıfı için bunun gereksiz olduğunu kim söylüyor? Sömürücüler ile çalışan halkın bilincinin yeniden biçimlendirilmesi, doğaldır ki iki ayrı şeydir. Bu ikisi birbirine karıştırılmaktadır. Yeni bir dünya kurmakta ve doğaya karşı savaşta işçi sınıfı, hem bütün topluma, hem de kendine yeni bir biçim vermektedir. Çalışma sırasında öğrenmeye devam etmeli, eksikliklerini azar azar gidermelidir. Buna bir an bile ara vermemelidir. Örnek diye şimdi burada kendimizi alalım. Birçoğumuz her yıl geliyoruz, yani her yıl yeni bir biçime giriyoruz. Kendi payıma, benim, eskiden marksist olmayan birçok fikirlerim vardı. Ancak, sonraları marksizmi kavradım. Önce kitaplardan marksizmi biraz öğrendim ve fikirlerim yeni bir biçime girdi. Ama asıl yeniden biçimlenmem yıl-

lar boyunca siyasal savaşıma katılmamla oldu. Daha fazla ilerlemem için de çalışmaya devam etmem gerekir. Yoksa geri kalırım. Şimdi sorarım size: Kapitalistler yeniden biçimlenmeye gereksinme duymayacak kadar yetkin olabilirler mi?

Bazıları, Çin burjuvazisinin karakterinde artık iki yön değil tek bir yön bulunduğunu öne sürüyorlar. Bu, doğru mudur? Hayır, değildir. Bir yandan burjuvazi mensupları, devlet ile özel kişilerin ortaklaşa kurdukları işletmelerde, yönetici personel olmuşlardır ve sömürücü iken, emeğiyle yaşayan, çalışan kimseler haline gelmişlerdir. Öte yandan, bu ortak işletmelerdeki yatırımlarından sabit bir kâr almaktadırlar, yani kendilerini henüz sömürücülükten koparıp ayıramamışlardır. Bunlarla işçiler arasında, hâlâ ideoloji, duygu ve yaşama tarzı bakımından oldukça önemli bir ayrılık vardır. Durum böyleyken, iki yönlü bir karakterleri kalmadığını nasıl söyleriz? Sabit kâr almaz hale gelip de, kendilerini "burjuva" damgasından sıyırsalar bile, uzun zaman ideolojik biçimlenmeye gereksinimleri olacaktır. Bu kimsele-
rin söylediği gibi, eğer burjuvazinin artık ikili bir karakteri kalmamış ise, kapitalistlerin de bundan böyle öğrenmeye ve kendilerine yeni bir biçim vermeye gereksinimleri yok demektir.

Böyle bir gerçeği hesaba katmayan görüş, sanayicilerimizle tüccarlarımızın içinde bulundukları gerçek durumla, ve kendilerinin istekleriyle uzlaşmamaktadır. Son birkaç yıldır bunların çoğu, öğrenim görmeye istek göstermişler ve hayli ilerleme kaydetmişlerdir. Sanayicilerimizle tüccarlarımız, ancak iş üzerinde doğru-dürüst biçimlenebilirler. Bunlar, işletmelerde personel ve işçilerle birlikte çalışmalı ve buraları kendilerine yeni bir biçim verecek merkezler olarak kullanmalıdırlar. Bir de bazı eski görüşlerini eğitim yoluyla değiştirmeleri gerekir. Onlar için eğitim, isteklerine bağlı olmalıdır. Birkaç hafta süreyle eğitim gruplarına katılan birçok sanayici ve tüccar, işletmelerine dönünce, kendilerini, işçiler ve devlet hissesinin temsilcileriyle aynı dili konuşur ve daha iyi anlaşır bulmaktadırlar. Eğitime ve kendilerini yeni bir kalıba dökme işine devam etmenin yararını, kişisel dene-

yimleriyle anlamaktadırlar Eğitim ve yeni bir kalıba dokme işinin gereksizliğini öne süren görüş, sanayici ve tüccarların çoğunun düşüncesini yansıtmamaktadır. Yalnız, aralarında pek azı böyle düşünmektedir.

V. AYDINLAR SORUNU

Ülkemizde halk safları içindeki çelişkiler aydınlarımız arasında da kendini göstermektedir. Eski toplum için çalışan birkaç milyon aydın, şimdi de yeni toplum için çalışır hale gelmiştir. Şimdi bu aydınların yeni toplumun gereksinmelerini en iyi nasıl karşılayabilecekleri ve bizim kendilerine nasıl yardım edebileceğimiz sorunu ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu da halk arasında bir çelişkidir.

Aydınların çoğunda son yedi yıl içinde gözle görülür bir gelişme olmuştur. Artık sosyalist sistemden yana olduklarını belirtmektedirler. Çoğu, marksizmi merak ve ilgiyle incelemektedir ve bunların sayıları günden güne artmaktadır. Sosyalizmi kuşku ile karşılayan bazı aydınlar varsa da, bunlar, azınlıktadır.

Çin'in, sosyalizmin kurulması gibi bir dev görevde, mümkün olduğu kadar çok aydına gereksinmesi vardır. Sosyalizme gerçekten hizmet etmek isteyen aydınlara güvenmeliyiz ve kendileriyle ilişkilerimizi düzelterip karşılaştıkları sorunları çözümlemelerine yardım etmeli, yeteneklerini tam ortaya koymalarını sağlamalıyız. Yoldaşlarımızın çoğu aydınlarla anlaşmayı, onlarla geçinmeyi pek beceremiyorlar. Onlara sert davrandıkları gibi, işlerine de saygı duymuyorlar ve yerli-yersiz bilimsel ve kültürel konulara burunlarını sokuyorlar. Bu eksiklikleri kesenkes ortadan kaldırmalıyız.

Aydınlarımızın bir gelişme gösterdikleri doğrudur, ama bununla kibirlenmemelidirler. Kendilerine yeni bir biçim vermeye çalışmalılar, burjuva dünya görüşlerini yavaş yavaş bırakarak, proleter ve komünist bir görüşe ulaşmalılar ve böylece yeni toplumun gereklerini tam tamına karşılamalı ve işçi ve köylülerle sıkı bir bağ kurmalıdırlar. Dünya görüşündeki bu değişme, temel bir sorundur ve aydınların çoğunun bugüne kadar bunu başardıkları söylenemez. Gelişmeye

devam ederek çalışma ve eğitim yoluyla adım adım komünist bir dünya görüşüne ulaşacaklarını, işçi ve köylülerle tam bir birlik içine gireceklerini ummaktayız. Yarı yolda kalmayacaklarını, ya da daha kötüsü, geriye gitmeyeceklerini umarız; yoksa kendilerini tam bir çıkmazda bulacaklardır. Ülkemizin toplumsal sistemi değiştiği ve burjuva ideolojisinin ekonomik temeli esas olarak yıkıldığı için, aydınlarımızın büyük çoğunun dünya görüşünün değişmesi yalnız gerekli olmakla kalmamış, aynı zamanda kolaylaşmıştır da. Ne var ki, dünyadaki gerçek değişme çok zaman almaktadır ve bizim sabırlı olmamız, acele etmememiz gerekir. Aslında her zaman ideoloji olarak marksizm-leninizmi kabule hevesli olmayanlar bulunacaktır. Böylelerinden, umduğumuzu ille de beklememeliyiz. Devletin isteklerini yerine getirdikçe ve yasadışına çıkmadıkça, kendilerine uygun çalışma fırsatı vermeliyiz.

Son zamanlarda öğrenciler ve aydınlar arasında, ideolojik ve siyasal çalışmada bir gevşeme olmuş, bazı bozuk eğilimler ortaya çıkmıştır. Öyle görünüyor ki, bazı kimseler, artık, politika ile, anayurtlarının geleceği ile ve insanlık ideali ile ilgilenmeyi gereksiz buluyorlar. Bir zamanlar pek gözde olan marksizmi, sanki, artık modası geçmiş gibi görüyorlar. Bu durum karşısında, ideolojik ve siyasal çalışmalarımızı düzeltmemiz gerekiyor. Hem öğrencilerin, hem aydınların çok çalışmaları gerekir. Uzmanlık konularına ek olarak, ideolojik ve siyasal gelişmeyi sağlamak için, marksizm-leninizmi, günün olaylarını ve siyasal durumu incelemeleri gerekiyor. Doğru bir siyasal görüşü olmamak, ruhu olmamak gibidir. Geçmişte ideolojik biçimlenme gerekliydi ve iyi sonuçlar da vermişti. Ama her nasılsa, kaba ve gayretkeş bir şekilde yürütüldü ve bazı kimselerin duyguları incitildi. Bu hiç de iyi bir şey değildi. Gelecekte bu gibi hatalardan kaçınmalıyız. İlgili bütün daireler, kurumlar, ideolojik ve siyasal çalışmalar yönünden yüklendikleri sorumlulukları yerine getirmelidir. Sözü edilen kurumlar ve kişiler, parti, gençlik kolları, sorumlu hükümet daireleri ve en önemlisi, eğitim kurumlarının yöneticileri ve öğretmenlerdir. Eğitim siyasetimiz, eğitilen herkesi, ahlak, zeka ve fizik yönünden geliştir-

meli ve kültürlü, sosyalist bilince sahip bir işçi haline getirmelidir. Ülkemizi elemeği ve alınteriyle kurma fikrini yaymalıyız. Bütün gençliğe, ülkemizin hâlâ yoksul bir ülke olduğunu, bu durumu kısa zamanda kökünden değiştiremeyeceğimizi, ancak genç kuşaklar ve halkımızın elbirliği ile ve onların eliyle, birkaç on yıllık dönemde yurdumuzu güçlü ve gönençli hale getirebileceğimizi iyice anlatmalıyız. Sosyalist sistemimizin kuruluşuyla geleceğin ideal devletinin yollarının açıldığı doğrudur, ama bu ideali gerçekleştirmek için çok, pek çok çalışmamız gerekir. Bazı gençler sosyalist bir toplum kurulur kurulmaz her şeyin bir anda düzelivereceğini ve kendilerinin çalışmaksızın, hazırlop mutlu bir yaşama kavuşabileceklerini sanıyorlar. Bu, gerçeğe uymaz.

VI. AZINLIKTAKI MİLLİYETLER SORUNU

Ülkemizdeki azınlık milliyetlerin nüfusu otuz milyondan fazladır. Bunlar, Çin'in toplam nüfusunun yalnızca yüzde altısını oluşturmakla birlikte, oturdukları bölgeler, ülkenin genel alanının yüzde elli-altmısını kaplamaktadır. Bu yüzden Han halkı (Çinli diye bilinen çoğunluk) ile azınlık milliyetler arasında iyi ilişkiler kurmak zorunludur. Bu sorunun çözülmesi için anahtar, Büyük-Han şovenliğinin yokedilmesidir. Aynı zamanda, azınlık milliyetlerin arasında, bölgesel milliyetçiliğin olduğu yerlerde, bunu da ortadan kaldırmak için önlemler alınmalıdır. Milliyetler arasında birlik sağlanmasına, ne Büyük-Han şovenliğinin, ne de bölgesel milliyetçiliğin bir yararı yoktur ve bunların her ikisi de halk arasında çelişkiler olarak kabul edilip, ortadan kaldırılmalıdır. Bu alanda bazı işler yapmış bulunuyoruz. Azınlık milliyetlerin oturduğu çoğu bölgelerde milliyetler arasındaki ilişkilerde, önemli bir iyileşme olmakla birlikte, hâlâ çözüm bekleyen bazı sorunlar vardır. Bazı bölgelerde hâlâ hem Büyük-Han şovenliği, hem bölgesel milliyetçilik önemli ölçüde vardır. Bu duruma dikkatle eğilmemiz gerekir. Birkaç yıldır bütün milliyetlere mensup halkların gösterdiği çaba sonucu, demokratik reformlar ve sosyalist dönüşümler azınlık milliyetlerin yaşadıkları bölgelerin çoğunda hemen hemen tamamlanmış-

tır. Tibet'teki koşulların henüz olgunlaşmaması nedeniyle, demokratik reformlar burada henüz yapılamamıştır. Merkez Halk hükümeti ile Tibet Bölge hükümeti arasındaki 17 maddelik anlaşma gereğince, toplumsal sistemin reformu eninde sonunda gerçekleşecektir. Bu konuda sabırlı olmalıyız. Bunu gerçekleştirme zamanını, Tibet halkının büyük çoğunluğu ile halk liderleri kararlaştıracaktır. İkinci Beş Yıllık Plan döneminde de Tibet'te demokratik reformların uygulanmaması karar altına alınmıştır. Üçüncü Beş Yıllık Plan döneminde de reformların yapılıp yapılmayacağına o zamanki durumun ışığı altında karar verilecektir.*

VII. BAŞTANSONA PLANLAMA, UYGUN DÜZENLEME

Burada "baştansona planlama" ile, ülkemizde yaşayan altıyüz milyon halkın çıkarları için planlama kastedilmektedir. Plan yaparken, işleri yönetirken ya da sorunlar üzerinde düşünürken, Çin'in altıyüz milyon nüfusu olduğu gerçeğinden hareket edilmelidir ve bu hiç akıldan çıkartılmamalıdır. İyi ama şimdi durup dururken bunu ortaya atmanın ne gereği var? Yani, aramızda nüfusumuzun altıyüz milyon olduğunu hâlâ bilmeyenler mi var? Tabii herkes bilir bunu, ama gelin görün ki, bazıları uygulamada buna kulakasmıyor ve nüfusumuz ne kadar az, dünyamız ne kadar küçük olursa, işler o kadar yolunda gider gibilerden hareket ediyorlar. Bu, "üyelere özel kulüp" anlayışında olanlar, bütün olumlu etkenleri ortaya çıkarmaya; güvenilebilecek herkese güvenmeye; olumsuz etkenleri, sosyalist toplumun kurulması davasına hizmet edebilecek olumlu etkenlere çevirmek için elden gelen her çabanın harcanmasına karşı ayak diriyorlar. Umarım, bu kimseler görüş alanlarını genişletirler ve altıyüz mil-

* Demokratik reformlara, Tibet'te, belirtilen zamandan da önce başlanmıştır. 19 Mayıs 1959'da, yerel hükümet ile Tibet üst tabakalarındaki gerici, emperyalistler ve yabancı müdahaleciler ile işbirliği halinde uzun bir plan ve hazırlıktan sonra silahlı bir ayaklanmaya girişmişlerdir. Lama'lardan olsun, halktan olsun, yurtsever Tibetlilerin etkin desteği ile Halk Kurtuluş ordusu bu isyanı hızla bastırmıştır. Demokratik reformlar bütün Tibet'te derhal yürürlüğe konmuş ve halk, tarihin en karanlık barbarca köleliğinden kurtarılmıştır.

yonluk bir nüfusumuz olduğunu, bunun nesnel bir gerçek olduğunu, bu nüfusun bizim servetimiz olduğunu anlarlar. Nüfusumuzun çok olması iyi bir şey, ama bu, belirli güçlükleri de içermektedir. Kuruluş, bütün cephelerde hızla ilerliyor, çok şey başarıyoruz. Ama içinde bulunduğumuz bu pek büyük toplumsal değişimin geçiş döneminde, hâlâ zor sorunlarla yüzyüzeyiz. Gelişme ve güçlük! İşte size bir çelişki. Bununla birlikte, çelişkilerin yalnız çözümlenebilir olması yetmez, onlar kesinlikle çözümlenmelidir. Bizim kılavuz ilkesimiz, baştansona planlama ve uygun düzenlemedir. Gıda, doğal afetler, istihdam, eğitim, aydınlar, yurtsever güçlerin ortak cephesi, ulusal azınlıklar ya da başka bir sorun. Biz, bunların hepsinde, daima, bütün halk için baştansona planlama noktasından hareket etmeliyiz. Belirli zaman ve yerin özgül olanakları ışığında, bütün ilgili çevrelere danıştıktan sonra, mümkün olan en yerinde önlemleri almalıyız. Ne olursa olsun, asla işleri hasıraltı etmemeli, nüfusun çoklucundan, halkın geriliğinden, her işin ters gittiğinden ve yönetimin güç olduğundan yakınıp gezmemeliyiz. Bu, herkes ile ve her şey ile hükümetin ilgilenmesi demek midir? Tabi ki değildir. Birçok durumda bu iş, kamu örgütlerine ya da doğrudan doğruya yığınlara bırakılabilir — her ikisi de işlerin ele alınmasında birçok doğru yollar bulma yeteneğine sahiptir. Hem de bu, "baştansona planlama ve uygun düzenleme" ilkesi içine girer. Toplumsal örgütler ile halk kitlelerine bu konuda her türlü kılavuzluğu yapmalıyız.

VIII. "YÜZ ÇİÇEK YANYANA AÇSIN, YÜZ FİKİR AKIMI TARTIŞSIN" İLKESİ ÜZERİNE

"Yüz çiçek yanyana açsın, yüz fikir akımı tartışsın"
"Uzun süreli birarada yaşama ve karşılıklı denetleme"* sloganları nasıl ortaya çıktı?

Bunlar, Çin'deki özel koşulların ışığı altında, sosyalist bir toplumda, çeşitli çelişkilerin hâlâ var oluşunun kabulüne dayanılarak ve ülkenin ekonomik ve kültürel kalkınmasının hızlandırılması gereğine uyularak ortaya atılmıştır.

* Her ikisi de eski birer Çin atasözüdür.

Yüz çiçek yanyana açsın, yüz fikir akımı tartışsın, siyaseti, sanatın gelişmesini ve bilimin ilerlemesini sağlamak için saptandı. Ülkemizde sosyalist bir kültürün serpilip gelişmesi için bu yol tutuldu. Sanatta çeşitli biçimler ve üsluplar serbestçe gelişebilir ve bilimde farklı okullar serbestçe birbiriyle yarışabilir. Belli bir sanat üslubunu ya da belli bir fikir akımını yönetsel önlemlerle kabul ettirmek ve bunun yanı sıra başka bir üslup ya da akımı yasaklamak, bizce, sanat ve bilimin gelişmesine zarar verir. Sanat ve bilimde "doğru" ve "yanlış" sorunlar, sanat ve bilim çevrelerindeki serbest tartışmalar ve bu alanlardaki uygulamalı çalışmalar yoluyla çözümlenmelidir. Bunlar, bir çırpıda kestirilip atılarak çözümlenmeye kalkışılmamalıdır. Bir şeyin doğru ya da yanlış olduğuna karar vermek için bir deneme dönemi gereklidir. Geçmişte yeni ve doğru şeyler, çoğu zaman halkın çoğunluğuna hemen kendisini kabul ettirememiş ve bir savaşım içinde zikzaklar çizerek gelişebilmişlerdir. Doğru ve iyi şeylere, başlangıçta, güzel kokulu çiçekler gözüyle değil, zehirli otlar gözüyle bakıldığı çok olmuştur. Copernicus'un güneş sistemi teorisi ile Darwin'in evrim teorisi, bir zamanlar, yanlış diye reddedilmiş, ancak çetin tartışmalar sonunda kendini kabul ettirebilmişti. Çin tarihinde de buna benzer örnekler çoktur. Sosyalist bir toplumda yeni şeylerin gelişmesinin koşulları, eski toplumdakilerden hem çok başka, hem de ölçülemeyecek kadar üstündür. Gene de yeni ve doğrumakta olan güçlerin dizginlediği, akla-uygun önerilerin hasıraltı edilmek istenildiği hâlâ görülmektedir. Yeni şeylerin gelişmeleri, yalnızca kasıtlı baskılar yüzünden değil, anlayışsızlıktan da engellenebilir. İşte bu nedenle, sanatta ve bilimde, doğru-yanlış konusunda çok dikkatli davranmalıyız ve serbest tartışmaları özendirmeli, acele kararlardan kaçınmalıyız. Bu tutumun, sanatın ve bilimlerin gelişmesini kolaylaştıracağına inanıyoruz.

Marksizm de savaşım yoluyla gelişmiştir. Başlangıçta marksizm, her türlü saldırıya uğramış ve zehirli bir ot gibi görülmüştü. Dünyanın birçok yerinde hâlâ saldırıya uğramakta ve zehirli bir ot gibi görülmektedir. Oysa sosyalist ülkelerde marksizm, farklı bir işlem görmektedir. Kaldı ki, bu

lkelerde bile, marksist olmayan ve hatta ona karşı olan ideolojiler de vardır. Çin'de sosyalist dönüşüm, üretim araçları mülkiyeti sisteminde bir değişiklik diye kabul edilirse, esasında tamamlanmış sayılabilir. Devrim dönemine özgü, karışık, dalgalı ve geniş sınıf savaşımları, esas olarak, sona ermiştir. Ama hâlâ toprak ağaları ile komprador sınıfların artıkları kalmıştır; hâlâ bir burjuvazi vardır. Küçük-burjuvazi ise, kendisine yeni bir biçim vermeye yeni yeni başlamıştır. Sınıf savaşını hâlâ sürüp gitmektedir. Proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf savaşını, farklı siyasal güçler arasındaki sınıf savaşını ve proletarya ile burjuvazi arasında ideolojik alandaki sınıf savaşını, uzun zaman ve zikzaklar çizerek ve zaman zaman pek şiddetlenerek devam edecektir. Proletarya olsun, burjuvazi olsun, dünyayı kendi görüşlerine göre değiştirmeye çalışmaktadır. Bu bakımdan sosyalizm mi, kapitalizm mi kazanacak sorunu, henüz gerçekten çözümlenmemiştir. Marksistler, bugün, bütün nüfusun ve aydınların azınlığını oluşturmaktadırlar. Marksizm, bu çelişkiler içinde gelişecektir. Marksizmin savaşım içinde gelişeceği fikri, geçmişte olduğu kadar gelecekte de doğrudur. Doğru, daima yanlış ile savaşım vererek gelişir. Doğru, iyi, güzel; daima yanlış, kötü ve irkinle karşılaştırma içinde varolur ve bunlarla çatışarak gelişir. İnsanlık doğru olmayanı reddedip belli bir doğruyu kabul eder etmez, yeni doğrular da yeni yanlışlarla savaşıma tutuşacaktır. Bu savaşım hiç bitmez. Bu, doğrunun ve doğal olarak, marksizmin gelişme yasasıdır.

Yurdumuzda sosyalizm ile kapitalizm arasındaki ideolojik tartışmanın sonuna ulaşması uzun bir zaman alacaktır. Çünkü burjuvazinin ve eski toplumdaki aydınların etkisi, yurdumuzda bir sınıf ideolojisi olarak uzun zaman varolacaktır. Bu gerçeği kavrayamamak ya da daha kötüsü bunu anlayamamak, tehlikeli yanlışlara, ideolojik alanda savaşım gereğinin savsaklanmasına yolaçabilir. İdeolojik savaşım başka savaşım biçimlerine benzemez. Kaba baskı yöntemleri değil, bıķıp usanmaz bir akıl ve uslamlama yöntemi kullanılmalıdır. Sosyalizm, bugün ideolojik savaşımda, uygun koşullardan yararlanmaktadır. Esas devlet gücü, çalışan halkın elindedir. Parti güçlü, ve saygınlığı yüksektir. İş-

lerimizde kusurlar, yanlışlıklar varsa da, aklıbaşında olan herkes, bizim, halka bağlı olduğumuzu, halkın yardımıyla ülkemizi yeni baştan kurabileceğimizi, büyük başarılar kazandığımızı ve daha da büyük başarılar kazanabileceğimizi görmektedir. Eski toplumdan gelen burjuvazinin büyük çoğunluğu ile aydınların büyük çoğunluğu yurtseverdir ve anayurtlarının yükselmesine hizmet etmek istegindedir. Bunlar, sosyalist davaya ve Komünist Partisinin önderlik ettiği çalışan halk kitlelerine yüzçevirdikleri anda, hiçbir dayanakları kalmayacağını, ileriye güvenle bakamayacaklarını biliyorlar.

Halk şöyle diyebilir: marksizm, ülkemizde halkın çoğunluğunca kılavuz bir ideoloji diye kabul edildiğine göre eleştirilebilir mi? Elbette eleştirilebilir. Bilimsel bir doğru olarak marksizm, eleştiriden korkmaz. Eğer korkarsa ve yenilgiye uğratılabilirse, zaten değersiz demektir. Üstelik, idealistler, marksizmi her allahın günü ve her biçimde eleştirmiyorlar mı? Burjuva ve küçük-burjuva fikirlere sığınanlar ve değişmek istemeyenler de, marksizmi her yönden eleştirmiyorlar mı? Marksistlerin, nereden gelirse gelsin, eleştiriden korkmamaları gerekir. Tam tersine, kendilerini güçlendirmeli, geliştirmeli ve eleştiriye ve savaşımın fırtınasına ve şiddetine karşı yeni yeni hedeflere ulaşmalıdırlar. Yanlış fikirlerle savaşmak, aşılınmaya benzer. Aşı tuttuktan sonra insan, hastalığa karşı daha büyük bir bağışıklık kazanır. Limonlukta yetişen bitkilerin sağlam ve sağlıklı olması pek mümkün değildir. Yüz çiçek yanyana açsın, yüz fikir akımı tartışsın siyasetini gütmek, marksistlerin ideolojik alandaki önderliğini zayıflatmayacak, tersine güçlendirecektir.

Peki, marksist olmayan fikirlere karşı güdeceğimiz siyaset ne olmalıdır? Apaçık karşı-devrimciler ile sosyalizm davasının baltalayıcıları sözkonusu ise, yapılacak iş basittir. Bunları söz özgürlüğünden yoksun bırakırız, olur biter. Ama halk arasında doğru olmayan fikirlerle karşılaştığımız zaman, iş tamamen değişir. Bu gibi fikirleri yasaklamak ve bunların açığa vurulmasına fırsat vermemek bir işe yarar mı? Tabii yaramaz. Halk arasındaki ideolojik sorunları, insanın manevi yaşamı ile ilgili konuları ele alırken, kaba ve

kestirme yöntemler kullanmak, hem boş, hem de zararlıdır. Ama, yanlış fikirleri yasaklasanız bile, bu fikirler oldukları yerlerde kalırlar. Öte yandan, limonlukta saklanan ya da hastalığa karşı aşılınmayan doğru fikirler, yanlış fikirleri yenemezler. İşte bunun için yalnız tartışma, eleştirme ve uslamlama yöntemlerini kullanarak doğru fikirleri yayabilir, yanlış fikirlerin üstesinden gelebilir ve sorunlarımızı çözebiliriz.

Burjuvazi ile küçük-burjuvazi de, ideolojilerini elbette ortaya koyacaklardır. Siyasal ve ideolojik sorunlar üzerinde kendi fikirlerini her yola başvurarak inatla yaymaları gereği, kaçınılmaz bir gerçektir. Onlardan böyle yapmamalarını bekleyemezsiniz. Fikirlerini ortaya koymalarına engel olmak için baskı yöntemleri kullanmak doğru olmaz. Tersine, fikirlerini dile getirmelerine olanak vermeliyiz ve aynı zamanda da kendileriyle tartışmalı ve iyi düşünülmüş eleştirilerimizi onlara yöneltmeliyiz. Her türlü yanlış fikri eleştirmek, kuşkusuz, bizim görevimizdir. Eleştiriden kaçınmak, yanlış fikirlerin başıboş yayılmalarına gözyummak, elbette doğru olmaz. Hatalar eleştirilmeli, zehirli otlara karşı görüldükleri yerlerde savaşım verilmelidir. Ne var ki, bu eleştiriler dogmatik olmamalıdır. Metafizik yöntemi değil diyalektik yöntemi kullanmalıyız. Bize, bilimsel tahliller, tamamen inandırıcı kanıtlar gereklidir. Dogmacı eleştiri, hiçbir şeyi çözmez. Zehirli ot istemiyoruz, ama, zehirli ot ile güzel kokulu çiçekleri de birbirinden iyi ayırmalıyız. Bu dikkatli ayrımın nasıl yapılacağını halk kitleleri ile birlikte öğrenmeli ve zehirli otlarla savaşmak için en doğru yöntemleri kullanmalıyız.

Dogmacılığı eleştirirken revizyonizmi eleştirmeye de dikkat etmeliyiz. Revizyonizm ya da sağ oportünizm, dogmacılıktan da tehlikeli bir burjuva düşünce eğilimidir. Revizyonistler ya da sağ oportünistler, hem marksizme sözde hizmet ederler, hem de "dogmacılık"a çatarlar. Ama asıl hedefleri marksizmin en temel öğeleridir. Materyalizme ve diyalektiğe karşı oldukları gibi, demokratik halk diktatörlüğünü ve partiyi zayıflatmaya, sosyalist dönüşümü ve kuruluşu geciktirmeye de çalışırlar. Hatta ülkemizde sosyalist dev-

rimin zaferinden sonra bile, kapitalist sistemin geri geleceğini uman kimseler vardır. Bunlar, ideolojik cephe de dahil, işçi sınıfına her cepheden saldırırlar. Bu savaşımında revizyonistler, onların sağ kollarıdır.

İlk bakışta bu iki sloganın —yüz çiçek yanyana açsın, yüz fikir akımı birbiriyle tartışsın— sınıfsal bir niteliği yoktur. Bu sloganları emekçiler kullanabileceği gibi, burjuvalar ya da başkaları da kullanabilir. Ne var ki, çeşitli sınıfların, katların ya da toplumsal tabakaların, kokulu çiçeklerin hangisi, zehirli otların hangisi olduğu hakkında ayrı bir görüşü vardır. Böyle olunca, geniş halk kitleleri görüşü açısından, bugün, kokulu çiçekler ile zehirli otları birbirlerinden ayıran ölçüt ne olmalıdır?

Halkımızın siyasal yaşamında, sözlerimizde ve hareketlerimizde neyin doğru, neyin yanlış olduğu nasıl ayırtedilecektir? Anayasamızın ilkelerine, halkımızın büyük çoğunluğuna ve siyasal partilerimiz ile topluluklarımızın çeşitli nedenlerle ilan ettikleri programlarına dayanarak, şunu söyleyebiliriz ki, eğer sözlerimiz ve hareketlerimiz, aşağıdaki ilkelere uyuyorsa, doğru diye kabul edilebilir.

(1) Çeşitli milliyetlere mensup halkımızı birbirine bağlıyor ve onları parçalamıyorsa;

(2) Sosyalist dönüşüm ve kuruluşa yararlıysa, ve zararlı değilse;

(3) Demokratik halk diktatörlüğünü zayıflatmaya değil, güçlendirmeye yardım ediyorsa;

(4) Demokratik merkezîyetçiliği, zayıflatıp çökertmeye değil, güçlendirmeye yarıyorsa;

(5) Komünist Partisinin önderliğini zayıflatmaya, ortadan kaldırmaya değil de güçlendirmeye çalışıyorsa;

(6) Uluslararası sosyalist dayanışmaya ve dünyanın barışsever halklarının dayanışmasına zararlı değil, yararlı ise.

Bu altı ölçütten en önemlileri, sosyalist yol ve partinin önderliği ile ilgili olanlardır. Bu ölçütler, halk arasındaki çeşitli sorunların serbest tartışmasını engellemek için değil, özendirmek için ortaya atılmıştır. Bu ölçütleri kabul etmeyenler, gene de kendi görüşlerini öne sürer ve savunabilirler. Halkın çoğunluğu belirli ölçütlere sahip olunca, eleştiri ve

özeleştiri uygun bir çizgi içinde yürütülebilir ve bu ölçütler, herkesin sözlerine ve faaliyetlerine, "kokulu çiçekler mi, yoksa zehirli otlar mı", bakalım, ortaya çıksın diye uygulanabilir. Bunlar siyasal ölçütlerdir. Bilimsel teorilerin doğruluğunun yargılanması ya da sanat yapıtlarının estetik değerlerinin kıymetlendirilmesi için, doğal olarak onlarla ilgili başka ölçütlere gereksinme vardır. Ama bu altı ölçüt, sanat ya da bilimdeki bütün faaliyetlere de uygulanabilir. Bizim gibi sosyalist bir ülkede, bu siyasal ölçütlere aykırı düşen bilimsel ya da sanatsal bir faaliyet düşünülebilir mi?

Yukardaki görüşler, ülkemizin belirli tarihsel koşullarına dayandırılmıştır. Koşullar, her ülkede ve her komünist parti için ayrı ayrı olduğuna göre, başka ülkelerin ve partilerin bizim yolumuzu izlemeleri gerekmez.

"Uzun zaman birarada yaşama ve karşılıklı denetim" sloganı da ülkemizdeki belirli tarihsel koşulların bir sonucudur, birdenbire ortaya atılmamıştır, yılların bir ürünüdür. Uzun zaman birarada yaşama fikri, uzun süredir vardı, ama sosyalist sistemin temelli olarak kurulduğu geçen yıl, bu slogan açık bir biçimde ortaya konulmuştur. Burjuva ve küçük-burjuva demokratik partilerin, işçi sınıfının partisi ile yan yana uzun bir süre bulunmasına niçin izin verilmelidir? Sosyalizm davasında da, halkı birleştirme görevine kendilerini gerçekten adanmış ve halkın güvenini kazanmış diğer bütün demokratik partilerle uzun süre birarada varolma siyasetini benimsememek için hiçbir neden yoktur. 1950 Haziranında, Siyasal Danışma Halk kurulunun ikinci oturumunda, bu sorunu şöyle ortaya koymuştum: "Herhangi bir kimse halka hizmet etmeyi gönülden istiyorsa, halk güç durumdayken onlara gerçekten yardım etmişse, iyi işler yapmışsa ve iyi şeyler yapmaya aralıksız devam ediyorsa, halk ve halk hükümeti, bu kimseye yaşamını kazanma ve ülkeye hizmet etme fırsatını vermekten kaçınmayacaktır. Kaçınması için de neden yoktur." Burada açıklanan esas, partilerin uzun süre birarada yaşamaları için gerekli olan siyasal temeldi. Partimizin siyaseti ve isteği, öteki demokratik partilerle uzun bir süre yanyana yaşamaktır. Bu demokratik partiler uzun süre yaşayabilecekler mi? Bu, yalnız partimizin isteğine değil, bu

demokratik partilerin oynadığı role ve halkın güvenini sürdürüp sürdürmemelerine bağlıdır. Partilerin birbirlerini eleştirmeleri ve öğütlerde bulunmaları anlamında karşılıklı denetleme ilkesi de eskidir. Tek yanlı olmayan bu denetleme, partimizin öteki demokratik partileri ve öteki demokratik partilerin partimizi denetlemesi demektir. Öteki demokratik partilerin, partimizi denetlemelerine izin vermenin ne gereği var? Çünkü bireyin olsun, partinin olsun, her zaman kendisinininkinden farklı görüşleri duymasına, bilmesine büyük gereksinme vardır. Partimizin üzerinde başlıca denetimin, işçilerle parti üyeleri tarafından yapıldığını biliyoruz. Öteki demokratik partilerin de bu denetime katılmalarıyla daha büyük yararlar sağlayacağımız doğaldır. Şu da var ki, partimizle öteki demokratik partiler arasında yapılan eleştiriler ve öğütler, ancak yukarda belirtilen altı ölçüte uyduğu takdirde, olumlu bir rol oynayacaktır. İşte bunun için öteki demokratik partilerin ideolojik yenileşmeye ve yeni toplumun gereksinmelerini karşılamak için partimizle uzun süre birarada yaşamaya ve karşılıklı denetlemeye iyi niyetlerle katılacaklarını umuyoruz.

IX. BİR AVUÇ İNSANIN YARATTIĞI KARIŞIKLIKLAR SORUNU ÜZERİNE

1956'da az sayıda işçi ve öğrenci, bazı yerlerde grev yaptılar. Bu karışıklıkların ilk ve en yakın nedeni maddi çıkarlarıyla ilgili bazı isteklerin karşılanmamasıydı. Bunlardan bir kısmı karşılanmalıydı ve karşılanabilirdi de, ama diğerleri yersiz ya da çok aşırı idi ve bu yüzden de uzun süre karşılanması olanaksızdı; ama daha önemli bir neden, lider durumunda olanların bürokratik anlayışıydı. Bazı durumlarda böylesine bürokratik hataların sorumluluğu daha yüksek makamlara yüklenmeli, bütün suç, alt kademelerde aranmamalıdır. Bu karışıklıkların başka bir nedeni de, işçiler ve öğrenciler arasında yürütülen ideolojik ve siyasal eğitimin yetersizliğidir. Aynı yıl az sayıda tarım kooperatifleri üyeleri de bir karışıklık çıkardılar. Bunun da ana nedeni, liderlerin bürokratlığı ve kitleler arasındaki eğitim çalışmaları-

rının eksikliği idi.

Şurası kabul edilmelidir ki, bazı kimseler, yakın ve kişisel çıkarlarına fazla önem veriyorlar ve uzun süreli, ulus ölçüsündeki ortak çıkarları, ya hiç ya da yeteri kadar anlamıyorlar. Siyasal ve toplumsal yaşamdaki deneyim eksikliği nedeniyle bazı gençler, eski ve yeni Çin arasında doğru bir karşılaştırma yapamıyorlar. Ülkemiz halkının, kendisini emperyalistler ile Kuomintang gericilerinin baskısından kurtarmak için ne sıkıntılar çektiğini, ne savaşlar verdiğini ya da mutlu bir sosyalist toplumun kurulmasından önce, uzun bir süre ağır bir çalışmaya gereksinme olduğunu, bu gençlerin iyice anlamaları elbette kolay değildir. İşte bunun için, siyasal eğitim, kitleler arasında ilginç ve etkili bir tarzda yürütölmeye devam ettirilmelidir. Karşılaştığımız güçlükleri kendilerine açıkça anlatmalı, bu güçlüklerin çözüm yolları tartışılmalıdır.

Bu karışıklıkları onaylamıyoruz. Halk arasındaki çelişkiler "birlik—eleştiri—birlik" formülü gereğince çözümlenebilir. Oysa karışıklıklar, kayıplara neden oluyor ve sosyalizmin gelişmesini önlüyor. Halkımızın sosyalizmden yana olduğuna, disipline önem verdiğine, mantıklı olduğuna, yersiz karışıklık çıkartmayacağına inanıyoruz. Ama bu, ülkemizde, kitlelerin karışıklık çıkartmasının olanağı olmadığı anlamına gelmez. Bu konuda şunlara dikkat etmeliyiz:

(1) Karışıklıkların temel nedenini yoketmek için, bürokrasinin kökünü kazımalıyız; ideolojik ve siyasal eğitimi geniş ölçüde iyileştirmeliyiz ve bütün çelişkileri gereği gibi ele almalıyız. Bunları yaparsak, genellikle, herhangi bir karışıklık çıkmayacaktır.

(2) Eğer karışıklıklar bizim kötü çalışmamızın bir sonucu olarak ortaya çıkmışsa, neden olanları doğru yola getirmeli, ve bu olaylardan, çalışmalarımızı iyileştirmek, kadroları ve kitleleri eğitmek ve geçmişte ihmal edilmiş sorunlara çözümler bulmak için yararlanmalıyız. Bir karışıklığı ele alırken bıkip usanmadan çalışmalıyız, aşırı basitleştirilmiş yöntemler kullanmamalıyız ve iyice yatışmadan, sorunu kapamış ilan etmemeliyiz. Elebaşılar çok yerinde nedenler olmaksızın, işlerinden alınmamalı ya da kovulmamalıdır. Yal-

nız, yasalar gereğince haklarında işlem yapılması gerekli suçlular ve karşı-devrimciler, bu kuralın dışında bırakılmalıdır. Bizimki gibi büyük bir ülkede, az sayıda insanın karışıklık çıkarmasından paniğe kapılmak yersiz olur. Üstelik bu gibi olayları, bürokrasiden kurtulmak için birer neden sayıp lehimize çevirebiliriz.

Toplumumuzda bir de çok az sayıda, kamu yararına kulakasmayan, mantığa boş veren, suç işleyen ve yasaları çiğneyen insan vardır. Bunlar, güttüğümüz yumuşak siyasetten yüz bulup onu tahrif edebilir ve halk kitlelerini kışkırtmak için kasten akla-uygun olmayan isteklerde bulunabilir ya da toplum düzenini bozmak için söylentiler yayabilirler. Bunların başıboş bırakılmasından yana değiliz. Tam tersine, bunlara karşı gerekli yasa kovuşturmayaya geçilmelidir. Halk kitleleri, böylelerinin cezalandırılmalarını ister. Böyle yapmazsak, halkın istemlerine karşı gelmiş oluruz.

X. KÖTÜ ŞEYLER İYİ ŞEYLERE ÇEVİRİLEBİLİR Mİ?

Dediğim gibi, toplumumuzda, bazı kimselerin karışıklıklar çıkartması kötü bir şeydir ve biz, bunu doğru bulmuyoruz. Ama karışıklıklar çıkınca, bunlar, bizi ders almaya, bürokrasiyi yenmeye, ve kadroları, kitleleri eğitmeye zorluyor. İşte bu anlamda kötü şeyler, iyi şeyler haline çevrilebilir. Her çeşit karışıklığa bu gözle bakılabilir.

Macaristan olaylarının kötülüğü herkes için ortadadır. Ama bunun bile ikili bir özelliği olmuştur. Olaylar sırasında, yerinde bir yol tutmakla, kötü bir şey, iyi bir şey haline getirilebilmiştir. Macar devleti, şimdi her zamankinden daha sağlamdır ve sosyalist bloktaki öteki ülkeler de bundan gerekli dersleri almışlardır.

Aynı şekilde, 1956'da, bizlere karşı, dünya ölçüsünde girişilen kampanya, elbette kötü bir şeydi, ama bu kampanya bütün ülkelerdeki partileri ve işçi sınıfını eğitti ve sağlamlaştırdı, böylece de iyi bir şey haline geldi. Bu dönemin fırtınaları ve baskıları altında, birçok ülkede partilerden istifalar oldu. Bu istifalar üye sayısını azaltacağı için elbette kötü bir şeydir, ama bunun bile iyi bir yanı olmuştur. Gidişe gö-

nülsüz katılanların ayrılmasıyla, geriye kalan çoğunluk, şimdi daha büyük bir birlik içersindedir. Bu, neden iyi bir şey olmasın?

Kısaca, her şeyi, her yönü ile görmeli, hem olumlu hem olumsuz yanlarını dikkate almalıyız. Belirli koşullar altında kötü bir şey iyi sonuçlara, iyi bir şey kötü sonuçlara yolaçabilir. İki bin yıl önce Lao Tzu, "İyi talih kötü talihe, kötü talih de iyi talihe dayanır." demişti. Japonlar, Çin'e saldırdıkları zaman buna zafer demişlerdi. Çin toprağının büyük bir kısmını ele geçirdiler ve Çinliler de buna yenilgi dediler. Ne var ki, Çin'in yenilgisi, zaferin, Japonların zaferi de, yenilginin tohumlarını, içinde taşıyordu. Bunu, tarih böylece kanıtlamadı mı?

Şimdi dünyanın her yanında, insanlar, üçüncü bir dünya savaşının çıkıp çıkmayacağını tartışıyorlar. Bu konuda psikolojik olarak hazırlıklı olmalıyız ve aynı zamanda, soruna tahlilci bir gözle eğilmeliyiz. Barıştan yana ve savaşa karşıyız. Ama emperyalistler bir savaş daha çıkartmakta ayak direrlerse bundan korkmamalıyız. Bu konudaki tutumumuz, bütün karışıklıklara karşı olan tutumumuzun aynıdır. Önce ona karşıyız, sonra ondan korkmuyoruz.

Birinci Dünya savaşını, ikiyüz milyon nüfuslu Sovyetler Birliği'nin kuruluşu izledi. İkinci Dünya savaşını da, dokuzyüz milyon nüfuslu bir sosyalist blokun ortaya çıkması izledi. Eğer emperyalistler üçüncü bir dünya savaşı çıkarmakta ayak direrlerse, birkaç yüz milyonun daha sosyalist bloka katılacağı kesindir. İşte o zaman yeryüzünde emperyalizme pek az barınma yeri kalacak ve belki de emperyalizm bütünüyle çöküp gidecektir.

Belirli koşullar altında bir çelişkinin iki yönü, aralarındaki savaşım sonucu kaçınılmaz olarak kendi karşıtlarına dönüşür. Burada koşullar önemlidir. Belirli koşullar olmadıkça, iki çelişik yönün hiç biri, kendi karşıtına dönüşemez. Dünyadaki bütün sınıflar içersinde proletarya, durumunu en çok değiştirmek isteyendir. Ardından yarı-proleterler gelir. Çünkü birincilerin hiçbir şeyi yoktur, ikinciler de aşağı-yukarı öyle. Amerika'nın, Birleşmiş Milletlerin çoğunluğunu denetimi altında bulundurduğu ve dünyanın büyük bir kıs-

mına egemen olduğu bugünkü durum, eninde-sonunda değı-
şecek, geçici bir haldir. Yoksul bir ülke olarak uluslararası
işlerde hakları yadsınmış olan Çin'in durumu da değışecek-
tir. Yoksul ve hakları yadsınmış olan bir ülke, zengin ve
haklarına sahip bir ülke olacaktır. Yani şeyler karşıtlarına
dönüşecektir. Burada etkin koşul, sosyalist sistem ile elele
vermiş halkın büyük çabasıdır.

XI. TUTUMLU OLMAK ÜZERİNE

Burada kısaca tutumluluk sorunundan sözetmek istiyorum. Büyük bir kuruluşu yürütmek istiyoruz, ama ekonomi-
miz hâlâ çok yoksul. İşte bu noktada bir çelişki var. Bu  eliş-
kiyi çözümlemenin tek yolu, her alanda sıkı bir tutumluluk
içinde bulunmaktır.

1952'de "San Fan" hareketi sırasında devlet çarkındaki
bozukluklara ve bürokrasiye karşı savaş a tıktık ve en çok da
rüşvetle savaşım üzerinde durduk. 1955'de oldukça başarılı
bir tutumluluk kampanyası a tıktık. Özellikle sermaye yatı-
rımalarında verimsiz projelerdeki gereksiz yüksek standart-
larla savaştık ve sınaı üretimde hammadde kullanılmasında
tutumlu olmayı istedik. Ama o sırada ulusal ekonominin b -
t n dallarında, h k met dairelerinde, orduda, okullarda ve
genellikle halk kuruluşlarında, tutumlu olmak ilkesi, kılı
kırk yararcasına uygulandı. Bu yıl ilgilileri bütün ülkede
her alanda savurganlık yapmamaya ve tutumlu olmaya  a-
ğırdık. Kuruluş ve inşa işinde hâlâ deneyimsiziz. Son birkaç
yıldır büyük başarılar kazanıldıysa da, savurganlıklar da ya-
pıldı. Sanayimizin temel kuruluşları olarak yavaş yavaş bazı
büyük modern kuruluşları kurmak zorundayız. Bunları kur-
maksızın, ülkemizi, birkaç on yılda modern bir sanayi ülkesi
haline getiremeyiz. Ama işletmelerimizin çoğu bu biçimde
kurulmamalıdır. Daha çok, k  k ve orta işletmeler kurmalı
ve eski topl mdan devralınan sanayiden geniş  l de yarar-
lanmalıyız. Böylece az parayla çok iş yapmış oluruz. Tutum-
luluğa sıkı sıkıya uymak ve savurganlıkla savaşmak ilkele-
rinde, parti merkez komitesinin 1956 Kasımında yaptığı
ikinci genel toplantıda bu konuya ağırlık verildiği için, iyi

sonuçlar alınmıştır. Bu kampanya, eksiksiz ve aralıksız sürdürülmelidir. Öteki hatalarımızı ve yanlışlarımızı eleştirmek gibi, savurganlıkla savaşım da yüzümüzü yıkamaya benzer. İnsanlar hergün yüzlerini yıkamazlar mı? Bütün demokratik partiler, hiçbir partiye bağlı olmayan demokratlar, aydınlar, sanayiciler ve tüccarlar, işçiler, köylüler ve zanaatçılar, yani kısacası, ülkemizin altıyüz milyon halkı, üretimi artırmalı, tutumlu olmalı, gösteriş ve savurganlıktan kaçınmalıdır. Bu, ekonomik yönden de, siyasal yönden de büyük önem taşır. Son zamanlarda insanlarımızın çoğu arasında tehlikeli bir eğilim kendisini gösterdi: kitlelerin sevinç ve güçlüklerini paylaşmada bir isteksizlik, kişisel çıkarlarına ve mevkilere bir düşkünlük. Bu çok kötü bir şey. Bu tehlikeli eğilimi yenmenin tek yolu, üretimi artırmak, tutumlu olmak, örgütlerimize bir çekidüzen vermek, ve kadrolarımızı daha alt seviyelere atayarak, bunların yeniden üretici işlere dönmelerini sağlamaktır. Bütün kadrolarımız ve halkımız, şunu hiç akıldan çıkarmamalıdır ki, ülkemiz büyük bir sosyalist ülke olmakla birlikte, ekonomik bakımdan geri ve yoksuldur. Bu da büyük bir çelişkidir. Çin'i zengin ve güçlü görmek istiyorsak birkaç on yıl sürecek sıkı bir çalışmaya hazır olmalıyız. Bu çalışma, öteki şeyler yanında, ülkemizi çetin ve yoğun bir çalışmayla kurma siyasetini, tutumluluğa tam bir bağlılığı ve savurganlıkla savaşımı içine alır.

XII. ÇİN'İN SANAYİLEŞME YOLU

Burada sanayileşmeye giden yolumuzu tartışırken, her şeyden önce, ağır sanayi ile hafif sanayi ve tarımın gelişmeleri arasındaki ilişkiler üzerinde duracağız. Ağır sanayi, Çin ekonomik kuruluşunun çekirdeğidir. Bu, böyle kabul edilmelidir. Ama aynı zamanda tarım ve hafif sanayi gelişmesine de dikkat edilmelidir.

Çin nüfusunun yüzde-sekseninden fazlası köylerde yaşayan büyük bir tarım ülkesi olduğu için, sanayi ile tarım, aynı zamanda gelişmek zorundadır. Ancak o zaman sanayi, hammadde ve pazar bulabilir ve güçlü büyük sanayi kuruluşları için gerekli fonu biriktirebilir. Hafif sanayi tarımı-

la yakın ilişkisi olduğunu herkes bilir. Tarımsız hafif sanayi olmaz. Ama tarımın ağır sanayie önemli bir pazar hazırladığı bu kadar açıklıkla anlaşılmış değildir. Bu gerçek, teknolojik gelişmeler ve tarımın modernleştirilmesinin daha fazla makineye, gübreye, sulama tesislerine, elektrik gücü projelerine ve çiftlikler için ulaştırma araçlarına, köylerde oturan tüketiciler için yakıt ve inşaat malzemesine gereksinme gösterilmesiyle, daha açık anlaşılır hale gelecektir. İkinci ve Üçüncü Beş Yıllık Planlar döneminde, eğer biz, tarımımızı daha da geliştirirsek ve böylelikle hafif sanayide nispeten daha büyük bir gelişme sağlayabilirsek, bundan, bütün ulusal ekonomi yarar görecektir. Tarım ve hafif sanayiın gelişmesiyle ağır sanayie pazar ve fon sağlanacak ve daha hızlı olarak büyüyecektir. Sanayileşmenin hızlı gidişi gibi görünebilecek bu durum, gerçekte hiç de öyle değildir. Hatta, bu tempo, biraz daha hızlandırılabilir de. Çin'in kurtuluş öncesinin rekoru olan 1943'teki yüz bin tonluk yıllık çelik üretimi, üç-beş yıllık plan ya da biraz daha uzun bir süre sonunda, yirmi milyon tona, hatta bunun da üstüne çıkartılabilir. Böyle bir durum, hem köy, hem de kent halkını sevindirecektir.

Bugün ekonomik sorunlar üzerinde uzun uzun durmak niyetinde değilim. Ardımızda yalnızca yedi yıllık bir ekonomik kuruluş dönemi bırakmış bulunuyoruz. Bu yüzden de hâlâ deneyimsiz sayılırız ve daha fazla deneyime gereksinmemiz vardır. İşin başında devrimci faaliyet üzerinde de pek deneyimimiz yoktu, birkaç kez tökezleyip bunlardan ders aldıktan sonra ulusça zafere ulaştık. Şimdi yapılması gereken şudur: ekonomik kuruluştaki deneyim kazanmak için geçecek zamanın, devrimci faaliyetlerde bu tip deneyimi edinmek için harcadığımız zamandan daha kısa olmasını sağlayalım ve bu, bize, eskisi kadar pahalıya malolmasın. Ekonomide deneyim kazanmak pek ucuza malolmasa da, devrimci dönem içindeki kadar da pahalıya malolmamasını diliyorum. Bu konuda sosyalist ekonominin nesnel gelişme yasalarıyla öznel anlayışımız arasında bir çelişkinin bulunduğunu bilmeliyiz. Bu çelişkinin uygulama yoluyla çözümlenmesi gerekiyor. Ayrıca bu çelişki, çeşitli kişiler arasındaki bir çelişki

olarak belirecektir. Yani, nesnel yasaları nispeten doğru anlayanlarla bu yasaları nispeten doğru anlamayan kimseler arasındaki çelişki sözkonusudur. İşte bu da halk arasındaki bir çelişkidir. Her çelişki nesnel bir gerçektir. Onu anlamak ve doğru bir biçimde çözümlemek de bize düşen bir görevdir.

Yurdumuzu bir sanayi ülkesi haline getirmek için Sovyetler Birliği'nin ileri deneyimlerinden yararlanmamız gerekiyor. Sovyetler Birliği, kırk yıldır sosyalizmi kurmakta olup, onun deneyimleri bizim için çok değerlidir. Bizim için bu kadar çok fabrikanın planını çizen ve bize bu kadar çok fabrika yapan kimdir? Amerika mı, yoksa İngiltere mi? Hayır, ikisi de değil. Bunu yapmayı yalnız Sovyetler Birliği istemiştir. Çünkü kendisi de sosyalist bir ülkedir ve bizim müttefikimizdir. Sovyetlerden başka, bazı kardeş Doğu Avrupa ülkeleri de bize yardım etti. İster sosyalist, ister kapitalist olsun, her ülkenin deneyimlerinden bir şeyler öğrenebileceğimiz doğru olmakla birlikte, esas olan Sovyetler Birliği'nin deneyimlerinden yararlanmaktır. Başkalarından bir şey öğrenirken birbirinden farklı iki tutum vardır. Birincisi, dogmacı davranışla, yurdumuzun koşullarına uysa da uymasa da her şeyi taklit etmek. Bu, iyi bir tutum değildir. İkinci tutum, kafamızı kullanarak yurdumuzun koşullarına uyan şeyleri öğrenmektir. Yani bize yararlı olacak deneyimleri almaktır. Benimsememiz gereken tutum budur.

Sovyetler Birliği ve bütün öteki sosyalist ülkelerle aramızdaki dayanışmayı güçlendirmek, temel siyasetimizdir ve çıkarımız da buradadır. Bir de Asya ve Afrika'daki barışsever ülkeler vardır. Bunlar ile de aramızdaki dayanışmayı güçlendirmeli ve geliştirmeliyiz. Bu iki güçle elele olunca, yalnız kalmayacağız. Emperyalist ülkelere geline, bunların halklarıyla da birlik olmalı, bu ülkeler ile barış içinde birarada yaşamaya, iş yapmaya, olası savaşları önlemeye çalışmalı ve ne olursa olsun, haklarında gerçeğe uymayan düşünceler beslememeliyiz.

DOĞRU FİKİRLER NEREDEN GELİR?

MAYIS 1963

EVET, doğru fikirler nereden gelir? Bunlar gökten mi inerler? Hayır. Bunlar zihinde doğuştan mı vardır? Hayır. Bunlar toplumsal pratikten gelir; ve yalnız ondan gelir. Bunlar, üç çeşit toplumsal pratikten gelirler: üretim için savaşım, sınıf savaşımı ve bilimsel deneme. İnsanın düşüncesini, toplumsal varlığı belirler. İleri sınıfa özgü doğru fikirler, bir kez kitleler tarafından kavrandı mı, toplumu ve dünyayı değiştiren maddi bir güç halini alırlar. Toplumsal pratiğinde insan, çeşitli savaşımına girişir ve hem başarılarından, hem de başarısızlıklarından zengin deneyimler kazanır. Nesnel dış dünyanın sayısız görüngüleri, insanın beyninde, beş duyu organı yoluyla yansır. Bu organlar, görme, koklama, işitme, tatma ve dokunma organlarıdır. Bilgi, önce algısaldır, yani fikirlere sıçrama, yeter derecede algısal bilginin birik-

mesiyle olur. Bu, bilme sürecinde bir başlangıçtır. Nesnel maddeden öznel bilince, varlık halinden fikirlere giden bu aşama, bilme sürecinin bütünü içinde ilk aşamadır. İnsan bilincinin ya da fikirlerinin (teoriler, siyasetler, planlar, önlemler gibi) nesnel dış dünyanın yasalarını doğru bir biçimde yansıtıp yansıtmadığı, bunların doğru olup olmadığının ayırdedilmesinin mümkün olmadığı, bu aşamada, henüz kesinlikle söylenemez. Bundan sonra, bilme sürecinde bilinçten maddeye, fikirlerden varlığa doğru dönüş yapan ikinci aşama gelir. Bu ikinci aşama, ilk aşamada kazanılan bilginin, teorilerin, siyasetlerin, planların ya da önlemlerin, umulan sonucu verip vermediğini saptamak için toplumsal pratiğe uygulanması aşamasıdır. Genel bir deyişle, umulan sonucu verenler, yani başarıya ulaşanlar doğru, ulaşamayanlar yanlıştır. Bu, özellikle doğayla savaşımında geçerlidir. Toplumsal savaşımında ileri sınıfı temsil eden güçler bazan yenilgiye uğrarlar. Bunun nedeni, fikirlerinin yanlışlığı değil, savaşıma katılan güçler dengesinde, bunların o gün için gerici güçler kadar güçlü olmamasıdır. Onun için bunlar, geçici olarak yenilgiye uğrarlar, ama eninde-sonunda zafer onlarındır. İnsanın bilgisi, deneyim ve pratik yoluyla bir sıçrama daha yapar. Bu sıçrama öncekinden daha önemlidir. Çünkü, ilk sıçramanın doğruluğunu ya da yanlışlığını ancak bu sıçrama ortaya koyar. Nesnel dış dünyayı yansıtmada döneminde formüle edilen fikirlerin, teorilerin, siyasetlerin, planların ve önlemlerin doğruluğu ya da yanlışlığı şimdi belli olur. Doğruyu aramanın başka yolu yoktur. Ayrıca, dünyayı bilmenin tek amacı, onu değiştirmektir. Çoğu zaman doğru bir fikre, maddeden bilince, sonra tekrar maddeye; yani pratikten bilgiye, sonra tekrar pratiğe giden sürecin birçok kez yinelenmesiyle ulaşılır. Marksist bilgi teorisi, diyalektik materyalist bilgi teorisi budur. Yoldaşlarımız arasında bu bilgi teorisini hâlâ anlamayanlar var. Bunlara, fikirlerinin, düşüncelerinin, siyasetlerinin, yöntemlerinin, planlarının, vardıkları sonuçların, süslü konuşma ve yazılarının kaynağının ne olduğu sorulunca, soruyu garip karşılıyorlar ve karşılık veremiyorlar. Ayrıca bunlar, maddenin bilince, bilincin maddeye dönüşebileceğini de anlayamıyorlar; oysa bu sıçramalar

günlük yaşamda durmadan yinelenmektedir. Bu nedenle, yoldaşlarımızın, diyalektik materyalist bilgi teorisiyle yetiştirilmeleri gerekiyor. Böylece, düşüncelerine, doğru bir yön verebilir, araştırma, inceleme ve deneyimlerini özetlemede ilerler, güçlükleri yener, daha az hata yapar, işlerini daha iyi görürler, ve Çin'in büyük ve güçlü bir ülke olması ve uluslararası görevlerini yerine getirmede, dünyadaki ezilen ve sömürülen geniş halk kitlelerine yardım etmesi için daha çetin bir savaşıma girerler.

DÜŞMANLARIMIZ kimlerdir? Dostlarımız kimlerdir? Bu, devrim için en önemli sorulardan biridir. Çin'deki geçmiş bütün devrim hareketlerinin pek az başarılı olmalarının temel nedeni, gerçek düşmanlarına saldırmak için gerçek dostla-

* Bu makale, parti içinde o sıralarda görülen iki sapmaya karşı savaşım vermek üzere Mao Çe-tung tarafından yazılmıştır. Çen Tu-siyu'nun temsil ettiği ilk sapma, yalnızca Kuomintang ile işbirliğini öngörüyor, köylüleri unutuyordu; bu, sağ oportünizmdi. Çan Kuo-tao'nun temsil ettiği ikinci sapmanın yandaşları ise yalnızca işçi hareketiyle ilgileniyorlar ve onlar da köylüleri unutuyorlardı; bu ise sol oportünizmdi. Her ikisi de güçlerinin yetersizliğinin farkındaydı, ama nereden destek aranacağını, nereden geniş ölçüde müttefikler sağlanacağını bilmiyorlardı. Mao Çe-tung, köylülerin, Çin proletaryasının en güçlü ve sayı bakımından en büyük müttefiki olduğunu gösterdi ve Çin devriminde esas müttefikin kim olduğu sorununu çözdü. Ayrıca, ulusal burjuvazinin kararsız bir sınıf olduğunu gördü ve devrimin geliştiği sırada çözülerek sağ kanadının emperyalistlerin yanına geçeceğini önceden tahmin etti. Bu tahmin 1927 olaylarında doğrulandı.

ıyla birleşmedeki beceriksizlikleridir. Devrimci bir parti, kitlelerin kılavuzudur, ve devrimci parti, yığınları saptırırsa, hiçbir devrim zafere ulaşamaz, gerçek düşmanlarımıza saldırmak için gerçek dostlarımızla birleşmeye dikkat etmeliyiz. Gerçek dostları gerçek düşmanlardan ayırdetmek için Çin toplumundaki çeşitli sınıfların ekonomik durumlarının ve bunların devrime karşı tutumlarının genel bir tahlilini yapmamız gerekir.

Çin toplumundaki sınıfların herbirinin durumu nedir?

Toprak ağası sınıfı ve komprador sınıf* — Ekonomik bakımdan geri ve yarı-sömürge Çin'de, toprak ağaları sınıfı ile komprador sınıf, uluslararası burjuvazinin sadık uşakları olup, varlıklarını ve gelişmelerini emperyalizme borçludurlar. Bu sınıflar, Çin'de en geri ve gerici üretim ilişkilerini temsil ederler ve üretici güçlerin gelişmesine engel olurlar. Bunların varlığı Çin devriminin amaçlarıyla tam uyumsuzluk içindedir. Özellikle büyük toprak ağaları ve büyük komprador sınıfları, daima emperyalizmden yanadırlar ve en aşırı karşı-devrimci grubu oluştururlar. Bunların siyasal temsilcileri *Etatistler*** ile Kuomintangın sağ kanadıdır.

Orta burjuvazi — Bu sınıf, kentte ve köyde Çin'in kapitalist üretim ilişkilerini temsil eder. Orta burjuvazi —bununla ulusal burjuvazi kastedilmektedir—, Çin devrimine karşı kararsız bir tutum içindedir: yabancı sermayenin darbeleri ile savaş ağalarının baskısı altında canı yanınca devrim gereğini duyar ve emperyalizme karşı, devrimci bir harekettten yana çıkar; ama içerde proletaryanın militan eylemi, dışarda uluslararası proletaryanın etkin desteğiyle, devrimin, kendi sınıfının büyük burjuvazi durumuna ulaşma umudunu tehdit ettiğini hissedince devrime karşı kuşkulu bir tavır takı-

* Sözcüğün asıl anlamında komprador, yabancı bir ticari kuruluşta çalışan Çinli müdür ya da kıdemli Çinli müstahdemdir. Kompradorlar, yabancı ekonomik çıkarlara hizmet ediyorlardı ve emperyalizm ve yabancı sermayeyle yakın ilişkileri vardı.

** *Etatistler*, sonradan Çin Gençlik Partisi adını alan, Çin *Etatist* Gençlik Derneğinin kurucusu bir avuç utanmaz faşist siyasetçilerdir. Bunlar Komünist Partisi ile Sovyetler Birliği'ne karşı çıkarak karşı-devrimciliği kendilerine meslek edinmişler, iktidardaki çeşitli gerici gruplardan ve emperyalistlerden para yardımı görmüşlerdir.

nır. Siyasal bakımdan, tek bir sınıfın, ulusal burjuvazinin egemenliği altında bir devlet kurulmasından yanadır. Tai Çi-tao'nun* "çömez"lerinden biri, Pekin'de *Çen Pao* gazetesinde diyor ki: "Sol yumruğunuzu emperyalistleri ezmek için, sağ yumruğunuzu da komünistleri yere sermek için kaldırmınız." Bu sözler, bu sınıfın içinde bulunduğu ikilemi ve kuşkuyu gösteriyor. Bu sınıf, sınıf savaşımı teorisi diye yorumladığı, Kuomintangın Sosyal Refah İlkesine; ve gene Kuomintangın Rusya ile, komünistlerle** ve sol kanatlarla işbirliği etmesine karşı çıkar. Ne var ki, bu sınıfın, ulusal burjuvazinin egemenliği altında bir devlet kurma girişimi, tamamıyla olanak-dışıdır, çünkü dünyanın bugünkü durumuna göre iki ana güç, devrim ile karşı-devrim, bir ölüm-kalım savaşımına tutuşmuşlardır. Her iki yan da muazzam birer bayrak kaldırmış bulunmakta: bunlardan birisi dünyanın ezilen bütün sınıflarının dayanak noktası olarak Üçüncü Enternasyonalin dalgalandırdığı kıızıl devrim bayrağı, ötekisi dünyanın bütün karşı-devrimcilerinin dayanak noktası olarak, Milletler Cemiyetinin dalgalandırdığı beyaz bayraktır. Ara sınıflar hızla çözülmeye mahkûmdur: bunların bir kesimi sola dönerek devrime, öteki kesimi, sağa dönerek karşı-devrime katılacaktır. Bunların "bağımsız" kalmaları olanaklı değildir. Bundan dolayı, Çin orta burjuvazisinin başrolü oynamayı umduğu "bağımsız" devrim, yalnızca bir

* Tai Çi-tao, genç yaşta Kuomintanga katılmış, bir süre borsa spekülasyonlarında Çan Kay-şek ile ortaklık etmiştir. 1925'te Sun Yat-sen'in ölümü üzerine anti-komünist kışkırtmalara girişmiş ve Çan Kay-şek'in 1927'de karşı-devrimci hükümet darbesi için ideolojik zemini hazırlamıştır. Karşı-devrimde, yıllarda Çan Kay-şek'in sadık uşaklığını yapmıştır. Çan Kay-şek rejiminin yıkılmasıyla umutsuzluğa düşerek 1949 Şubatında intihar etmiştir.

** 1923 yılında Sun Yat-sen, Çin Komünist Partisinin de yardımıyla Kuomintangi yeniden örgütlemeye, Komünist-Kuomintang işbirliğini gerçekleştirmeye, Komünist Partisi üyelerini Kuomintanga almaya karar vermişti. 1924 Ocağında, Kuomintangın Birinci Ulusal kurultayını Kanton'da topladı ve Üç Büyük İlkeyi ortaya koydu: Rusya ile ittifak, Komünist Partisi ile işbirliği ve köylülerle işçilere yardım. Mao Çe-tung, Li Ta-çao, Lin Po-çu ile Çu Çiyu-payi ve başka yoldaşlar bu kurultaya katılmışlar ve Kuomintangın devrimci bir yola sokulmasında büyük bir rol oynamışlardır. Bu yoldaşlardan bazıları, Kuomintangın Merkez Yürütme komitesine üye ve yedek üye seçilmişlerdir.

hayaldir.

Küçük burjuvazi — Mülk sahibi köylüler*, usta zanaatçılar, aydınların alt-tabakaları — öğrenciler, ilk ve ortaokul öğretmenleri, alt kademedeki devlet yönetmenleri, memurlar, küçük avukatlar ve küçük tüccarlar— hep bu kategoriye girerler. Hem büyüklüğü ve hem de sınıf niteliği bakımından, bu sınıf, dikkate alınmaya değerdir. Mülk sahibi köylüler ile usta zanaatçılar, her ikisi de, küçük-ölçekli üretimle uğraşırlar. Bu sınıfın çeşitli katları, aynı küçük-burjuva ekonomik statüsüne sahip olmakla birlikte, üç farklı kesime ayrılırlar. İlk kesimi, bir miktar artan parası ya da tahılı olanlardan, yani kol ya da kafa gücüyle her yıl yaşamaları için tükettiklerinden fazla kazananlardan oluşur. Böyleleri, zengin olmayı pek çok isterler ve Mareşal Şao'ya** sadakatle taparlar. Büyük servetler toplamayı hiç hayal etmemekle birlikte, durup dinlenmeden orta burjuvazi statüsüne tırmanmaya çalışırlar. Küçük parababalarının kazandıkları saygıyı gördükçe ağızlarının suyu akar. Bunlar çekingendirler, hükümet memurlarından, biraz da devrimden korkarlar. Ekonomik statü bakımından orta burjuvaziye olduça yakın oldukları için, onun propagandasına epeyce inanırlar, devrimden ise kuşulanırlar. Bu kesim, küçük-burjuvazi içinde azınlıktadır ve onun sağ kanadını oluşturur. İkinci kesim, esas olarak ekonomik bakımdan kendi kendilerine yeterli olanlardan oluşur. Bunlar, ilk kesimdekilerden oldukça farklıdır; onlar da zengin olmak isterler, ama mareşal Şao, buna izin vermez. Üstelik, son yıllarda, emperyalistlerin, savaş ağalarının, feodal ağalar ile büyük komprador burjuvazinin zulmü ve sömürüsü ile dünyanın artık eski dünya olmadığını anlamışlardır. Eskisi kadar çalışmakla yaşamalarına yetecek kadar kazanamayacaklarını hissederler. İki yakalarını bir araya getirmek için daha uzun süre çalışmak, erken kalkmak, işten geç çıkmak, çalışırken daha da dikkatli olmak zorundadırlar. Ağızlarını bozmaya başlarlar, yabancıları "yabancı şeytanlar", savaş ağalarını "eşkiya generaller", yerel despot-

* Mülk sahibi köylüler ile, Mao Çe-tung, orta köylüleri kastetmektedir.

** Mareşal Şao, Çin folklorunda servet tanrısı Şao Kung-ming'dir.

ları ve mütegalibeyi "insafsız zenginler" diye suçlarlar. Emperyalistlere ve savaş ağalarına karşı harekete gelince, bunun başarıya ulaşacağından kuşkuludurlar, (çünkü, yabancılar ve savaş ağaları öylesine güçlü görünmektedir ki), harekete katılmakta duraksarlar, yansız kalmayı yeğ tutarlar. Ama devrime de asla karşı çıkmazlar. Bu kesim çok kalabalıktır, aşağıyukarı küçük-burjuvazinin yarısını oluşturur. Üçüncü kesim, yaşam düzeyleri durmadan düşenlerden oluşmaktadır. Geçmişte gönenç içinde denilen ailelere mensup bu grubun çoğunun durumları yavaş yavaş bir değişmeye uğramakta ve servetleriyle geçinebilir durumdayken, gidgide daha azla yetinme durumuna düşmektedirler. Her yılın sonunda hesaplarını kapatırken gözleri dört açılmakta, "Gene mi açık verdik!" diye haykırmaktadırlar. Çünkü bu insanlar iyi günler görmüşlerdir, ve her geçen yıl tepe aşağı gitmekte, borçları artmakta, yaşamları gidgide sefilleşmekte, ve geleceği düşündükçe soğuk soğuk terlemektedirler. Geçmişle bugün arasındaki zıtlığı unutmadıkları için manevi bakımdan büyük acı çekerler. Bunlar, devrimci hareket için çok önemli olup, büyük bir kitle meydana getirirler ve küçük-burjuvazinin sol kanadını oluştururlar. Normal zamanlarda, küçük-burjuvazinin yukarda adı geçen üç kesiminin devrime karşı tutumları farklı olup, savaş sırasında, yani devrimin hızla yürüdüğü sıralarda ve zafer şafağı ufukta görününce, küçük-burjuvazinin yalnız sol kanadı değil, orta kesimi de, ve hatta sağ kanadı bile, proletarya ile küçük-burjuvazinin sol kanadının yarattığı büyük devrimci dalgayla sürüklenerek, çaresiz, devrime katılacaktır. 1925'teki 30 Mayıs hareketi* ve çeşitli yerlerdeki köylü hareketleri bu

* 30 Mayıs hareketi, 30 Mayıs 1925'te, Şanghay'da, İngiliz polisinin Çin halkına karşı giriştiği kırıma karşı yapılmış, ulus ölçüsünde anti-emperyalist bir harekettir. Mayıs ayı başlarında, Çingtao ve Şanghay'da, Japonların işlettiği dokuma fabrikalarında büyük grevler çıkmış, Japon emperyalistleri ile onların sadık uşakları olan Kuzeyli savaş ağaları, bu grevleri bastırma işine girişmişlerdi. 15 Mayıs'ta, Japon dokuma fabrikatörleri, Şanghay'da işçi Ku Çen-hung'u vurup öldürdüler ve bir düzine işçiyi yaraladılar. 28 Mayıs'ta, Çingtao'da sekiz işçi, gerici hükümet tarafından katledilmişti. 30 Mayıs'ta, Şanghay'da, ikibin öğrenci, yabancılara verilen kapitülasyonlara karşı bir gösteri düzenlediler ve İngiliz polis karargâhının önüne halktan onbin kişiyi toplamayı başardılar. "Kahrolsun emperyalizm", "Çin

yargının doğru olduğunu göstermiştir.

Yarı-proletarya — Burada yarı-proleter denilenler beş kategoriden oluşmaktadır: 1. *Yarı-mülksahibi köylülerin** büyük bir çoğunluğu, 2. *Yoksul köylüler*, 3. *Zanaatçılar*, 4. *Tezgâhtarlar*** ve 5. *Gezici esnaf*. Ortakçı köylülerin büyük çoğunluğu, yoksul köylülerle birlikte, köylük yerlerdeki kitlelerin çok büyük bir kesimini oluştururlar. Köylülük sorunu, aslında bunların sorunudur. Yarı-mülksahibi köylüler, zanaatçılar, yoksul köylüler, mülk sahibi köylülere ve usta zanaatçılara oranla daha küçük ölçüde olmakla birlikte, üretimle uğraşırlar. *Yarı-mülksahibi köylülerin* büyük çoğunluğu ile *yoksul köylüler* yarı-proletaryaya girmekle birlikte, ekonomik durumlarına göre, üst, orta ve aşağı bölümlere ayrılabilirler. Yarı-mülksahibi köylülerin yaşamı, mülk sahibi köylülerinkinden daha kötüdür, çünkü her yıl, aşağıyukarı gereksinimleri olan yiyeceğin yarısı eksiktir, ve bu açığı kapatmak için başkalarından toprak kiralamak zorundadırlar ve emek-güçlerinin bir kısmını ya satarlar ya da küçük ticaretle uğraşırlar. İlkyaz ile yaz arasında ekinler başaklanmadan önce ve stoklar tükendiği zaman, aşırı faizlerle ödünç para alırlar ve yüksek fiyatla hububat satın alırlar. Durumları, başkalarının yardımına gereksinimleri olmayan mülk sahibi köylülere oranla daha güç olmakla birlikte, yoksul köylülerinkinden daha iyidir. Çünkü yoksul köylülerin toprağı yoktur ve bir yıllık çalışmalarına karşılık, ürünün ya yarısını, ya da daha azını alırlar. Buna karşılık, yarı-mülksahibi köylüler, başkalarından kiraladıkları topraklardan elde ettikleri ürünün yalnız yarısını ya da daha azını aldıkları halde, kendi topraklarından elde ettikleri ürünün hep-

halkı birleşiniz" gibi sloganlarla gösterilerde bulundular. İngiliz polisi, topluluğa ateş açtı ve birçok öğrenciyi öldürdü ve yaraladı. Bu 30 Mayıs kırımını üzerine, bütün ülkede, gösteriler ve grevler oldu ve geniş bir anti-emperyalist hareket başladı.

* Yarı-mülksahibi köylülerin büyük çoğunluğu sözüyle, Mao Çe-tung, kısmen kendi toprakları, kısmen de başkalarından kiraladıkları topraklar üzerinde çalışan yoksullaşmış köylüleri kastetmektedir.

** Tezgâhtarlar, eski Çin'de kendi aralarında çeşitli tabakalara ayrılmaktaydı. Mao Çe-tung, burada, bu tabakaların en büyüğünden sözetmektedir. Daha alt tabakadan olup da proleter yaşamı sürdüren tezgâhtarlar da vardır

si kendilerine kahr. Bu yüzden yarı-mülksahibi köylüler, mülk sahiplerinden daha çok ve yoksul köylülerden daha az devrimcidir. *Yoksul köylüler*, toprak ağalarının sömürdüğü kiracı köylülerdir. Ekonomik durumlara göre, bunlar, yeniden iki kategoriye ayrılabilir. *Yoksul köylülerin bir kesimi* aşağıyukarı yeterli tarım araç ve gereçlerine ve bir miktar paraya da sahiptir. Bunlar bir yıllık zorlu çalışmalarının karşılığında ürünün yarısını alırlar ve açığı kapatmak için yan ürünler yetiştirirler, balık tutarlar, tavuk ve domuz beslerler ya da emek-güçlerinin bir kısmını satarlar. Böylece yaşamlarını kazanmaya çalışarak, gereksinme ve güçlükler içinde bir yılı geçirmeyi umarlar. Bu yüzden yaşamları yarı-mülksahibi köylülerden daha çetin olmakla birlikte, yoksul köylülerden iyidir. Yarı-mülksahibi köylülerden daha çok, ama yoksul köylülerin öbür kesiminden daha az devrimcidir. *Yoksul köylülerin öteki kesimine gelince*, bunların ne yeterli tarım araçları vardır, ne de paraları. Gübre kullanmadıkları için topraklarından az ürün kaldırır ve toprak kirası verdikten sonra geriye kalan ürünleri kendilerine yetmez, her yıl emek-güçlerinin daha büyük bir kısmını satmak zorunda kalırlar. Güç zamanlarında akraba ve dostlarına avuç açarlar, üç-beş günü atlatabilmek için birkaç kilo hububat ödünç alırlar ve bu borçlar öküzün sırtına vurulan yük gibi yığılır. Bunlar köylülerin en çok ezilen tabakasıdır ve devrimci propagandaya en yatkın olanlarıdır. *Küçük-zanaatçılara* yarı-proletarya deniyor, çünkü bunlar her ne kadar bazı basit üretim araçlarına ve ayrıca kendi işlerine sahiplerse de, çoğunlukla emek-güçlerinin büyük bir kısmını satmak zorunda kalmakta, ekonomik durumları açısından yoksul köylülere benzemektedirler. Ağır geçim sıkıntıları ve kazançları ile harcamaları arasındaki büyük açık yüzünden, bunlar, aynı zamanda yoksul köylüler gibi sürekli bir sefalet altında ezilmektedirler ve işsizlik korkusu içindedirler. *Tezgâhtarlar*, dükkan ve mağazalarda istihdam edilirler. Geçimlerini düşük ücretleri ile karşılamaya çalışırlar; fiyatlar her yıl arttığı halde, ücretleri birkaç yılda bir artar. Bunlarla içten bir konuşma fırsatı çıkarsa, hepsi de bitip tükenmeyen dertlerini dökerler. Bunlar statü bakımından yoksul köylülerden ve

küçük zanaatçılardan farksızdır ve devrimci propagandaya yatkındırlar. Mallarını bir sepette ya da sırtta taşıyan ya da sokaklarda işportacılık eden *gezici esnafın* sermayesi pek küçük ve kazançları pek azdır. Kazançları, üstlerine başlarına ve boğazlarına yetmez. Statüleri yoksul köylülerden pek farklı değildir ve yoksul köylüler gibi, onlar da mevcut durumun değişmesi için bir devrime gereksinme duyarlar.

Proletarya — Çin'de modern sanayi proletaryası aşağı yukarı iki milyondur. Çin ekonomik bakımdan geri olduğu için, modern proletarya kalabalık değildir. Bu iki milyon sanayi işçisinin çoğunluğu beş sanayi kolunda çalışır: demiryolları, madenler, deniz ulaşımı, dokuma ve gemi yapımı. Bunların büyük bir kısmı, yabancı sermayenin kurduğu işletmelerin kölesidir. Sanayi proletaryası, sayıca az olmakla birlikte, Çin'in yeni üretici güçlerinin temsilcisi, modern Çin'de en ilerici sınıftır ve devrimci hareketin öncü gücüdür. Gemi adamlarının grevi*, demiryolları grevi**, Kaylan ve Çiatso kömür ocakları grevleri***, Şamin grevi**** ve 30 Mayıs ha-

* 1922 yılı başında Hong Kong'daki gemi adamları ile Yangçe nehrindeki buharlı gemilerin mürettebatı greve gittiler. Gemi adamları sekiz hafta inatla dayandılar. Çok kan dökülen acı bir savaşımdan sonra, Hong Kong'daki İngiliz emperyalist makamları, ücretleri yükseltmek, gemi adamları sendikasının kurulmasını yasaklayan kararını geri almak, tutuklanan grevcileri serbest bırakmak, ölenlerin ailelerine tazminat ödemek zorunda kaldılar. Bundan hemen sonra Sarı Nehir buharlı gemileri mürettebatı bir greve başladı, ve iki hafta sürdürülen grev başarıyla sonuçlandı.

** Çin Komünist Partisi, 1921'de, demiryolu işçilerini örgütlemeye başladı. 1922-23 grevleri bütün ana hatlarda partinin önderliğiyle yapıldı. En ünlü grev 4 Şubat 1923'te başlayan Pekin-Hankov demiryolundaki büyük grevdı. Bu grev, bütün hatların genel bir sendika kurma hakkının kazanılması için yapılmıştır. Emperyalistlerin desteklediği Kuzeyli savaş ağaları Vu Pei-fu ile Şiao Yao-nau, 7 Şubatta, grevcilere karşı kırıma girişti. Bu olay, 7 Şubat kırımı diye bilinir.

*** Kaylan kömür ocakları o tarihlerde ellibinden fazla işçi çalıştıran Hopei eyaletinin büyük Kaiping ve Luançov kömür havzalarına verilen adıdır. 1900 yıllarında Yi Ho Tuan hareketi sırasında emperyalist İngilizler, Kaiping ocaklarını ele geçirdiler ve bunun üzerine Çinliler, daha sonra Kaylan maden yönetimiyle birleşen Luançov Kömür Madenleri şirketini kurdu. Böylece her iki kömür havzası da İngiliz emperyalizminin denetimi altına girmiş oldu. Kaylan grevi, 1922 Ekiminde patlak verdi. Honan eyaletindeki Çiatso kömür ocakları da Çin'de çok ünlüdür. Çiatso grevi, 1 Temmuzdan 9 Ağustos 1925 tarihine kadar sürmüştür.

**** Kanton kentinin Şamin bölgesi, İngiliz emperyalizmine kiralanan-

reketinden sonra Şanghai ve Hong Kong'daki genel grevler* gibi son dört yıldaki grev hareketlerinde gösterdiği güce bakılacak olursa, sanayi proletaryasının Çin devrimindeki önemli yerini hemen anlarız. Sanayi işçilerinin bu yeri almasının ilk nedeni, bunların birarada bulunuşlarıdır. Halkın hiçbir kesimi bu ölçüde yoğun değildir. İkinci neden, düşük ekonomik durumlarıdır. Bütün üretim araçlarından yoksundurlar, kollarından başka şeyleri yoktur, zengin olma umutlarını çoktan yitirmişlerdir ve emperyalistler, savaş ağaları ve burjuvazi tarafından acımasızca ezildikleri için iyi birer savaşçıdır. Kentlerde çalışan hamalların gücü de dikkate değer. Bunlar çoğu zaman yükleme-boşaltma işlerinde çalışanlar, çekçek arabalarını çekenler, taşıyıcılar ve çöpçülerdir. Kollarından başka şeyleri olmadığı için, ekonomik statü bakımından sanayi işçilerine benzerler, ama daha az yoksundurlar ve üretimde daha az önemli rol oynarlar. Çin'de şimdilik çok az modern kapitalist tarım vardır. Kır proletaryası denilenler yıllık, aylık ya da günlük olarak tutulan tarım işçilerinden oluşur. Ne toprakları, ne tarım araçları, ne de sermayeleri vardır; ancak emek-güçlerini satarak geçinebilirler. Öteki işçiler arasında en geç saatlere kadar ve en düşük ücretle, en kötü koşullarda, en küçük iş güvenlikleri olmaksızın çalışırlar. Bunlar, köylerde en fazla ezilenlerdir ve köylü hareketinde yoksul köylülerle eş önemde bir yer tutarlar.

Bütün bunlardan başka, oldukça çok sayıda *lumpen-proletarya*, yani toprağını yitirmiş köylüler, iş bulma olanaklarını yitirmiş zanaatçılar vardır. En kararsız durumda olanlar bunlardır. Çeşitli yerlerde, aslında siyasal ve ekonomik savaşında karşılıklı yardım kurumları olan gizli dernekler kurmuşlardır. Örneğin, Fukien'de Üçlüler Derneği, Hunan,

miştı. 1924 Temmuzunda, İngiliz emperyalistleri, bir polis emri yayınlayarak, bu bölgeye girip çıkarken bütün Çinlilerin fotoğrafı bir belge göstermesini zorunlu saydı. Ama yabancılar bölgeye rahatça girip çıkıyordu. Şamin'de çalışan işçiler, bu zorbalığı protesto için, 15 Temmuzda, greve gittiler ve İngiliz emperyalistleri bu kararlarını iptal etmek zorunda kaldı.

* Genel grev, 1 Haziran 1925'te Şanghai'da, 19 Haziranda Hong Kong'da başladı. İlkine 200.000, ikincisine 250.000 işçi katıldı. Bütün ülke halkının yardımıyla Hong Kong grevinde onaltı ay dayandılar ve dünya işçi hareketi tarihindeki en uzun grevi yapmış oldular.

Hupei, Kueçhov ve Beevan'da Kardeşler Derneği, Anhvey, Honan ve Şantung'da Büyük Kılıç Derneği, Şanghai ve başka yerlerde Yeşil Kurdele Derneği* gibi. Bu insanları gereği gibi yönetmek Çin'in güç sorunlarından biridir. Kahramanca savaşılmaya yetenekli olmakla birlikte, kırıp-dökmeye de hazır olan bu kimseler gerektiği biçimde yönetilirse, devrimci bir güç olabilirler.

Ozetleyecek olursak, emperyalizm ile ittifak halinde olan bütün savaş ağaları, bürokratlar, komprador sınıfı, büyük toprak ağaları ve bunlara bağlı gerici aydın kesimin bizim düşmanlarımız olduğu görülebilir. Devrimimizin kılavuz gücü, sanayi proletaryasıdır. En yakın dostlarımız, tüm yarı-proletarya ile küçük-burjuvazidir. Sallantıdaki orta burjuvazinin sağ kanadı düşmanımız, sol kanadı dostumuz olabilir, ama bunlara karşı her zaman dikkatli olmalı ve saflarımızda karışıklık çıkarmalarına izin vermemeliyiz.

* Üçlüler, Kardeşler, Büyük Kılıç, Akılcı Yaşam ve Yeşil Kurdele dernekleri halk arasında ilkel gizli örgütlerdi. Üyeleri çoğunlukla iflas etmiş köylülerden, işsiz zanaatçılardan ve öbür *lumpen-proleterlerden* meydana gelmekteydi. Feodal Çin'de bu unsurlar ataerkil örgütler kurmak üzere değişik adlar altında ve çoğu zaman bir din ya da boşınan çevresinde toplanıyorlardı ve bazıları silahlıydı. Bu örgütler yoluyla lumpen-proleterler toplumsal ve ekonomik bakımdan birbirlerine yardım etmek istiyorlar, bazan da kendilerini ezen bürokratlar ve toprak ağalarına karşı savaşım veriyorlardı. Bu ilkel örgütler hiç kuşkusuz köylülere ve zanaatçılara bir çıkış yolu gösteremezlerdi. Ayrıca bunlar kolayca toprak ağaları ve yerel despotların ellerine düşebilirlerdi. Bu nedenle ve körü-körüne tahripçi oldukları için, bunlardan bazıları gerici güçler halini almışlardır. 1927 yılında Çan Kayşek, karşı-devrimci hükümet darbesinde, emekçi halkın bütünlüğünü parçalamakta ve devrimi yıkmakta bu örgütlerden yararlanmıştı. Modern sanayi proletaryası yükseldikçe ve güçlendikçe, köylüler işçi sınıfının önderliğinde tamamen yeni bir tür örgütlenmeye gitmişler, bu ilkel ve geri dernekler varlık nedenlerini yitirmişlerdir.

İDEALİST TARİH ANLAYIŞININ İFLASI

16 EYLÜL 1949

ÇİNLİLER, Amerikan burjuvazisinin sözcüsü Acheson'a, yalnızca Amerikalılar hesabına Çin halkını katletmek için Çan Kay-şek haydutlarına Amerika Birleşik Devletleri'nin para ve silah yardımı yaptıklarını açıkça itiraf ettiği için değil, Çin ilericilerine geri kafalıları inandırmak için kanıtlar verdiği için de, teşekkür etmelidir. İşte görüyorsunuz, milyonlarca Çinlinin yaşamına malolan son yılların en büyük ve kanlı savaşını Amerikan emperyalistlerinin planladığını ve örgütlediğini Acheson'un kendisi itiraf etmedi mi? diyebiliriz rahatça. Biz Çinliler, Acheson'a, yalnız Çin'deki sözde "demokratik bireycileri" Amerika'nın silah altına alacağını, bir Amerikan beşinci kolunu örgütleyeceğini ve Çin Halk hükümetini devireceğini açıkça ilan ettiği için değil, başta liberalizm tutkunları olmak üzere, birbirlerini Amerikalılara karşı boş bulunmamak ve Amerikan emperyalizminin elaltından yürüttüğü entrikalara karşı dikkatli olması konusun-

da bütün Çin halkını zamanında uyardığı için bir kez daha teşekkür etmeliyiz. Çin halkı, bir de Bay Acheson'a, modern Çin tarihi üzerine saçmasapan öyküler uydurduğu için bir teşekkür daha boçludur. Acheson'un tarih anlayışı, Çin aydınlarının bir kesiminin de paylaştığı burjuva idealist tarih görüşüdür. Böyle olunca, Acheson'un iddialarını çürütmekle, bir kısım Çinlinin de ufkunu genişletmiş oluruz. Anlayışlarının tamamı ya da bir kısmı Acheson'ununki ile aynı olanlar da düşünülürse, bu yararın daha da büyük olacağı kabul edilebilir.

Acheson'un modern Çin tarihi üzerine uydurmaları nelerdir? İlk Çin'deki devrimlerin oluşumunu, Çin'deki ekonomik ve ideolojik koşullar yönünden açıklamaya çalışıyor. Burada bir yığın efsane anlatıyor ve diyor ki:

"Çin nüfusu 18. ve 19. yüzyıllarda iki katına çıkmış ve toprak üzerinde dayanılmaz bir yoğunlaşma olmuştur. Her Çin hükümetinin çözmek zorunda olduğu ilk sorun, bu nüfusun beslenmesidir. Bugüne değin bunu hiçbiri başaramamıştır. Kuomintang, bir yığın toprak reformu yasası çıkartarak bunu çözümlemeye çalışmıştır. Bu yasaların bazıları başarısızlığa uğramış, bazıları unutulup gitmiştir. Bugün de Ulusal hükümetin içinde bulunduğu çıkmaz, Çin halkına yeterli besin bulamamasından ileri gelmektedir. Çin komünistlerinin yürüttüğü propagandanın büyük bir kısmı, bu toprak sorununu çöme vaadinden ibarettir."

Usavurma gücü zayıf olan bazı Çinlilere, bu sözler doğru gelebilir. Çok boğaz, az besin ve ardından devrim! Kuomintang bu sorunu çözemediğine göre, hükümetimizin de çözümlayebileceği kuşkulu. "Bugüne kadar bunu hiçbiri başaramamıştır."

Acaba devrimler fazla nüfus nedeniyle mi olur? Çin'de de, başka yerlerde de eski yeni birçok devrimler olmuştur. Bunların hepsi de fazla nüfus yüzünden mi olmuştur? Geçmiş birkaç bin yıl içindeki sayısız Çin devrimlerinin hepsinin nedeni de, yoksa, fazla nüfus mu? 174 yıl önce Amerikalılar, İngilizlere karşı fazla nüfus nedeniyle mi ayaklanmışlardı? Acheson'un tarih bilgisi sıfır. Amerikan Bağımsızlık Bildirisini bile okumamış. Washington, Jefferson ve arka-

daşları, İngilizlere karşı devrimi, İngilizler Amerikalıları eziyor ve sömürüyor diye yaptılar; yoksa Amerika'daki fazla nüfus yüzünden değil. Çin halkının bir feodal hanedanı devirdiği her sefer, bu, feodal hanedanın halkı ezmesi ve sömürmesi yüzünden olmuştur, fazla nüfus yüzünden değil. Ruslar, Şubat ve Ekim devrimlerini, çar ve Rus burjuvazisinin baskısı ve sömürüsü nedeniyle yaptılar, fazla nüfus nedeniyle değil. Çünkü, bugün bile, halkla kıyaslanınca bol arazi vardır. Acheson'un yargısına göre toprağı bol, nüfusu kıt Moğolistan'da bir devrim düşünülemez bile, ama gelin görün ki bir zaman önce oldu.*

Acheson'a göre, Çin bir çıkmazda, 475 milyonluk nüfus "dayanılmaz bir basınç" oluşturuyor ve devrim olsa da olmasa da, durum umutsuzdur. Anlaşılan Acheson buna pek bel bağlıyor. O, bu umudunu gizlese de, bazı Amerikalı gazeteciler arasına açıklıyorlar. Çin hükümeti ekonomik sorunlarını çözemeyecek, Çin hep karışıklık içinde kalacak, tek çıkar yol Amerikan ununa, buğdayına avuç açmak, yani Amerikan sömürgesi olmak!

1911 devrimi niçin başarıya ulaşamadı ve halkı doyurma sorununu çözümleyemedi? Bu devrim, yalnız Çing hanedanını devirdi; emperyalist ve feodal baskı ve sömürü, olduğu yerde kaldı da ondan.

Niçin 1925-27 Kuzey harekatı başarıya ulaşmadı ve halkı doyurma sorununu çözümleyemedi? Çan Kay-şek devrime ihanet etti, emperyalizme teslim oldu ve Çinlileri sömüren ve ezen karşı-devrimin elebaşılığına geçti de ondan.

"Bugüne kadar bunu hiçbirinin başaramadığı" doğru mu? Toprak sorununun çözümlendiği kuzey-batı, kuzey, kuzey-doğu ve doğu Çin'in özgürlüğe eskiden kavuşan bölgelerinde, Acheson'un dediği gibi, "halkın doyurulması" sorunu hâlâ var mı? Amerika, Çin'de epeyce casus ya da sözde gözlemci bulundurur. Bu casuslar, bu gerçeği niçin ortaya çıkartmamışlar? Şanghay gibi yerlerde, işsizlik sorunu ya da

* Moğolistan halkı, Moğolistan Halk Devrim Partisinin öncülüğünde, 1922-24 yılları arasındaki özgürlük savaşımında, her ikisi de Japon emperyalizmi tarafından desteklenen Rus muhafız haydut alayları ile Kuzeyli Çin savaş ağalarının silahlı güçlerini ülkelerinden sürüp çıkarmış, feodal yönetimi devirerek Moğolistan Halk Cumhuriyetini kurmuştur.

beslenme sorunu, yalnız ve yalnız emperyalizmin, feodalizmin, bürokratik kapitalizmin ve gerici Kuomintang hükümetinin acımasız ve zalim baskısı, sömürüsü yüzünden ortaya çıkmıştır. Halk hükümeti yönetimi altında, bu işsizlik ve beslenme sorunu, kuzeyde, kuzey-doğuda ve ülkenin başka yerlerinde olduğu gibi, birkaç yıl içinde çözümlenecektir.

Çin'in kalabalık bir nüfusu olması, çok iyi bir şey. Nüfusu birkaç kat daha artsa bile Çin, bir çözüm yolu bulmaya, üretim işini çözümlemeye tamamen güç yetirebilir. Malthus gibi batı burjuva iktisatçıların, besinin artan nüfus ile aynı oranda artmayacağı üzerine olan saçma iddiaları, marksistler tarafından, teori olarak uzun süre önce yalnız çürütülmekle kalmamış, devrimden sonra Sovyetler Birliği'ndeki ve Çin'in kurtarılmış bölgelerindeki gerçeklerle tamamen yıkılmıştır. Devrim, artı-üretim gerçeğine dayanılarak, halkın beslenmesi sorununun çözümlenebileceğini iyi bilen Parti Merkez komitesi, ülkedeki parti kuruluşları ile Halk Kurtuluş Ordusuna yararlı olabileceklerini gösterdikleri ve müzmin gerici ya da tanınmış haydutlar olmazlarsa, bütün eski Kuomintang personelinin alıkoyma ve bunlardan yararlanma emrini vermiştir. Durumun çok güç olduğu yerlerde, yiyecek ve evler ortaklaşa kullanılacaktır. İşlerinden atılanlar ve geçim kaynağı olmayanlar işe alınacak, ve geçimleri sağlanacaktır. Aynı ilkeye uygun olarak, ayaklanan, bizim yanımıza geçen ya da tutsak alınan bütün Kuomintang askerlerinin geçimi sağlanacaktır. Büyük fesatlar dışında, bütün gericilere, pişmanlıklarını gösterirlerse, yaşamlarını kazanma fırsatı verilecektir.

Dünyadaki şeyler içinde en değerlisi, halktır. Halk, partinin liderliği altında olduğu sürece, her çeşit mucizeyi gösterebilir. Acheson'un karşı-devrimci teorisini çürütmüş insanlarız. Devrimin her şeyi değiştireceğine inanıyoruz. Çok geçmeden, yaşam kaynayan, kültür fıskıran, çok nüfuslu ve büyük üretim servetleri olan yeni Çin yükselecektir. Bütün kötümser görüşler dayanaksızdır. Çin devriminin oluşuna ikinci neden olarak Acheson, "batının etkisini" gösteriyor. Acheson diyor ki:

"Üçbin yıldan fazla bir süre, Çin, dış etkilere pek de açık

olmayan kendi yüksek kültür ve uygarlığını geliştirmiştir. Askerî istilalara uğradığı zaman bile, Çinliler, eninde-sonunda istilacıları kendi içlerinde eritmeyi becermişlerdir. Bu yüzden, kendilerini, dünyanın merkezi ve uygarlık âleminin en yüksek ürünleri olarak görmelerini doğal karşılamak gerekir. Sonra 19. yüzyılın ortasında, o zamana kadar Çin'in içine kapanıklığının aşılmaz duvarı, batı tarafından yıkılmıştır. Dışardan gelen bu insanlar, hareketlerinde saldırganlığı, batının eşsiz teknik gelişmesini ve o güne kadar Çin'e dışardan gelenlerde görülmeyen yüksek bir kültürü de getirmişlerdir. Kısmen bu nitelikler, kısmen de Mançu yönetiminin çürüklüğü yüzünden, batılılar, Çinlilerin içinde erimemişler, bunun yerine, kaynaşma ve huzursuzluklara yolaçan yeni fikirleri onlara aşılamlışlardır."

Usavurma gücü zayıf olan Çinlilere, bu sözler de, doğru gibi gelebilir. Batıdan yayılan yeni fikirler, devrime yolaçarmış...

Devrim kimlere karşı yapılmış? "Mançu yönetiminin çürüklüğü" nedeniyle zayıf noktaya saldırılmış! Devrim, Çing hanedanına karşı yapılmış! Acheson'un burada söyledikleri doğru değil. 1911 devrimi emperyalizme karşı yapılmıştı. Çin halkının Çing rejimine karşı ayaklanmasının nedeni, bu rejimin emperyalistlerin uşağı olması yüzündendir. İngiltere'nin afyon saldırısına karşı savaş, İngiliz-Fransız müttefik kuvvetlerinin saldırısına karşı savaş, emperyalist uşağı Çing rejimine karşı savaş, Fransız saldırısına karşı savaş, Japon saldırısına karşı savaş, sekiz büyük devletin müttefik kuvvetlerinin saldırısına karşı savaş... bunların hepsi başarısızlıkla son buldu. Gene de 1911 devrimi, emperyalizmin uşağı Çing hanedanına karşı patlak vermiştir. Bu, 1911 yılına kadar son çağ Çin tarihidir. Peki Acheson'un söylediği "batının etkisi" nerede? Marx ve Engels'in 1848 Manifestosunda dediği gibi* bu, batı burjuvazisinin, yıldırma yoluyla,

* *Manifesto*'nun I. Bölümü "Burjuvalar ve Proleterler"de, burjuvalar, "Bütün ulusları, yoketme tehdidiyle, burjuva üretim biçimini benimsemeye zorluyor; onları uygarlık dediği şeyi benimsemeye, yani bizzat burjuva olmaya zorluyor. Tek sözcükle, kendi hayalindeki benzer bir dünya yaratıyor." sözlerine bakınız. (Bkz: Marx-Engels, *Komünist Manifesto ve Komünizmin İlkeleri*, Sol Yayınları, Ankara 1991, s. 115.)

dünyaya, kendi tasarılarına uygun bir biçim verme çabasıdır. Kompradorlara ve batı hayranlarına gereksinme duyulan bu etkilenme ya da biçim verme sürecinde, batı burjuvazisi, Çin gibi ülkelerin okullar açmalarına, dış ülkelere öğrenciler göndermelerine ve böylelikle "yeni fikirlerin Çin'e girmesine" yolaçtılar. Bu yüzden, Çin gibi ülkelerde ulusal burjuvazi ve proletarya doğdu. Aynı zamanda da köylüler iflasa sürüklenerek, muazzam bir yarı-proletarya meydana getirildi. Böylece, batı burjuvazisi doğuda iki kısım halk yarattı: emperyalizme uşaklık eden küçük bir grup ile, işçiler ve köylülerden, kent küçük-burjuvazisinden ve bu sınıflardan gelen aydınlardan oluşan, emperyalizme karşı çıkan bir çoğunluk. Emperyalizmin yarattığı bu çoğunluk grubundakilerin hepsi, emperyalizmin mezar kazıcılarıdır ve devrimi bunlar yaratmaktadır. Batıdan gelen sözde fikir akımları "kaynaşma ve huzursuzluklara" yolaçmamış, o emperyalist saldırılar, direnmeyi tahrik etmiştir.

Bu direnme hareketi sırasında uzun bir süre, yani 1840 Afyon savaşından 4 Mayıs 1919 hareketinin öngününe kadar, yetmiş yıldan fazla bir süre, Çinlilerin, kendilerini emperyalistlere karşı savunacak bir ideolojik silahı olmamıştır. Eski yıllanmış feodalizmin ideolojik silahları yenilmiş ve iflas ettiği ilan edilmiştir. Başka seçme hakları olmayan Çin halkı, emperyalizmin anayurdu batı burjuvazisinin devrimci dönemlerinin merkezlerinden ödünç alınan evrim teorisi, burjuva cumhuriyetinin doğal haklar teorisi gibi ideolojik silahlar ve siyasal formüllerle kendisini donatmak zorunda kalmıştır. Dış güçlere karşı koyabilmek ve bir cumhuriyet kurabilmek inancıyla Çin halkı, siyasal partiler kurmuş, devrimler yapmıştır. Ne var ki, bütün bu ideolojik silahların, tıpkı feodalizmin kiler gibi, çok çürük olduğu görülmüş, hepsi birer birer geri çekilmiş ve iflası ilan edilmiştir.

Emperyalist bir hükümetin sözcüsü olan Acheson, haliyle, emperyalizme karşı tek sözcük söylemek istemiyor. Emperyalist saldırıyı şöyle anlatıyor: "Bu dışardan gelenler, beraberlerinde saldırganlığı getirdiler..." "Salıdırganlık" ne güzel bir ad değil mi? Bu "salıdırganlık" öğrenen Çinliler, ne İngiltere'ye, ne de Amerika'ya salıdırdılar; yalnızca Çin'de

"kaynaşma ve huzursuzluk" yarattılar. Yani emperyalistlerle uşaklarına karşı başkaldırdılar. Ne yazık ki, bir kez bile başarıya ulaşamadılar. Her seferinde "saldırganlığın" yaratıcısı emperyalistlerce yenilgiye uğratıldılar. Bu nedenle Çinliler, yeni bir şeyler öğrenmek için, çevrelerine baktılar ve işin garipliğine bakın ki, işe yarar bir şey de buluverdiler.

Çin halkının benimsediği bu bilimsel ve devrimci yeni kültür, daha ilk savaşta, emperyalist uşağı Kuzeyli savaş ağalarını yenilgiye uğrattı. İkincide, emperyalizmin başka bir uşağı Çan Kay-şek'in, Çin Ordusunun 15.000 kilometrelik Uzun Yürüyüşünü* durdurma girişimini yenilgiye uğrattı. Üçüncüde, Japon emperyalizmi ile onun uşağı Yang Çing-vei'yi yendi. Dördüncüde, Amerika ile diğer bütün emperyalist güçlerin ve bunların içerdeki uşakları Çan Kay-şek ile, öteki bütün gericilerin egemenliğine son verdi.

Çin'de ortaya atılmasından beri marksizm-leninizmin bu kadar büyük rol oynamasının nedeni, Çin'deki toplumsal koşulların bunu gerektirmesi, Çin halk devriminin fiilî uygulaması ile ilgili olması ve Çin halkının kavrayışıdır. Bütün ideolojiler, nesnel gerçeklerle arasında bağ kurulmazsa, mevcut nesnel gerçekleri karşılamazsa ve halk tarafından kavranmazsa, etkisiz kalır. Biz, tarihsel idealizme karşı olan tarihsel materyalistleriz.

Gariptir ki, "Sovyet doktrini ile uygulamasının, başta ekonomi ve parti örgütlenmesi olmak üzere, Dr. Sun Yat-sen'in düşünce ve ilkeleri üzerinde büyük etkileri olmuştur" Acheson ile benzerlerinin o kadar övündükleri batı "yüksek kültürünün" Dr. Sun Yat-sen üzerindeki etkisi nelerdir? Acheson bunu söylemiyor. Yaşamının büyük bir kısmını batı burjuva kültürü içinde, ulusunu kurtarabilecek bir gerçek aramakla geçiren Dr. Sun'un, sonunda, hayal kırıklığına uğ-

* 1934 Ekiminde Çinli İşçiler ve Köylüler Kızıl Ordusunun, Birinci, Üçüncü ve Beşinci taburları (yani Merkezî Kızıl Ordu diye de bilinen, Kızıl Ordunun Birinci Cephe Ordusu) büyük bir stratejik harekate başladı. Onbir il geçip, karlı dağları ve bozkırları aşarak büyük güçlülere katlandı, düşmanın çeşitli çevirmelerine, takiplerine ve önlemlerine karşın, 1.250 kilometrelik bir yürüyüşle, sonunda, 1935 Ekiminde, Kuzey Şansi bölgesindeki devrimci üsse başarıyla ulaştı. (Uzun Yürüyüş konusunda geniş bilgi için bkz: Edgar Snow, *Mao Çe-tung, (Bir Devrimcinin Otobiyografisi)*, Sol Yayınları, Ankara 1967, s. 99-111).

rayarak "Rusya'dan bir şeyler öğrenmeye" dönmesi bir rasan mıdır? Tabii değildir. Dr. Sun ile onun temsil ettiği çileli Çin halkı, "batının etkisiyle" şaşkına dönmüşler ve emperyalistler ile uşaklarına karşı ölüm-kalım savaşına girebilmek için, çıkar yol olarak "Rusya ile ittifakı" bulmuşlar. Acheson'un burada, Sovyet halkının emperyalist saldırganlar olduğunu, Sun Yat-sen'in saldırganlardan bir şeyler öğrendiğini söylemeye dili varmıyor. Niçin, Sun Yat-sen dışında, bütün Çin halkı toplumsal devrim teorisini ve bilimsel dünya görüşünü öğrendikleri, bunları Çin'in belirli özellikleri ile birleştirdikleri, Çin Halk Kurtuluş savaşını başlattıkları ve bir demokratik halk yönetimi kurdukları için, "Sovyetlerin egemenliği altında", "Kominternin beşinci kolu" ve "Kızıl emperyalizmin uşakları" diye tanıtılmak isteniyor? Böylesine üstün mantık, dünyanın neresinde görülmüştür?

Bilimsel sosyalizmi öğreneli beri, Çin halkı, uyuşukluktan kurtulmuş, inisiyatifi ele almıştır. Çinlilerin ve Çin kültürünün küçümsediği modern dünya tarihi dönemi, o anda sona ermiştir. Büyük ve muazzam Çin Halk Kurtuluş savaşı ve büyük halk devrimi, Çin halkının derin kültürünü gençleştirmiştir ve gençleştirmektedir. Manevi bakımdan bu kültür, halen, kapitalist dünyadaki herhangi bir kültürün üzerindedir. Örneğin Amerika Dışişleri bakanı Acheson ile benzerlerini alın!! Bunların yeni Çin ile yeni dünya anlayışları düzeyi, Çin Halk Kurtuluş Ordusundaki bir erinkinden daha aşağıdır.

Bu noktaya kadar sıkıcı bir konu üzerinde ders veren bir burjuva profesörü gibi, sanki, Çin'deki olayların nedenlerini ve etkilerini araştırır gibi davranıyor. Çin'de devrim, önce fazla nüfus, sonra da batı fikirlerinin uyarmasıyla olmuştur. Gördüğümüz gibi, Acheson, nedensellik teorisinin yandaşı gibi davranıyor. Ne var ki, daha ilerde, bu tekdüze ve derme-çatma nedensellik teorisi de kayıplara karışıyor ve insan, bir yığın açıklanmamış olay arasında sıkışıp kalıyor. Nasıldır bilinmez, birbirinden kuşkulanan ve nefret eden Çinliler, aralarında iktidar ve para için dövüşüp duruyorlar! Çarpışan iki partinin, Kuomintang ile Komünist Partisinin bağıntılı manevi güçlerinde anlaşılmaz bir değişme oluyor,

partilerden birinin morali sıfırın altına düşerken, ötekinkini termometreyi çatlatarak kadar yükseliyor! Niçin! Kimsenin bildiği yok.

İşte, Dean Acheson'un temsil ettiği Amerika Birleşik Devletleri "yüksek kültürünün" mantığı budur.

SOL YAYINLARI

Sorumlu Yönetmen: Muzaffer İlhan Erdost

İlhanilhan Kitabevi

Bayındır Sokak 23/6

Yenişehir Ankara

